

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**YÜKSEK BASKI TEKNİĞİ YÖNTEMİ İLE 5-7 YAŞ GRUBUNA
YÖNELİK HİKAYE KİTABI UYGULAMASI**

Saeideh SHAHMARİ KALESTAN

Danışman

Prof. Dr. Ata Yakup KAPTAN

DOKTORA TEZİ

Aralık, 2018

TELİF HAKKI

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu Ek Madde 40 hükümleri çerçevesinde (Ek:22/2/2018-7100/10 md.) “*Lisansüstü tezler yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından gizlilik kararı alınmadıkça, bilime katkı sağlamak amacıyla Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından elektronik ortamda erişime açılır.*”

Araştırmacılar tezlerin tamamı veya bir bölümünü yazarın izni olmadan ticari veya mali kazanç amaçlı kullanamaz, yayınlamayabilir, dağıtamaz ve kopyalayamaz. Ulusal Tez Merkezi Web Sayfasını kullanan araştırmacılar, tezlerden bilimsel etik ve atıf kuralları çerçevesinde yararlanırlar.

YAZARIN

Adı : Saeideh

Soyadı : Shahmari Kalestan

Bölümü : Resim İş

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : "Yüksek Baskı Tekniği Yöntemi ile 5-7 Yaş Grubuna Yönelik Hikaye Kitabı Uygulaması"

İngilizce Adı : "Implementation of Storybook Towards the Ages 5-7 Relief Printing Technique"

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Saeideh Shahmari Kalestan

İmza:.....

KABUL VE ONAY

Saeideh Shahmari Kalestan tarafından hazırlanan “Yüksek Baskı Tekniği Yöntemi İle 5-7 Yaş Grubuna Yönelik Hikaye Kitabı Uygulaması” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi **Güzel Sanatlar Eğitimi** Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans / Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Ata YAKUP KAPTAN. Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Başkan: Prof Dr. Sevgi KOYUNCU. Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Üye: Dr. Öğr. Üyes. Yaşar BARUT. Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Üye: Dr. Öğr. Üyes. Merve GÜVEN. Giresun Üniversitesi

Üye: Dr. Öğr. Üyes. Adem YÜCEL. Ordu Üniversitesi

Bu tezin **Güzel Sanatlar Eğitimi** Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans/ Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Tarihi: __/__/__

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

(İmza ve Mühür)

Canım Eşim ve Aileme...

TEŞEKKÜRLER

Çalışma süresi boyunca birlikte çalışmaktan onur duyduğum kıymetli danışmanım Ata Yakup Kaptan'a, benden bir an olsun yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer hocam Prof. Dr. Sevgi Koyuncu'ya, kızları olmaktan gurur duyduğum ve hayatımın her evresinde bana destek olan güzel annem Fatemeh Ghotbi, değerli varlığım babam Dr. Ayat Shahmari, hayat ortağım Dr. Saeed Shokoufeh, canım ablam Mahdiyeh Shahmari ve biricik kardeşim Mohhammad Javad Shahmari'ye teşekkürlerimi sunarım.

YÜKSEK BASKI TEKNİĞİ YÖNTEMİ İLE 5-7 YAŞ GRUBUNA YÖNELİK HİKAYE KİTABI UYGULAMASI

Doktora Tezi

Saeideh SHAHMARİ KALESTAN

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Aralık, 2018

ÖZ

Sanat tarihi boyunca önemli bir yeri olan ve birçok sanatçı tarafından kullanarak günümüze kadar gelen baskiresim tekniği sanatın vazgeçilmez tekniklerinden biridir. Yüksek baskı tekniği, düz bir yüzey üzerinde boya alması istenen yerlerin yüksekte, basılması istenmeyen yerlerin ise oyularak çıkarılması ilkesine dayalı ilk baskiresim tekniğidir. Yüksek baskı tekniğinde linolyum ve ağaç kalıplar kullanılmaktadır. Yüksek baskı tekniği dünyada başlangıçta çoğaltım amacı için kullanılırken tarihsel süreç içinde belli değişme, gelişme ve yorumlama ile ünlü ressamların eserlerini çoğaltmak ve yaygınlaştırmak amacıyla kullanılmıştır. 17.yüzyılda Japonya'da uygulanan yüksek baskı, Avrupalı sanatçıları etkilemiş sanatsal ifade aracı olarak tekrar büyük bir ivme kazanmıştır. Linolyum ise ilk olarak 1867 yılında Fransız Çizek'in sanat eğitimi verdiği okullarda kullanılmış teknik Picasso'nun bulduğu eksiltme yöntemi ile en üst seviyelere ulaşmıştır. Türkiye'de ise ilk olarak yüksek baskı tekniklerinden ağaç baskı 1730 yılında İbrahim Müteferrika'nın bastığı "Tarihi Hindi Garbi" adlı kitapta kullanılmıştır. Sanatın önemli öğelerinden biri olan yüksek baskı, sanat eğitiminde gereken ilgiyi görmemesi kaygı vericidir. Türkiye'de yüksek baskı tekniğinin uygulanması çocuk hikaye kitaplarında pek rastlanmamaktadır. Nitel

özelliik taşıyan bu araştırmada, kaynak ve alan taraması yapılmıştır. Yüksek baskı tekniğini ocuk hikaye kitaplarında uygulayan sanatçıların çalışmaları değerlendirilmiştir. Betimsel yöntemlerin, yayın tarama tekniklerinin kullanıldığı bu araştırma ile yapılan masal araştırmalarının sonucunda, belirlenen sorunların giderilmesi ve üzerinde tartışma” olanağının artırılabilmesi için Ondokuz Mayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde “Yüksek Baskı Tekniği Yöntemi ile 5-7 Yaş Grubuna Yönelik Hikaye Kitabı Uygulaması” başlığıyla bir atölye çalışması yapılmıştır. Bu alışma sürecinde 24 öğrenciyle çalışılmış ve 20 adet kitap tasarımıyla sonuçlandırılmıştır. Araştırmacı tarafından bu çalışma için yapılan uygulama süreci sonunda, linol baskı tekniği ile örnek bir kitap tasarlanmıştır. Ortaya çıkan ürünler, araştırmanın en önemli verilerini oluşturmaktadır. Bu araştırma ile, sanat tarihinde ve sanatçı uygulamalarında, geçerli bir ifade dili olarak yerini almış olan baskıresim tekniklerinden, yüksek baskı tekniğinin 5-7 yaş grubuna yönelik hikaye kitaplarında uygulanabilirliğinin, betimlenmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler : ocuk Hikaye Kitabı, Linol Baskı, Yüksek Baskı

Sayfa Sayısı : 170

Danışman : Prof. Dr. Ata Yakup KAPTAN

**IMPLEMENTATION OF STORYBOOK TOWARDS THE AGES
5-7 RELIEF PRINTING TECHNIQUE**

Ph.D. Dissertation

Saeideh SHAHMARI KALESTAN

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

December, 2018

ABSTRACT

Throughout history of art having an important place and until today printing picture technique with used by many artists is one of the indispensable techniques of art. The high printing technique is the first printing technique based on the pressing with carved out removing and places where it is desired to paint on a flat surface and unwanted places. In high pressure technique linoleum and tree molds are used. The high pressure technique is used initially as a means of aesthetic expression in the world for pure reproduction purposes but in the historical process with certain change, development and interpretation has been used to reproduce and popularize the works of famous painters. High pressure exerted by Japan artists in the 17th century, European artists have influenced the artistic means of expression has gained great momentum again. And Linoleum was first used in 1867 is given by Franz Czech's art education in schools with the method of reduction by Picasso, the technical technique used by Franz Çizek in his art education. In Turkey, first of all, it is used in the book titled “Historical Hindi Garbi” printed by Ibrahim Müteferrika in 1730. This important element of the arts, a concern to see the necessary interest in arts education. Moreover, the application of the high pressure technique in Turkey is rarely reported in children's story books. In

this qualitative research, the source and area survey will be conducted. High pressure technology in children's story books and understanding of art Studies will be evaluated. Scientific methods and literature review techniques used in this study. In the end, the application will be made with linoleum printing technique by researcher. In order to increase the possibility of discussing, an atolye project with the topic of “Implementation of Storybook Towards the Ages 5-7 Relief Printing Technique” was held in the department of Fine Arts Education at Ondokuz Mayıs University during the last year. In this project, 24 students have been worked and participated, the design of 20 books was finalized too. At the end of the project, a sample book was designed by researcher with the linocut printing technique. The resulting products are the most important data of this research. With this research, in art history and artist practices, from printing picture techniques which have taken place as a valid expression language, it is aimed to describe the applicability of the high pressure technique in story books for the 5-7year old group.

Key Words : **Children's Story Book, High Pressure, Linoleum Printing**
Number of Pages : **170**
Advisor : **Prof. Dr. Ata Yakup KAPTAN**

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI.....	II
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	III
KABUL VE ONAY	IV
TEŞEKKÜRLER	VI
ÖZ.....	VII
ABSTRACT.....	IX
İÇİNDEKİLER	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XIV
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
I. GİRİŞ.....	1
1.1 Problem	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	1
1.3 Araştırmanın Önemi	2
1.4 Yöntem ve Teknikler.....	2
1.5 Literatür Bilgisi	2
İKİNCİ BÖLÜM	4
II. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	4
2.1 5-7 Yaş Grubu Çocukların Temel Gelişim Özellikleri.....	4
2.1.1 5-7 Yaş Grubu Çocukların Bilişsel ve Duyuşsal Özellikleri	4
2.1.2 5-7 Yaş Grubu Çocukların Fiziksel Gelişimi	5
2.1.3 5-7 Yaş Grubu Çocukların Sanatsal Gelişimi	6
2.2 Karalama Dönemi (2 - 4 Yaş).....	6
2.3 Şema Öncesi Dönem (5 - 7 Yaş)	8
2.4 Şematik Dönem (7 – 9 Yaş).....	14
2.5 Çocuk Hikaye Kitaplarının Tanımı ve Özellikleri	16
2.5.1 Okul Öncesi Çocuk Yayınlarının Türleri.....	18
2.5.2 Hikaye (Öykü).....	20
2.5.3 Masal ile Hikaye Arasındaki Farklar	22
2.6 5-7 Yaş Çocuklar için Kitap Seçimi.....	22

2.7 Çocuk Hikaye Kitaplarının Dış Yapı Özellikleri.....	23
2.7.1 Fiziksel Özellikler	23
2.8 Çocuk Hikaye Kitaplarının İç Yapı Özellikleri.....	25
2.8.1 Tema.....	25
2.8.2 Konu.....	26
2.8.3 Storyline (Hikaye Çizgisi)	26
2.8.4 Dil	29
2.8.5 Storyboard (Hikaye Tahtası)	29
2.8.6 Kahramanlar	31
2.8.7 Bakış Açısı	32
2.8.8 Ortam.....	34
2.8.9 Kağıt.....	35
2.8.10 Tipografi	36
2.8.11 Resimleme (İllustration).....	37
2.8.12 Sayfa Düzenlemesi (Mizampaj)	41
2.8.13 Renk Seçimi	42
2.9 Türkiye'de Resimli Çocuk Kitapları	42
2.10 Yüksek Baskı.....	46
2.10.1 Yüksek Baskı Tarihçesi.....	46
2.10.2 Yüksek Baskı Tekniği.....	53
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	74
III. YÖNTEM	74
3.1 Atölye Uygulamaları (Örnek Uygulama)	74
3.1.1 Yüksek Baskı Tekniğinde İzlenen Yol	75
3.1.2 Baskı Öncesi Hazırlıklar	76
3.1.3 Baskı Uygulamaları	86
3.2 “Kim Ne Yer” Hikaye Kitabı Uygulaması	121
3.2.1 Hikaye Kitabın Oluşturma Süreci	121
3.2.2 Kitap Boyutu	121
3.2.3 Metin Düzenlenmesi	122
3.2.4 Metin	123
3.2.5 Yazı Karakteri	123
3.2.6 Resimleme (İllustration).....	123
3.2.7 Kâğıt Seçimi	123
3.2.8 Linol Kalıplar için Storyboard	124
3.2.9 Maket Yapma.....	124

3.2.10 Hikaye Kitabı Tasarım-Uygulama.....	127
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	130
IV. BULGULAR.....	130
4.1 Kitap Seçim Süreci	130
4.2 Çeviri Hikaye Kitapları	147
BEŞİNCİ BÖLÜM	152
V. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	152
5.1 Tartışma	152
5.2 Sonuç.....	154
5.3 Öneriler	155
KAYNAKÇA	157

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1:"Arabasını Çarpan Baba için Bir Araba", iki yaş çocuğun çizimi.....	7
Şekil 2: "Annem", iki yaş çocuğunun çizimi	7
Şekil 3: Uç yaşındaki çocuğun çiziminde daire ve üçgen kombinasyonu	8
Şekil 4: Altı yaşında olan bir çocuğun yaptığı el çizimi	9
Şekil 5: Beş yaşındaki bir çocuk tarafından çizilen röntgen resim	9
Şekil 6: Dört yaş çocuk tarafından yapılan figür	10
Şekil 7: Okul öncesi çağındaki çocuk tarafından yapılan resim	11
Şekil 8: Tipik bir taban çizgisi çizimi	12
Şekil 9: Oynayan basketbolcu.....	12
Şekil 10: Dört buçuk yaşında bir çocuk tarafından çizilen öz-portre.....	13
Şekil 11: Yürüyen adam.....	13
Şekil 12: İki çocuk tarafında çizilen aile resimi.....	14
Şekil 13: Sekiz yaşındaki bir çocuğun sınıf arkadaşı portresi.....	15
Şekil 14: Saeideh Shahmari tarafından çocuk hikaye kitaplarının tanımı ve özellikleri hakkında hazırlanan şema.....	16
Şekil 15: Antropomorfik kediyi koruyan kazlar, Mısır, C. MÖ 1120	18
Şekil 16: Elena Tempor'in "Zencefilli Çörek Adam" kitabının kapağı, 2010.....	27
Şekil 17: Leo Lionni'nin "Swimmy" adlı hikaye kitabının kapağı, 2017	27
Şekil 18: Leo Lionni'nin "Swimmy" adlı hikaye kitabının iç sayfaları, 2017	28
Şekil 19: Charlie Alder'in "Cesur Ördek" kitabının kapağı, 2015	28
Şekil 20: Charlie Alder'in "Cesur Ördek" kitabının iç sayfaları, 2015	29
Şekil 21: Storyboard için örnek şablon	30
Şekil 22: Shawna Tenney tarafından "Geriye Doğru" adlı hikaye kitabı için yapılan Storyboard, 2016.....	31
Şekil 23: Judy Blume'nin "Tanrım, Orada Mısın? Benim, Margaret" kitabının kapağı	33
Şekil 24: Katherine Applegate'nin "Animorphs: Andalit'in Hediyesi" kitabının kapağı	33
Şekil 25: E.B. White'in "Charlotte'in Webi" kitabının kapağı, 1974.....	34
Şekil 26: Arnold Lobel'in yazdığı "Kurbağa ve Toad Tüm Yıl" hikaye kitabının kapağı, 1976.....	34
Şekil 27: Kağıdın yönü.	35
Şekil 28: Beatrix Potter tarafından yapılan "Tavşan Peter Masalı" adlı hikaye kitabı, 1902	38
Şekil 29: Dorita Fairlie Bruce'ın "Okuldaki En İyi Vuruş" adlı hikaye kitabının kapağı, 1931	39
Şekil 30: Chris Van Allsburg'un "Kutup Ekspresi" adlı hikaye kitabı, 1985	40
Şekil 31: "İyi Geceler, İyi Geceler, Şantiye" adlı hikaye kitabının kapağı, 2017.....	41
Şekil 32: İhap Hulusi Görey tarafından çizilen "Alfabe" adlı resimli kitapları.....	43
Şekil 33: "Ayşegül" hikaye kitaplarının kapağı.....	44
Şekil 34: Can Göknil'in "Kirpi Masalı" adlı hikaye kitabının kapağı, 1974	45
Şekil 35: Nazan Erkmnen'in resimlemeleri.....	46
Şekil 36: Gutenberg'in matbaasında basılan 42 satırlık "İncil" 1450-1455	47
Şekil 37: The Rhinoceros, Albrecht Dürer / Ağaç baskı, 21.4 x 29.8 Cm, 1515.....	48
Şekil 38: Panik, Edward Munch, Ağaç baskı, 1895.....	49
Şekil 39: : Bir kadının başı, Karl Schmidt-Rottluff, Ağaç baskı,1916	51
Şekil 40: Nişancı, Wassily Kandinsky, Ağaç baskı, 16.4x15.3 cm, 1908-1909.....	52

Şekil 41: Linol baskıda harflerin tersden yazılımı	54
Şekil 42: Simon Wheaton-Smith'in (a) harfin örnek kesimi	54
Şekil 43:: Lampa Altında Cam ile Natürmort, Pablo Picasso, Linol baskı, 53x63.8 Cm, 1962.....	55
Şekil 44: Fransız Pikniği, Claude Flight ve Edith Lawrence, Linol baskı, 1936.....	56
Şekil 45: Metro Treni, Cyril Power, 60x61cm, 1934.....	56
Şekil 46: S. Amiel tarafından tasarlanan İbrani seri hikaye kitabının kapakları, 1945	57
Şekil 47: Ruth Ndlar'ın “Zenci Çocuk Bimbo” adlı hikaye kitabının iç sayfaları, 1948	57
Şekil 48: “Dick Whittington ve Kedileri” adlı hikaye kitabının kapağı	58
Şekil 49: “Dick Whittington ve Kedileri” adlı hikaye kitabının iç sayfaları	58
Şekil 50: Ashley Bryan'ın “Çocuklarıyla Birlikte Yürümek” adlı hikaye kitabının kapağı.....	58
Şekil 51: Ashley Bryan'ın “Çocuklarıyla Birlikte Yürümek” adlı hikaye kitabının iç sayfası	59
Şekil 52: “Benim Evim Şarkı Söylüyor” adlı hikaye kitabının kapağı.....	59
Şekil 53: “Benim Evim Şarkı Söylüyor” adlı hikaye kitabının iç sayfası	60
Şekil 54: Kelly Dupre'nin “Raven'ın Hediyesi: Grönland'dan Gerçek Bir Hikaye” adlı hikaye kitabının kapağı.....	60
Şekil 55: “Raven'ın Hediyesi: Grönland'dan Gerçek Bir Hikaye” kitabının iç sayfası	60
Şekil 56: Kazuno Kohara'nın “Hayaletli Ev” kitabının kapağı, 2008.....	61
Şekil 57: Kazuno Kohara'nın “Hayaletli Ev” kitabının iç sayfaları, 2008.....	61
Şekil 58: Kazuno Kohara'nın “Hayaletli Ev” kitabının iç sayfaları, 2008.....	62
Şekil 59: Kazuno Kohara'nın “İşte Jack Frost Geliyor” kitabının kapağı, 2009.....	62
Şekil 60: Kazuno Kohara'nın “İşte Jack Frost Geliyor” kitabının iç sayfaları, 2009.	63
Şekil 61: Stevenson'un “Hazine Adası” kitabının iç sayfaları, 2009.....	63
Şekil 62: Volker Pfüller'in “Küçük Hayvanlar” kitabının kapağı, 2009.....	64
Şekil 63: Volker Pfüller'in “Küçük Hayvanlar” iç sayfaları, 2009	64
Şekil 64: Volker Pfüller'in “Tiyatro” hikaye kitabının iç sayfaları, 2010.....	65
Şekil 65: Katja Schwalenberg'in “Sadece Evet Yada Hayır Deyin!” kitabının kapağı, 2009	65
Şekil 66: Katja Schwalenberg'in “Sadece Evet Yada Hayır Deyin!” kitabının iç sayfaları, 2009.....	66
Şekil 67: “Fare Bana Ne Dedi” kitabının iç sayfaları. 2009	66
Şekil 68: John Lawrence'nin “Küçük Chick” Kitabının Kapağı, 2013.....	67
Şekil 69: John Lawrence'nin “Küçük Chick” kitabının iç sayfaları, 2013.....	67
Şekil 70: Mohammad Reza Shams'ın “Yaramaz L” Kitabının İç Sayfaları, 2014....	68
Şekil 71: Mantchev'in “Kesinlikle Fil Yok” kitabının iç sayfaları, 2015.....	69
Şekil 72: Mark Twain'ın “Tom Sawyer'in Maceraları” kitabının iç sayfaları, 2017.	69
Şekil 73: Jordan'ın “Çocukların Dua ve Nimetler Kitabı” kitabının kapağı, 2017....	70
Şekil 74: Jordan'ın “Çocukların Dua ve Nimetler Kitabı” kitabının iç sayfaları, 2017	70
Şekil 75: Oyma bıçakları.....	71
Şekil 76: Japon ve Kore baskiresim kâğıdı (Washi)	71
Şekil 77: Yağ Bazlı Boyalar.....	72
Şekil 78: Merdaneler	72
Şekil 79: Fırçalar	73

Şekil 80: Silindirik pres makinesi	73
Şekil 81: Vidalı pres makinesi	73
Şekil 82: Linol baskı yöntemi ile atölye çalışması için Uzman Eğitimci Saeideh Shahmari tarafından hazırlanan afiş	74
Şekil 83: Ön hazırlık şeması	75
Şekil 84: Hikaye hakkında konuşmak ve tartışmak	76
Şekil 85: Hikaye kitabı için karakter yaratma çalışma aşaması	77
Şekil 86: Hikaye kitabı için Büşra Yüce tarafından yapılan karakter eskizi.....	77
Şekil 87: Çay lekeleri yöntemiyle karakter yaratmak	78
Şekil 88: “Attis” başlıklı hikaye kitabı için Merve Ecem Eyüboğlü tarafından hazırlanan maket kitabı	79
Şekil 89: “Boşluğa Kadar” başlıklı hikaye kitabı için Buşra Ayas tarafından hazırlanan maket kitabı	80
Şekil 90: “Van Gogh ve Yıldızlı Fırçası” başlıklı hikaye kitabı için Rumeysa Yılmaz tarafından hazırlanan maket kitabı.....	81
Şekil 91: “Zek” başlıklı hikaye kitabı için Zekiye Baltacı tarafından hazırlanan	82
Şekil 92: “Mufi'ye Sürpriz” başlıklı hikaye kitabı için Elif Saka tarafından hazırlanan	83
Şekil 93: “Yağmur Mu?” başlıklı hikaye kitabı için Sinem Avcu tarafından hazırlanan	84
Şekil 94: “Gökyüzüne Kadar” başlıklı hikaye kitabı için Yağmur Önen tarafından hazırlanan maket kitabı	85
Şekil 95: Baskı Uygulamaları	86
Şekil 96: Uzman eğitimci Saeideh Shahmari tarafından öğrencilere linol tekniği öğretimi	87
Şekil 97: Siyah/Beyaz silüetler	87
Şekil 98: Hikayeler için uygun renk ve kağıt seçimi	88
Şekil 99: Lino baskı tekniği üzerine tartışma.....	89
Şekil 100: Baskı işlemi	89
Şekil 101: “Avcı ve Ardıç Ağacı” hikaye kitabı için Hümeysra Başaran tarafından yapılan linol baskı örnekler.....	90
Şekil 102: Hümeysra Başaran tarafından hazırlanan “Avcı ve Ardıç Ağacı” başlıklı	91
Şekil 103: “Van Gogh ve Yıldızlı Fırçası” hikaye kitabı için Rumeysa Yılmaz tarafından yapılan linol baskı örnekler	92
Şekil 104: Rumeysa Yılmaz tarafından hazırlanan “Van Gogh ve Yıldızlı Fırçası” başlıklı hikaye kitabı	93
Şekil 105: “Attis” hikaye kitabı için Merve Ecem Eyüboğlü tarafından yapılan	94
Şekil 106: Merve Ecem Eyüboğlü tarafından hazırlanan “Attis” başlıklı	95
Şekil 107: “Mufi'ye Sürpriz” hikaye kitabı için Elif Saka tarafından yapılan	96
Şekil 108: Elif Saka tarafından hazırlanan “Mufi'ye Sürpriz” başlıklı	97
Şekil 109: “Süslü Tavuskuşu” hikaye kitabı için Günnur Kaya tarafından yapılan ..	98
Şekil 110: Günnur Kaya tarafından hazırlanan “Süslü Tavuskuşu” başlıklı	99
Şekil 111: “Yağmur Mu?” hikaye kitabı için Sinem Avcu tarafından yapılan.....	100
Şekil 112: Sinem Avcu tarafından hazırlanan “Yağmur Mu?” başlıklı	101
Şekil 113: “Ahtapot ile Gümüş Balığı” hikaye kitabı için Güleser Çiftci tarafından yapılan linol baskı örnekler.....	102
Şekil 114: Güleser Çiftci tarafından hazırlanan “Ahtapot ile Gümüş Balığı” başlıklı	103
Şekil 115: “Lori ile Tifi” hikaye kitabı için Kardelen Kara tarafından yapılan.....	104

Şekil 116: Kardelen Kara tarafından hazırlanan “Lori ile Tifi” başlıklı	105
Şekil 117: “Uçan Kaplumbağa” hikaye kitabı için Zübeyda Vurguncu tarafından yapılan linol baskı örnekler.....	106
Şekil 118: Zübeyda Vurguncu tarafından hazırlanan “Uçan Kaplumbağa” başlıklı	107
Şekil 119: Feyzanur Yılmaz tarafından hazırlanan “Pirelenen Ayı” başlıklı	108
Şekil 120: Gizem Sezgin tarafından hazırlanan “Toni” başlıklı	109
Şekil 121: Zekiye Baltacı tarafından hazırlanan “Zek” başlıklı.....	110
Şekil 122: “Gökyüzüne Kadar” hikaye kitabı için Yağmur Önen tarafından yapılan	111
Şekil 123: Yağmur Önen tarafından hazırlanan “Gökyüzüne Kadar” başlıklı	112
Şekil 124: Esra Öztürk tarafından hazırlanan “Balonla Yolculuk” başlıklı.....	113
Şekil 125: “Mia'nın Günlüğü” hikaye kitabı için Büşra Yüce tarafından yapılan ..	114
Şekil 126: Büşra Yüce tarafından hazırlanan “Mia'nın Günlüğü” başlıklı	114
Şekil 127: Furkan Yıldırım tarafından hazırlanan “Sıkı Dostlar Mısırdadır” başlıklı .	115
Şekil 128: “Boşluğa Kadar” hikaye kitabı için Büşra Kader Ayas tarafından yapılan	116
Şekil 129: Büşra Kader Ayas tarafından hazırlanan “Boşluğa Kadar” başlıklı	117
Şekil 130: Kadir Demirbaş tarafından hazırlanan “Bay Mikrop” başlıklı	118
Şekil 131: Emre Bulut tarafından hazırlanan “Emine Hanım ve Kızı” başlıklı.....	119
Şekil 132: “Şakacı Fil” hikaye kitabı için Hande Akkoç tarafından yapılan	120
Şekil 133: Hande Akkoç tarafından hazırlanan “Şakacı Fil” başlıklı	120
Şekil 134: Hikaye kitabı için hazırlanan Storyboard	122
Şekil 135: Hikaye kitabı için hazırlanan linol kalıplarının Storyboardu.....	124
Şekil 136: Hikaye kitabı için Saeideh Shahmari tarafından yapılan linol baskı işlemi	125
Şekil 137: Linol tekniği yöntemi ile hikaye kitabı için Saeideh Shahmari tarafından elde edilen baskılar	126
Şekil 138: Saeideh Shahmari'nin “Kim Ne Yer” adlı hikaye kitabının ön ve arka kapağı.....	127
Şekil 139: “Kim Ne Yer” adlı hikaye kitabının iç sayfaları.....	127
Şekil 140: “Kim Ne Yer” adlı hikaye kitabının iç sayfaları.....	128
Şekil 141: “Kim Ne Yer” adlı hikaye kitabının iç sayfaları.....	129
Şekil 142: “Cep Telefonlu Mikroplar” adlı hikaye kitabının kapak ve iç kapağı	131
Şekil 143: “Cep Telefonlu Mikroplar” adlı hikaye kitabının iç sayfaları	131
Şekil 144: “Cep Telefonlu Mikroplar” adlı hikaye kitabının iç sayfaları	132
Şekil 145: “Keloğlan Billur Topta Neler Görmüş” adlı hikaye kitabının iç sayfaları	135
Şekil 146: “Maymun Mini'nin Hayalleri” adlı hikaye kitabının ön ve arka kapağı. 136	
Şekil 147: “Maymun Mini'nin Hayalleri” adlı hikaye kitabının iç sayfaları	136
Şekil 148: “Tarçın Kokulu Masallar” adlı hikaye kitabının ön ve arka kapağı	138
Şekil 149: “Tarçın Kokulu Masallar” adlı hikaye kitabının iç sayfaları	138
Şekil 150: “Kim Bu Gelen” adlı hikaye kitabının iç sayfaları	139
Şekil 151: “Dev Havuç” adlı hikaye kitabının iç sayfaları	141
Şekil 152: “Zor Balık” adlı hikaye kitabının iç sayfaları	142
Şekil 153: “Ponpon Kedi'ye Ne Oldu” kitabının iç sayfaları	143
Şekil 154: “Üç Kedi Bir Dilek” kitabının iç sayfaları.....	144
Şekil 155: Samed Behrengi'nin “Küçük Kara Balık” orjinal eserinin kapağı, 1968	147
Şekil 156: “Küçük Kara Balık” çeviri eserinin kapağı, 2017	148

Şekil 157: Samed Behrengi'nin “Küçük Kara Balık” orjinal eserinin iç sayfaları,1968	148
Şekil 158: “Küçük Kara Balık” Çeviri Eserinin İç Sayfsı, 2017	149
Şekil 159: Samed Behrengi'nin “Küçük Kara Balık” orjinal eserinin iç sayfaları, 1968	149
Şekil 160: “Küçük Kara Balık” çeviri eserinin iç sayfsı, 2017	149
Şekil 161: Samed Behrengi'nin “Küçük Kara Balık” orjinal eserinin iç sayfaları,1968	150
Şekil 162: “Küçük Kara Balık” çeviri eserinin iç sayfsı, 2017	150

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

Çocuk kitapları bir ülkenin kültür seviyesini belirleyen ve yükselten en önemli yapıtlardan birisidir. Okul öncesi dönemde, çocuklar için hazırlanmış olan hikaye kitapları onların davranış ve yaratıcılıklarını geliştirmek için büyük önem taşımaktadır. Bu dönemde çocukları etkileyecek olan kitapları yazmak, resimlemek ve yayımlamak bilimsel bir sanattır. Günümüzde çocuklara yönelik hazırlanmış birçok kitap bulunmaktadır. Tabii bunların ne kadarı çocuğun gelişimine uygun olduğu tartışmaya açıktır. Çocuk kitapları, çocuğun algı ve duygusal gelişimine uygun düzeyde hazırlanması gerekmektedir. Çünkü her yaşın kendine göre bir algı düzeyi vardır. Bu nedendir ki yazarın çocuğun dünyasını iyi tanıyarak ona göre yazması, çizerin çocuğun yaş ve ilgi alanlarına uygun metinleri destekleyen resimlemeler çizmesi kitabın hem içeriğine hem fiziki görünüşüne önem verilmesi gerekmektedir.

Bu araştırmada, çocuk hikâye kitaplarında kullanılan resimlemelerde, yüksek baskı tekniğinin uygulanabilirliği üzerine nitel bir araştırma yapılmıştır.

1.1 Problem

5-7 yaş grubuna yönelik hikaye kitaplarında yüksek baskı tekniği kullanımının çocuğun sanatsal gelişim düzeylerine göre nasıl olması gerektiği bu araştırmanın problemidir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Yüksek baskı tekniği detaydan arınmış bir tekniktir. Yapılan araştırmalarda Avrupa, Amerika, İran gibi bir çok ülkede çocuk hikaye kitap resimlemelerinde yüksek baskı tekniğininin kullanıldığı görülmüştür. Türkiye'de neredeyse hiç kullanılmaması dikkat çekici bir durumdur. Türkiye'de görülen çocuk hikaye kitaplarındaki bu eksiklik üzerine tekniğin ortaya çıkartılması ve yaygınlaştırılması bu tezin amacını oluşturur.

Aşağıdaki başlıklar amaç için bir çerçeve oluşturmaktadır:

- Küçük bir çocuk için kitaplarda resimlerin rolü nedir?

- Linol baskı tekniğın zorlukları ve sınırlamaları nasıldır?
- Linol tekniğı ile yapılan resimlemelerine katkıda bulunan faktörler nelerdir?
- Linol tekniğı yardımıyla hikaye kitabı tasarlamak için ele alınması gereken hususlar neler olmalıdır?

1.3 Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın önemi; 5-7 yaş grubu çocukların yaratıcılığının artırılmasına katkı sağlayacak linol baskı tekniğı yardımıyla bir hikaye kitabını nasıl oluşturmasıdır.

5-7 yaş grubu çocuk hikaye kitaplarında konu ve içeriğın daha iyi algılaması için resimleme kullanımı kadar linol baskı resimleme kullanımı o çocuk yaş gruplarına basit hitap edebilmesi, algınalır olması, resimleme detaylardan arındırılmış olması, ortaya çıkan baskıda renklerin net ve estetik çıkması, sivilizelerin sadeleşmiş olması nedeniyle önemlidir.

1.4 Yöntem ve Teknikler

Nitel özellik taşıyan bu araştırmada, literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Literatür taramasının yanında örnek uygulamaların da yapıldığı bir yöntem tercih edilmiştir. Yüksek baskı tekniğini çocuk hikaye kitaplarında uygulayan sanatçıların eserleri incelenmiştir. Betimsel yöntemlerin ve yayın tarama tekniklerinin kullanıldığı araştırma, uygulama süreci sonunda, araştırmacı tarafından linol baskı tekniğı ile hikaye kitabı resimlemeleri uygulaması yapılmıştır. Ortaya çıkan ürünler, araştırmanın bir model olarak en önemli verilerini oluşturmaktadır.

1.5 Literatür Bilgisi

Yapılan araştırmalar sonucunda “Yüksek Baskı Tekniğı Yöntemi ile 5-7 Yaş Grubuna Yönelik Hikaye Kitabı Uygulaması” başlıklı tez çalışmasına benzer kapsamda tezlerle karşılaşılmamıştır. İçerik olarak yakınlık kurulabilecek çalışmalar aşağıda listelenmiştir.

1. Okul Öncesi Çocuk Hikaye Kitaplarındaki İllüstrasyonların Biçim Dili

Adı ve Soyadı: Yonca Z. ÜNEN

Anabilim Dalı: Güzel Sanatlar

Programı: Grafik Tasarım

Tez Danışmanı: Yrd.Doç. Nuri SEZER

Tez Türü ve Tarihi: Yüksek Lisans – Eylül 2012

2. Türk Kültürüne Göre Çocuk Hikâye Kitaplarında İllüstrasyon

Adı ve Soyadı: Kevser SOYDAN

Anabilim Dalı: Güzel Sanatlar

Programı: Grafik Tasarım

Tez Danışmanı: Yrd. Doc. Nuri SEZER

Tez Türü ve Tarihi: Yüksek Lisans –2014

3. Yüksek Baskı Tekniği ve Türk Baskıresmine Yansımaları

Adı ve Soyadı: Gökçe Aysun KILIÇ

Anabilim Dalı: Güzel Sanatlar

Programı: Baskı Sanatları

Tez Danışmanı: Prof. Gülbin KOÇAK

Tez Türü ve Tarihi: Yüksek Lisans –2012

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 5-7 Yaş Grubu Çocukların Temel Gelişim Özellikleri

5-7 yaş grubu çocuklar tezin ana konusu olması nedeniyle bu çocukları tanımak, bu çocukların bilişsel ve duyuşsal özelliklerini algılamak araştırma için önem teşkil etmektedir. Çocukların temel gelişim özellikleri üzerinde yapılan incelemeler aşağıdaki şemayı ortaya çıkartmıştır.

2.1.1 5-7 Yaş Grubu Çocukların Bilişsel ve Duyuşsal Özellikleri

Bilişsel gelişim terimi, düşünme, akıl yürütme ve anlama gibi zihinsel/zihinsel yeteneklerde büyüme ve değişim sürecini ifade eder. Bilginin kazanılmasını ve birleştirilmesini içerir. Çocuklar, bilişsel gelişim için sosyal-duygusal, dil, motor ve algısal deneyimleri ve yetenekleri kullanırlar. Nesnelerin özellikleri, eylemler ve fiziksel çevre arasındaki ilişkilere uyum sağlarlar. Ama özellikle insanlara uyum gösteriyorlar. Ebeveynler, aile üyeleri, arkadaşlar, öğretmenler ve bakıcılar, bilişsel gelişimin ortaya çıktığı sağlıklı kişilerarası veya sosyal-duygusal bağlam sağlayarak bebeklerin bilişsel gelişimini desteklemede hayati bir rol oynarlar. Bakıcı, duyarlı yetişkinler, bebeklerin öğrenmeyi teşvik eden davranışlara ve etkileşimlere tam olarak dahil olabileceği bir temel sağlar (Madole ve Oakes, 1999).

5-7 yaş çocukların Bilişsel ve Duyuşsal özellikleri aşağıdaki gibidir:

- Bağımsız karar alma fırsatlarına sahip olmayı severler ama yetişkinlerin yönlendirmesine ihtiyaç duyarlar.
- Merakını tatmin etmek için çok sık sorular sorarlar.
- Soyut düşünme yeteneğini geliştirmeye başlarlar.
- Okuma becerileri gelişir, akıcı ve güvenle konuşa biliyorlar.
- Sözcükleri net ve belirgin bir şekilde telaffuz ederler.
- Yüksek sesle akıcı, doğru ve anlayarak okumayı öğrenirler.
- Zevk için çeşitli metinler okurlar.
- Yazdıklarını başkalarıyla paylaşmayı severler.

- Hayvanlara insan özellikleri veriyorlar bu yüzden hayvanları yakından incelemeye teşvik etmek çocukların gözlemediklerini, objektif tasvir etmelerine yardımcı olacaktır.
- Meraklılar ve yeni beceriler ve deneyimler kazanma olanakları ararlar.
- Renkleri, şekilleri ve çizgileri bir araya getiren görsel imgeler yaratmak için çeşitli materyaller kullanırlar (Sheridan, 1997).
- Aileleri ve grupları gösteren sanat eserlerini sık sık tercih ederler.
- Yeteneklerini göstermekten keyif alırlar.
- Sanat eserlerini sevdiği ve sevmediği yanları bakımından tartışırlar (Yavuzer, 1993)
- Okul çağındaki çocuklar, başkalarının resimlerini nasıl gördükleri hakkında küçük çocuklardan daha fazla endişe duymaktadır (Extension, 2015).

2.1.2 5-7 Yaş Grubu Çocukların Fiziksel Gelişimi

Fiziksel gelişim, beden becerisini ve performansını arttırmaya odaklanır. Küçük çocuklar, oyun ve fiziksel aktiviteler aracılığıyla öğrenmekten hoşlanırlar.

5-7 yaş çocukların fiziksel gelişim özellikleri aşağıdaki gibidir:

- Kasları ve göz- el koordinasyonu gelişir.
- Yardım almadan giyinip, soyunabilirler.
- Çizim ve resim yapma gibi ince-motor beceriler gerektiren faaliyetlerde bulunurlar. İnce motor becerileri, yazma, çizim gibi hassaslık gerektiren küçük vücut hareketlerini içerir. İnce motor becerileri, ana motor becerilerine göre çok daha zordur, ancak okul öncesi yıllarda her iki tipte motor becerisi önemli ölçüde artmaktadır (Berger, 2000).
- Tanınabilir insan figürü çizebilirler.
- Bir resmin sınırlarını taşımadan boyayabilirler.
- Enerji düzeyleri yüksektir.
- Kağıt kesmek için makas kullanmaya başlayabilirler.
- Çeşitli şekillerde hareket etmeyi severler.
- Araç ve gereçleri başarılı bir şekilde kullanmaya başlarlar (E. Berk, 2012).

Bu yaş grubu çocukların göz- el koordinasyonlarını ve kaslarını geliştirmek için resim, baskı resim, hamur, kil gibi etkinliklere katılmaları sağlanabilir. Ayrıca çocukları bu

tür fiziksel aktivitelere katılma şansı vermek, motor becerilerin gelişimini desteklemeye yardımcı olur.

2.1.3 5-7 Yaş Grubu Çocukların Sanatsal Gelişimi

Luquet (1913) ve Lowenfeld'in (1947) çalışmaları, sanat eğitimcilerinin çocukların sanatsal alanda nasıl büyüdülerini anlamalarını büyük ölçüde etkilemiştir. Ancak son zamanlarda, giderek artan sayıda araştırmacı; çocukların, evrelerinin teorilerinin uygunluğuna ilişkin endişeleri dile getirmiştir. Örneğin (De Meredieu, 1974; Widlocher, 1965; Darras ve Kindler, 1997, Colbert ve Taunton, 1988; Wolf ve Perry, 1988; Freeman, 1980; Walsh, 1993) ve sanatsal gelişimin gözden geçirilmiş bir kavramsallaştırılmasına duyulan ihtiyacı ortaya koymuşlardır. Çocukların sanatsal gelişimi, onların duygusal, bedensel, sosyal ve düşünsel gelişimleriyle bağlantılıdır. Çocukların sanatsal gelişimini açıklamak için yıllar boyunca bir dizi kavramsal model önerilmiştir ve hepsi benzer bir gelişim modeli önermektedir. Anonim kaynaklarda çocukların gelişim özellikleri dikkate alındığında, sanatsal gelişim evreleri beşe ayrıldığı söylenebilir:

1. Karalama Dönemi (2 - 4 Yaş)
2. Şema Öncesi Dönem (5 - 7 Yaş)
3. Şematik Dönem (7 - 9 Yaş)
4. Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönemi (9 - 12 Yaş)
5. Mantık (Görünürde doğalcılık) Dönemi (12 -14 Yaş) (Lowenfeld, 1947).

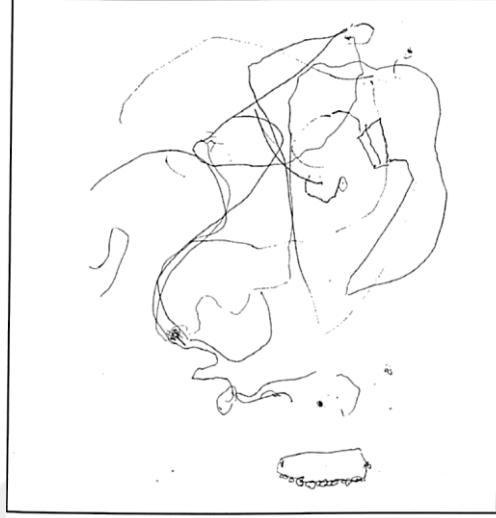
Her çocuk bir bireydir, bu yüzden sanatsal bir ifadesi olmalıdır. Böylece çocukların sanatsal gelişimine dair bilgi, çocukların en büyük yaratıcı potansiyeline ulaşmak için önemlidir. Çalışmanın evrenini oluşturan 2-4 yaş karalama dönemi ve 5-7 yaş şema öncesi dönem incelenerek, araştırmanın hedef kitlesinin değerlendirilmesinde yarar vardır.

2.2 Karalama Dönemi (2 - 4 Yaş)

Tüm küçük çocuklar bir yüzeyde kalemle rastlantısal izler bırakarak büyük keyif alırlar. Bu “karalama” biçimi, çocukların sanatla ilk karşılaşmalarını temsil eder. Yapılan araştırmalarda bu dönem çocuklarının:

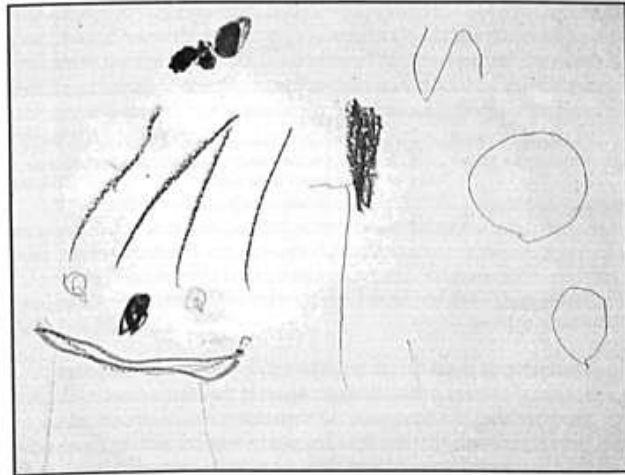
- Beyin-el koordinasyonları gelişmemiştir.

- Kollarını omuzdan hareket ettirerek, kâğıt üzerine büyük kavisler çizerler. Şekil 1'de iki yaşında olan bir çocuk babasının trafik kazası geçirdikten birkaç gün sonra bu çizimi yapmış (Kindler, 1997).

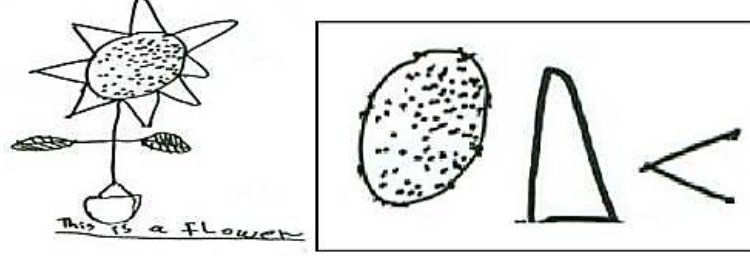
Şekil 1:"Arabasını Çarpan Baba için Bir Araba", iki yaş çocuğun çizimi
"Child Development in Art", A. M. Kindler, 1997, s. 29 kitabından alınmıştır.

- El-kol hareketleri kontrol altında olmadığı için resimler anlamsız ve düzensizdir ve daha çok oyun amaçlıdır (Abacı, 2003).
- Resim yaparken iki elini kullanarak kalemle bilinçsiz karalamalar yapar. Bu karalama çocuk için nesne ya da kişilerdir (E. Drake ve Winner, 2012). Şekil 2'de iki yaşında olan bir çocuk annesini çizdiği görülür (Kindler, 1997).

Şekil 2: "Annem", iki yaş çocuğunun çizimi
"Child Development in Art", A. M. Kindler, 1997, s. 30 kitabından alınmıştır.

- Üçüncü yaşta hareketlerini kontrol etmeye başladıklarında üçgen, daire ve diğer şekilleri içeren resimler çizmeğe başlarlar (Lowenfeld, 1990). Çoğu zaman, çocuklar aşağıdaki şekillerde (şekil 3) görüldüğü gibi, bu türden iki biçimin bir kombinasyonunu denerler (Grandstaff, 2012).

Şekil 3: Üç yaşındaki çocuğun çiziminde daire ve üçgen kombinasyonu
 “Children's Artistic Development and the İnfluence of Visual Culture”, L. Grandstaff, 2012, s 43 yüksek lisans tezinden alınmıştır.

- Üç yaşın sonlarında eline aldığı kalemi doğru tutmayı başarıp, bilinçli çizgiler ve anlamlı şekiller çizerler (Yalçınkaya, 1995).
- Kellogg'un¹ “anlamlı şekiller dönemi” olarak adlandırdığı bu evrede dairesel çizgiler insan figürüne dönüşmeye başlarlar.
- Renkleri kullanmada son derece özgür davranırlar.
- Parlak ve nesnelere gerçek renklerden uzak renkler kullanırlar.
- Çizdiklerini net görmek isterler, o yüzden ara renkler ve rengin açık tonlarını fazla sevmezler.

Renk, karalamada döneminde önemli bir rol oynamaz. Bu yaş grubu çocuklara sunulan renklerin sayısı az olmalı ve kullanılan kağıda iyi bir kontrast sağlamalıdır. Bu aşama için en iyi malzemeler, beyaz kağıdı ile birlikte basit ve kullanımı kolay, koyu renkli pastel boya veya kalem kullanılması tavsiye edilir.

2.3 Şema Öncesi Dönem (5 - 7 Yaş)

4-7 yaş grubu çocukları erken çocukluk dönemine nazaran daha somut olan şemalara yönelmektedirler.

¹ Rhoda Kellogg (1969), ABD ve diğer 30 ülkeden bir milyondan fazla çizimi incelemiş ve karalamalardan dairesel hareketlerin keşfine giden aşamada 20 şekli tanımlamıştır.

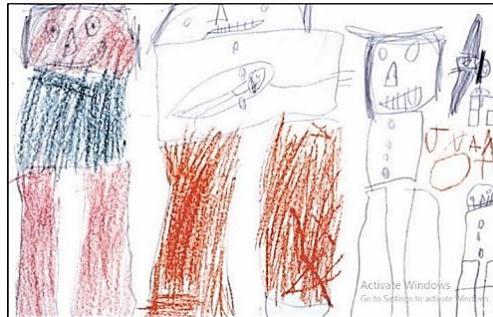
- Gerçekleri olduğu gibi değil, düşündükleri gibi çizerler. Yani sadece figürlerini tanımlanabilir kılmak için gerekli olan parçaları çizerler. E. Drake ve Winner'ın (2012) yaptığı araştırmada 6 ile 7 yaş çocuklara el şekli örneği göstererek 6 yaşında olan bir çocuğun yaptığı çizim buna yanıtıdır (şekil 4).

Şekil 4: Altı yaşında olan bir çocuğun yaptığı el çizimi

“Children Gifted in Drawing the Incidence of Precocious Realism”, J. Drake ve E. Winner, 1990, 29(2): s. 133,136 makalesinden alınmıştır.

- Canlandırmak istedikleri nesne ya da kavramla ilişki kurmak için kendilerine özgü tipler yaratmaya başlarlar (San, 1979).
- Bu dönemde imge ile gerçeklik arasındaki ayırım henüz yerine oturmadığından dolayı, X-ray (röntgen) resim çizmek çok yaygındır. Örneğin, şekil 5'de, beş yaşındaki bir çocuğun gebe kalan annesinin X-ray (röntgen) sunumunu göstermektedir. Bebeği annesine bağlayan göbek kordonunun dahil edilmesine dikkat edin. Bu, çocukların bir resim çekerken bir konuyla ilgili aktif bilgilerini nasıl kullandıklarının mükemmel bir örneğidir (Roland, 1990).

Şekil 5: Beş yaşındaki bir çocuk tarafından çizilen röntgen resim

“Young in Art a Developmental Look at Child Art”, C. Roland, 1990, s. 5 makalesinden alınmıştır.

Tipik olarak, bu tür bir çizim, bir şeyin içi dışarıdan daha büyük öneme sahip olduğunda yapılır.

- Resimlerinde “çöp adam” diye tanımlanan çizimler görülür. Bazı uzmanlar, insan vücudunun farklı bölümleri hakkında bilgi eksikliği nedeniyle bedensel özellikleri atladığını öne sürmektedir. Bu yaş grubu çocukların kendi vucutlarını daha iyi tanımak ve vücut bölümleri ile ilgili farkındalıklarını arttırmak için, vücudun bölümlerini gösteren kitaplar, tasarlanabilir yada onlara heykeller yaptırılabilir.
- Ayrıntılara dikkat ederler özellikle ilgi duydukları kişilerin figür çizimlerinde en ince ayrıntıyı bile gösterebilirler (şekil 6) (Lowenfeld, 1982).

Şekil 6: Dört yaş çocuk tarafından yapılan figür

“Creative and Mental Growth”, V. Lowenfeld, 1982, s. 29 kitabından alınmıştır.

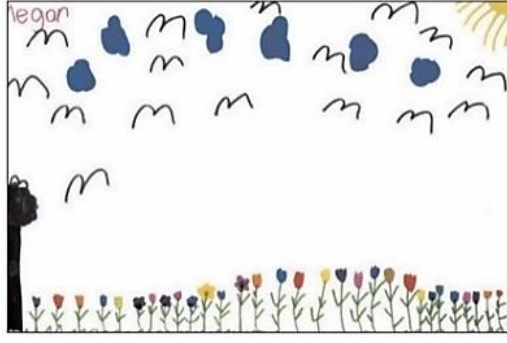
- Çizimleri önden ve yüzeysel görünümde. Üçüncü boyutu gösterilmezler. (şekil 7) (Roland, 1990). Bunu çocukların yapıtlarında bir kusur olarak düşünmek yerine, sayfadaki formları düzenlemede dürüstlüklerini ve dengeli iki boyutlu kompozisyonlar oluşturma kapasiteleri takdir edilebilir. Birçok çağdaş sanatçının yapıtlarına bakıldığında, bir çizimde mekanı tasvir etmek için doğru ya da yanlış bir yolun olmadığı rahatlıkla görülebilir (Lowenfeld, 1975).

Şekil 7: Okul öncesi çağındaki çocuk tarafından yapılan resim

“Young in Art a Developmental Look at Child Art”, C. Roland, 1990, s. 6 makalesinden alınmıştır.

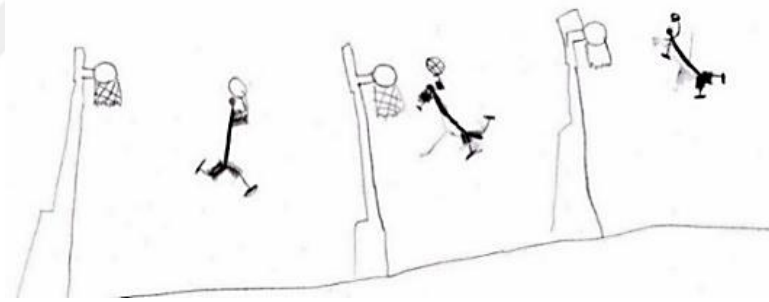
- İnsan çizimlerinde geometrik formlardan yararlanırlar.
- Birden çok bakış açısından yararlanırlar (Yolcu, 2004).
- Resimleri, yalnızca çizgilerden oluşmaz, çizgilerin oluşturduğu biçimlerin iç kısımlarını da boyayarak yüzeyi renkle kapatırlar.
- Canlı, parlak ve gerçek nesnelere renklerine bağlı renkler kullanırlar.
- Aşına olduğu nesnelere gerçek renklerine sadık kalıp ama kendi çevresinden uzak olan nesnelere hayal güçlerini kullanarak renk tercihinde serbest davranırlar.
- Daha önce çizdiği nesne ya da figür bir zemine oturmazken, çevresinde gördüğü her şeyin havada uçmadığını, bir yere bastığını algılamasıyla mekânı keşfederler (Abacı, 2000). Şekil 8'de gördüğümüz gibi başlangıçta çocuklar kağıdın alt kenarı boyunca insanları, çiçekleri, evleri ve ağaçları sıraya koyacaklar. Sonra kâğıt üzerinde çizilen bir çizginin, insanların ve nesnelere üzerinde durdukları bir zemin, veya herhangi bir zemin görevi görebileceğini fark ederler (Roland, 1990).

Şekil 8: Tipik bir taban çizgisi çizimi

“Young in Art a Developmental Look at Child Art”, C. Roland, 1990, s. 8 makalesinden alınmıştır.

Taban çizgisinin icadı ile birlikte, çocuklar, çizimleri içinde mekânı betimlemek için bir dizi diğer ustaca yollara başvurabilirler. Bunlardan biri, bir çizimde zaman içinde meydana gelen olayları göstermeyi içerir (şekil 9) (Roland, 1990).

Şekil 9: Oynayan basketbolcu

“Young in Art a Developmental Look at Child Art”, C. Roland, 1990, s. 9 makalesinden alınmıştır.

Bu zaman gösterimleri, çocuklara, hikayeleri anlatmak ve yapıtlarında aksiyon gösterme konusundaki artan ilgisinden kaynaklanır (Lowenfeld, 1975). Görsel anlatımlar yaratma ilgisi, genellikle beş yaş civarında başlar ve çocuklar büyüdükçe daha da güçlenir (Wilson, 1982).

- 5 - 6 yaş civarında kağıt yüzeyini planlı doldurmaya başlarlar.
- İnsan figürünü çizdikleri zaman baş, gövdeden daha büyük çizebilirler çünkü bir insanın gerçekçi bir benzerlik yaratma fikri henüz onlar için ortaya çıkmamış ya da onların ilgisini çekmiyor (Winner, 1982).

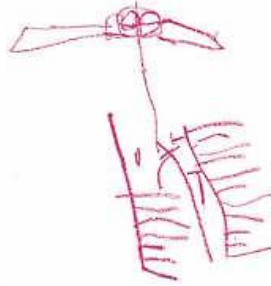
- Sevdiği ve önem verdikleri kişiler ya da nesnelere her zaman büyük ve kağıtın merkezinde çizerler (Yolcu, 2004). Şekil 10'da gösterilen öz-portre, dört buçuk yaşında bir çocuk tarafından çizilmiştir ve bu aşamada çocuklar tarafından yapılan tipik çizimlerin bir örneğidir (Roland, 1990). Çocuğun verdiği önem nedeniyle kafa daha büyük çizilmiştir (yeme ve konuşmanın devam ettiği yer) ve çizim konusu çocuğun kendisi tarafından belirlenmiştir.

Şekil 10: Dört buçuk yaşında bir çocuk tarafından çizilen öz-portre

“Young in Art a Developmental Look at Child Art”, C. Roland, 1990, s. 6 makalesinden alınmıştır.

- Çizim yaparken semboller kullanırlar. Örneğin, dört yaşındaki bir çocuk, şekil 11'de yürüyen bir kişiyi tasvir etmiştir (Roland, 1990). Çocuğun bu kişiyi yürüyüşü sembolize etmek için abartılı olarak çok fazla ayak çizmiştir.

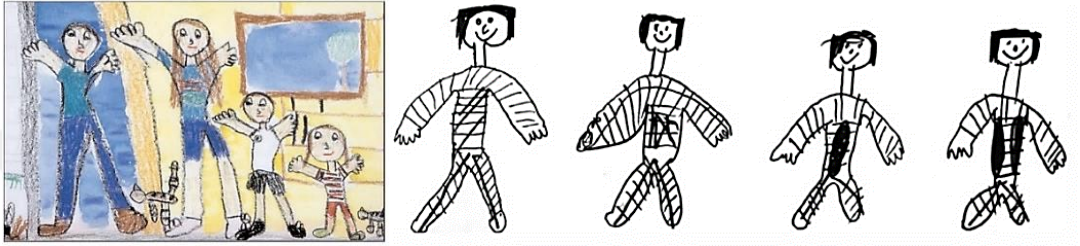

Şekil 11: Yürüyen adam

“Young in Art a Developmental Look at Child Art”, C. Roland, 1990, s. 5 makalesinden alınmıştır.

- Bu semboller, çocukların çevrelerindeki dünyayı gözlemlemekten ziyade, çocukların kavramsal anlayışından kaynaklandığından, son derece kişiselleştirilmiştir. Örneğin, her çocuğun bir sembolü, diğer çocuklardan şekil

12'de gösterildiği gibi oldukça farklı olacaktır (Roland, 1990). Beş ve altı yaşında olan çocuklar için çizilen semboller, genellikle uygun yerlere yerleştirilmiş kollar ve bacaklarla açıkça farklılaşmış bir baş ve gövdeye sahiptir. Giysiler, eller, ayaklar, parmaklar, burun ve dişler gibi ayrıntılar da çocukların dikkatini çekebilir. Bir çocuk tasvir edilen belirli bir kişi ya da faaliyet hakkında benzersiz ya da özel bir şey ortaya çıkarmak için bir “kişi” sembolünün belirli kısımlarını abartır, değiştirebilir ya da süsleyebilir.

Şekil 12: İki çocuk tarafında çizilen aile resmi

“Young in Art a Developmental Look at Child Art”, C. Roland, 1990, s. 7-8 makalesinden alınmıştır.

2.4 Şematik Dönem (7 – 9 Yaş)

Şematik dönem 7 yaş grubunu ve geç gelişim gösteren çocukları kapsadığı için bu dönem çocuklar'ın sanatsal gelişim basamakları araştırma için oldukça önemlidir.

- Çizimlerinde kullandıkları semboller şemalara dönüşmeye başlar (Gürtuna, 2003).
- Gerçekliği yaptıkları resimlere yansıtmak isterler ancak küçük kaslarından dolayı başarılı olmayabilirler. Bazıları, kitapları ve dergilerdeki resimleri kopyalayarak yetişkinlere benzer beceriler arar.

Çocuklar arasındaki “Realizme” daha fazla önem verilerek, görsel tanımlamaya ve gözlem tekniklerine odaklanan sanat eğitimi, bu çağda özellikle yararlı olabilir. Nitekim, çoğu çocuk yapıtlarında istedikleri gerçekçi kaliteye ulaşma kabiliyetine sahiptir (şekil 13) (Roland, 1990). Ancak, gerekli olan yetkinliklerin geliştirmelerine olanak tanıyan uygun talimatları aldıklarını sağlamasıdır.

Şekil 13: Sekiz yaşındaki bir çocuğun sınıf arkadaşı portresi

“Young in Art a Developmental Look at Child Art”, C. Roland, 1990, s. 11 makalesinden alınmıştır.

- Resimlerinde önemli gördüğü ayrıntıları abartırıp, önemsiz nesnelere yer vermezler.
- Gerçeğe yönelmeye başlayıp, nesnelere gerçek renklerine sadık kalmaya özen gösterirler (Gürtuna, 2003).
- Mekân olarak kullanılan yer çizgileri çoğalır, 2-3 plana çıkar ve yerleştirmek istedikleri nesne ve figürleri anlamlı bir şekilde bu çizgiler arasına koyarlar.
- Figür ve nesnelere buldukları uzaklığa göre, küçük-büyük ve birisi, diğerinin önünde geçmiyecek şekilde çizerler.
- İmge ile gerçekliği bir arada kullanırlar.

Artık çocuk düşüncelerini, fikirlerini, duygularını ve tepkilerini görsel bir anlatım biçimine sokmaya hazır. El sanatları çalışması, bu çocuğun yeni materyalleri keşfetme ve bir şeyleri yapma arzusunu yerine getirme ihtiyacını karşılayabilir.

Pek çok zanaat projesi, küçük yaratıcılığa ihtiyaç duyan ve çocuğun "kendi şeylerini yapma" ihtiyacını karşılayan çalışmalar yapılabilir. Ahşap, paper-mache (kagıt hamuru), kumaş, düğmeler, dantel, karton vb. materialer bu yaş grubu çocuklara uygundur.

5-7 yaş çocukların bazen okul, eğitim, yetiştirme biçimlerine göre şematik dönem özelliği, bazen de şematik öncesi dönemin özelliklerini gösterir. Böylece araştırmannın ana başlığı olan 5-7 yaş grubu çocukların hem şematik dönem hem de şematik öncesi dönemin başlığını kapsamaktadır. Yaratıcı düşünürlerin toplumumuzdaki gelişimi ve büyümesi, çocukların kendilerini kişisel olarak ifade etmelerine izin vermesine bağlıdır. Bu nedenle bu yaş grubu çocuklarına yönelik sanatsal gelişim basamaklarının incelenmesinde yarar vardır.

2.5 Çocuk Hikaye Kitaplarının Tanımı ve Özellikleri

İyi bir çocuk edebiyatının yalnızca eğitici ve öğretici olması yeterli değildir; aynı zamanda edebî değer taşıması, estetik zevk ve düşünce içerisinde kaleme alınması gerekmektedir (Yalçın ve Aytaş, 2008).

Hikaye kitapları çocukların en sevdiği kitap türlerinden birisidir. Resimli kitaplar çocukların düşünme ve konuşma becerilerini geliştirerek onları okumaya teşvik eder.

Hikaye kitaplar diğer kitaplardan farklı olarak, çocuğa görsel bir deneyim sunan temel kitaplardır. Şekil 14'de çocuk hikaye kitaplarının tanımı ve özellikleri kısa başlıklarla anlatılmıştır.

Şekil 14: Saeideh Shahmari tarafından çocuk hikaye kitaplarının tanımı ve özellikleri hakkında hazırlanan şema

Schulevitz (1988), iyi bir hikaye kitabın özelliklerini şu başlıklarla belirtmektedir:

- Hikaye oluşturmak için görsel öğelerin iyi kullanımı,

- Resimlemeler öykü anlatım özelliklerine sahip,
- Hikaye uygun tekniğe sahip,
- Hikayenin havasını yaratmaya yardımcı olan resimlemelerin kullanımı,
- Hikayede çizilen resimlemeler metnin tıpatıp aynısı olmaktan ziyade yaratıcıdır,
- İyi yazı ve dile sahip hikaye,
- Metin ve illüstrasyonlar arasında bir denge olduğu ve diğeri olmadan tam olarak etkili olmadığı kitaplardır.

Lynch-Brown ve Tomlinsonun (2005), en iyi çocuk kitapları okuyucuların keyif almasını, unutulmaz karakterleri ve durumları ve insan durumuna dair değerli bilgiler sunar. Çocuk hikaye kitabının nitelik ve özelliklerini şu başlıklarla açıklamışlardır:

- Özgünlük ve fikirlerin önemi
- Dilin yaratıcı kullanımı
- Edebi ve sanatsal tarzın güzelliği
- Çocukların ilgisini çeken konuların seçimi

Çocukların hikaye kitabından elde ettikleri faydalardan bazıları:

- Hayallerini güçlendirmek ve genişletmek
- Hikaye ve metin yapılarına aşina olmak
- Yeni kelime ve sözcük kazanmak
- Bir fantezi dünyasına ya da heyecan verici bir maceraya kaçmanın zevkini yaşayabilmek
- Diğer insanların hisleri ve problemleri ile empati kurmak
- Kendi duygu ve problemleriyle başa çıkmanın yollarını öğrenmek
- Kendi ve diğer kültürleri tanımak
- Doğa hakkında yeni bilgi edinme (Lynch-Brown ve Tomlinsonun, 2005).

Piyasada çocuk kitabı olarak satılan kitapların çoğu içerik ve biçim özellikleri açısından çocuğa uygun değildir ve çocukta yanlış özdeşleyime neden olur (Erdal, 2018). Ailelerin ve öğretmenlerin bu konuda dikkatli olması çok önemlidir. Günümüzde, çocuk kitaplarının çok kolay yazılacağı inancının hakim olması ile birlikte sayısı az olmayan çocuk kitabı yazarı ortaya çıkmıştır. Nasıl olsa çocuk

anlamaz düşüncesiyle yayınlanan bazı çocuk kitaplarında sayısız yazım hatasına rastlamak mümkündür. Oysa çocuk edebiyatı ürünlerini kaleme alan kişilerin belli özelliklerinin olması gerekmektedir. Çocuk kitabı yazmak için iyi bir yazar olmak, ayrıca çocuğun dünyasını çok iyi tanımak gerekir. Yazar ile çocuk arasında bir iletişim kurulması için, yazar çocuğun seviyesine inmelidir (Sever, 2003). Çocuk kitapları öze indirgenmiş kitaplardır. Bir yazarı denemek, onun yazarlık niteliğini ölçmek istiyorsanız, ona bir çocuk kitabı yazdırabilirsiniz. Başarı gösteriyorsa, gerçekten mesleğini iyi bilen biridir.

2.5.1 Okul Öncesi Çocuk Yayınlarının Türleri

Okul öncesi çocuk yayınların birçok farklı türü vardır. Erken çocukluk yayınlarının ana türleri aşağıda açıklanmıştır.

2.5.1.1 Masal

Masallar, hayvanlara ve doğaya, konuşma ve akıl yeteneği gibi insan nitelikleri vererek tanımlayan eski sözlü hikayelerdir. Masallar, çoğunlukla dinleyiciye ahlaki ders vermek için konuşan hayvanlardan oluşur. Bu antropomorfik (insan gibi) karakterler ilk olarak antik Mısır'da mağara çizimleriyle ortaya çıktı (Patterson, 1991).

Şekil 15: Antropomorfik kediyi koruyan kazlar, Mısır, C. MÖ 1120

“Analysing the Components of a Children's Picture Book”, G. İrtten, 2016, s 20 yüksek lisans tezinden alınmıştır.

Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan Türkçe Sözlük'te “çocuklara anlatılan ve çoğu olağanüstü olayla süslenmiş bulunan ilgi çekici hikâye” olarak tanımlanan masal, dünyada ve ülkemizde çeşitli araştırmalara konu olmuştur (Ağakay, 1966).

2.5.1.1.1 Masalın Özellikleri

Yukarıdaki açıklamalar ışığında masalın, çeşitleri ve özelliklerini tanımlanmıştır:

- Basit kelimeler ve kısa cümlelerle yazılması,
- Gerçek olmaması,
- Kahramanlar, konular ve olaylar olağanüstü özellikler taşıması,
- Yer ve zamanın belirsiz olması,
- Çocuklara zayıflıklarını görme ve üstesinden gelme konusunda bir ders vermesi,
- Eğitici ve yararlı olması,
- Kahramanlarından bazılarının hayvanlar ve olağanüstü varlıklar (melek, cin, peri) olması, konuşma ve akıl yeteneği gibi antropomorfik (insan biçiminde) özellikler ile sunulması, örneğin: Aesop'un Tilki ve Karga Masalı. Aesop muhtemelen ünlü masal örneklerinin en önemli yazarıdır. Aesop, masallarında insanların sosyal iletişim ve dolayısıyla yaşamın gerçekleriyle başa çıkmaya çalıştıkları ahlaklara vurgu yapar. Tilki ve Karga Masalında, Aesop, okuyucuya, başkalarının sizi onlar için bir şeyler yapmaya sevk etmelerine izin vermeme konusunda ahlaki bir ders verir.
- Kahramanlarının çoğunun aynı özellikleri taşıması,
- Söylendiği zaman ve kültürden izler taşıması,
- İyiyi ve kötüyü anlatarak, çocukların olaylardan ders çıkarması,
- Nesirle söylenmesi,
- Sonu mutlu bitmesi ve hep iyiliğin kazanması (Rackham, 1912).

Genep (1924)'in Boratav tarafından Türkçeye çevrilen Folklor adlı eserinde de masalı nitelendiren şeyin, onun şahıslarının, mesela perilerin, devlerin, cinlerin olağanüstü vasfından çok bu şahısların “gayri şahsiliği” yani belirli şahısları temsil etmemeleri, vakanın geçtiği yerin de belirsiz olduğu, bütün meziyetlerin güzelliğe, iyiliğe ve kuvvete, bütün kusurlar ve fenalıkların da çirkinliğe, kötülüğe ve zaafa dönüşmesi olduğu belirtilir (Boratav, 1939).

Propp (1987) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, masaları kategorilerine göre yediye ayrılır:

1. Konuları tamamen olağanüstü olan masallar
2. Konularını mitolojiden alan masal ve fabllar
3. Eğitim amaçlı fabllar
4. Hayvanlarla ilgili konuları olan masallar
5. Biyoloji ile ilgili masal ve fabllar
6. Güldürü fabllar ve masallar
7. Konuları “menşei” ile ilgili masallar

Nitekim masallar;

- Çocuklara okuma ve dinleme alışkanlığı kazandırır.
- Çocukların düşünme ve hayal kurma yeteneklerini geliştirir.
- Çocuğa hayatta iyiler kadar kötülerin de var olduğunu öğretir (Şişman, 2003).

2.5.2 Hikaye (Öykü)

Okul öncesi çocukların zevkle okunmasını istedikleri edebiyat ürünlerinden en önemlisi hikayedir. Çocuklara hikaye okumak onların hayal gücünü ve ufkunu geliştirmekle beraber, sözcük dağarcığını da geliştirecektir. Hikâye (Öykü), Arapça ha-ke-ve kökünden gelmektedir. Hikâye kelimesinin Arapça'da “bir sürü haberi nakil ve rivayet eylemek, bir nesneye benzemek, fiilinden veya kavlen bir nesneyi taklit etmek, bir kimseden bir sözü nakleylemek, eğlendirmek maksadıyla taklit, bir fiilin taklidi, bir metnin kopyasını çıkartmak” gibi anlamlar yüklendiği görülür (Macdonald, 1993). İngiliz edebiyatında “Story”, fransızcada “Histoire”, Almancada “Geschichte” olarak kullanılan hikaye, yaşanmış ya da yaşanabilecek şekilde tasarlanmış olayları kişilere bağlı olarak belli bir yer ve zaman içinde anlatan türdür.

2.5.2.2 Hikaye'nin Özellikleri

Bir hikayede olması gereken özelliklerin maddeler halinde incelenmesi araştırma için önemlidir.

- Gerçek olması,
- Yer ve zaman kavramını insan yaşamına bağlayarak ele alınması,
- Düşündürmekten çok, heyecanlandırmak ve duygulandırmak esas olması,
- Olayların genellikle yüzeysel olması,
- Olayların kısa ve yalın şekilde anlatılması,
- Kısa bir edebiyat türü olduğu için fazla ayrıntı içermemesi,

- Gerçeğe yakın bir olayı anlatılması,

İlk hikaye örneği Boccaccio'nun Decameron adlı eseridir (Hainsworth, 2016). Türk edebiyatındaki ilk hikaye kitabı ise Ahmet Mithat Efendi'nin Letaif-i Rivayat'ıdır.

2.5.2.3 Hikaye'nin Unsurları

Hikaye'nin unsurları beş başlıkta gösterilmektedir:

- Olay: Hikayede üzerinde söz söylenen durumdur.
- Kişiler: olayı yaşayan insanlar ya da hayvanlardır.
- Mekan: Olayın yaşandığı yerdir.
- Zaman: Olayın yaşandığı dönemdir.
- Dil ve Anlatım: Hikayenin dili açık, akıcı ve günlük konuşma dilinden farklı olarak, etkili sözcük, deyim, atasözü ve tamlamalarla zenginleştirilmiş güzel bir dil olmalıdır (Martin, Hinrichs ve Becker, 2005).

British Council web sitesinde bir makaleye göre (2003), hikayeler:

- Çocuklara kendi kültürel köklerini keşfetmelerine izin verir.
- Çocuklara farklı kültürler ve gelenekleri tecrübe etmelerine yardım eder.
- Çocukların yabancı insanlar / yerler / durumlar ile empati kurmasını sağlar.
- Evrensel yaşam deneyimleri hakkında bilgi sunar.
- Dünyadaki farklı kültürlerin farklılıklarını ve ortak yönlerini ortaya koyar.
- Çocukların dinleme becerilerini geliştiriyor.

Ayrıca, Wright (1995), hikayelerin çocuk gelişimi üzerine önemli bir etkisi olduğunu düşünmektedir. Wright'in dediğine göre:

- Motivasyon: Çocuklar sürekli hikayelere ihtiyaç duyarlar ve her zaman dinlemek veya okumaya isteklidir.
- Anlam: Çocuklar hikâyelerde anlam bulmak ister, bu yüzden bir amaç ile dinlerler.
- Dil farkındalığı: Hikayeler çocukların dil öğeleri ve cümle yapıları tanıtmaya yardımcı olur.

- Konuşma ve yazma: Hikayeler çocukları konuşma ve yazma konusunda cesaretlendirir.
- İletişim: Çocuklar hikayeleri okuyarak başka arkadaşlarıyla paylaşırlar.

2.5.3 Masal ile Hikaye Arasındaki Farklar

Her ne kadar masal ile hikaye aynı görünse ve hatta bazen kafa karıştırıcı olsa da, bunların önemli farklılıkları vardır. Her iki türün farklılıklarını bilmek önemlidir. Aşağıda masal ile hikaye arasındaki farkın ne olduğunu gösterilmektedir.

- Masallar sözlü gelenekten beslenir, anonimdir. Hikaye ise yazılı edebiyat ürünüdür ve yazarları bellidir.
- Hikayelerdeki olaylarda zaman ve mekan masala göre daha belirgindir.
- Masallardaki kişiler "tip", hikayedekiler ise "karakter"dir.
- Masalda milli ve dini motifler bulunmaz, hikayelerde ise bulunabilir.
- Masallarda tekerlemeler, kalıplaşmış ifadeler yoğun bir şekilde kullanılır ama hikayede bunlar yoktur.
- Hikayenin kahramanları gerçek kişiler masalın ki hayali kişiler olabilir.
- Hikayeler gerçek olayları anlatırken masallarda hayali olaylar anlatılır.
- Hikayenin sonu masalların aksine mutlu bitmeyebilir (Jarrett, 1999).

2.6 5-7 Yaş Çocuklar için Kitap Seçimi

Beş yaşındaki çocuklar kendi başlarına okumak için çok genç olabilirler, ancak bu yaştaki çocuklar kitapları açıp sayfalarını çevirmekten hoşlanırlar. Sayfada hangi kelimelerin olduğunu bilmiyor olsalar da, bu kitap meraklıları, hangi başlıkları istedikleri ve neleri sevmedikleri konusunda seçici olabilirler. Bir kitap, “çocuk için” ise, hangi yaş grubuna hitap ettiği belli olmalı, içeriği de o yaş grubunun bilişsel algı düzeyine uygun olmalıdır (Öçalan, 2006). Okuma etkinliklerinin temelleri ilk 6 yaş içerisinde atılır (Sever, 1995). Okumayı vazgeçilmez kılmak için en elverişli dönem, okul öncesini de kapsayan ilköğretimin birinci kademesidir (Şeyda, 2003). Bu dönem aynı zamanda hayal gücünün de en geniş olduğu dönemdir ve kitaplar bu hayal dünyasının gelişimine yardımcı olurlar. Okul öncesi olarak tanımlanan dönemde çocuğun çevresi genişlemiş, ilgileri değişmiş olur. Bu dönemde anne baba ile birlikte öğretmen de kitaba yönelik konusunda çocuğu desteklemeye başlar. Genel çizgileriyle

“hikaye okuma” olarak özetlenebilecek bu dönem, çocuğun okuma yazma becerilerinin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır.

Çocuklar için kitap seçiminde, dikkat edilmesi gereken ölçütlerin neler olması gerektiği önemli bir konudur (Güleç ve Gönen, 1997). Bu nedenle çocuk kitaplarına hem iç yapı hem de dış yapıya önem göstermek gerekir. Aşağıda, bir çocuk kitabının taşınması gereken dış yapı (biçimsel) ve iç yapı (içerik) ölçütleri sıralanmıştır:

2.7 Çocuk Hikaye Kitaplarının Dış Yapı Özellikleri

Çocuk kitapları, hem dış yapı hem de iç yapı özelliklerine uygun olarak hazırlanması gerekmektedir. Okul öncesi dönemde olan çocuklara sunulan kitapların yapısal nitelikleri, ileride okuma kültürü edinmiş bireylerin yetişmesi için bir alt yapı oluşturacaktır. Okul öncesi dönemdeki çocuklar için hazırlanacak kitaplarda bulunması gereken dış yapı (biçimsel) özelliklerini aşağıda dört başlıkta incelenmiştir:

2.7.1 Fiziksel Özellikler

Çocuk için oluşturulan bir kitapta çocuğun ilk dikkat ettiği şey kitabın görüntüsüdür. Kitabın fiziksel yapısı çocuğun ilk karşılayan ve kitaba ilk dokunmasıyla başlayan önemli bir unsurdur. Bu karşılama ne kadar sıcak ve bilinçli olursa çocuğun kitaba olan ilgisi o kadar artar. Çocuk öncelikle eline aldığı kitabın büyüklüğüne, kalınlığına, renklerinin canlılığına bakar. Kabul edilmelidir ki bir yetişkin çocuğu için kitap seçerken kitabın fiziksel özelliğini öncelikle ilk planda tutmaktadır. Bundan dolayı çocuk kitaplarının fiziksel özellikleri oluşturulurken okul öncesi çocuğu için oluşturulduğu unutulmamalı, belirlenen kriterler dikkate alınmalıdır (Bilgin, 2011).

2.7.1.1 Kapak ve Ciltleme

Okul öncesi dönemdeki bir çocuğun kitaba yönelmesi için kitabın çocuk için adeta bir oyuncak gibi cazip hale getirilmesi gerekmektedir. Çocuk kitapla karşılaştığında ilk ilgisini çeken şey kapaktır. Kitabın kapağının hazırlanması oldukça önemlidir. Dolayısıyla görsel açıdan iyi tasarlanmış, çocuk için ilgi çekici bir kitap kapağı, çocukta kitaba karşı olumlu bir duygu uyandırabilir. Kitap kapağı, kitabın içeriği ile uyumlu olarak tasarlanmış olmalıdır (Tür ve Turla, 2005).

Çocuklar için hazırlanmış kitapların kapağı kalın, dayanıklı değişik materyal ve tasarımlarla zenginleştirilmelidir. Kitabın yıpranmasını engellemesi için kapağın üzeri

selefon veya lak ile kaplanmalıdır. Selofon, ince saydam nitelikte mat ya da parlak plastik folyolardır. Kâğıt yüzeyi, otomatik makinelerle tutkal ya da sıcak presleme yoluyla selofanlanır (Sürmeli, 2007). Çocuk kitaplarında kitabın dağılmasını önlemek için, dikiş ciltleme yöntemi kullanılabilir.

Kitap açıldığı zaman rahat okunabilecek şekilde esnek, iki sayfası açılıp masaya dikine konulduğu zaman ayakta duracak kadar katı bir cilde sahip olması yeterlidir.

Kapak yaratıcı bir tasarıma sahip olmalıdır. Kapaktaki resim ve renkler estetik değerini yanı sıra içerik ile ilgili bilgi vermeli ve içerikten bağımsız olmamalıdır. Çocuğun kitaba isteyerek yaklaşması sağlanması için, kullanılan renkler canlı olmalıdır. Kitapların ön, iç ya da arka kapaklarında kitap adı, kitap yazarının/çevirmenin adı, kitabı resimleyeninin adı, çocuğun yaş gurubu, yayınevinin adı ve logosu, basım yeri, yayın yılı yer almaktadır. Küçük yaş guruplarında kitabın adı, büyük karakterlerle ve tırnaksız (serifsiz) yazılmalıdır.

2.7.1.2 Boyut

Kitap boyutları, tasarımın içeriği ve çocuğun yaş grubuna göre seçilmelidir. Çocukların sürekli olarak aynı boyutta hazırlanmış kitaplar okumaktan hoşlanmadıkları bir gerçektir (Oğuzkan, 2001). Sürekli aynı boyutlardaki kitaplar yerine değişik büyüklükte kitaplar tasarlanması çocukların kitabı karıştırmasından ve okumasından zevk almasını sağlamaktadır. Kitaplar A4 (21 x 29.7 cm), A5 (14.8x 21 cm) boyutunda ya da daha küçük olabilmektedir. 16 x 23 cm. boyutlarındaki kitaplar en uygun olanlardır. Kitabın büyük olması çocuğun resimleri iyi takip edebilmesini sağlar (Güleç ve Geçgel, 2005). Çocuklar bu boyutlardaki kitapları ellerinde rahat tutup, sayfalarını rahatlıkla çevirdikleri için ilgi ile yaklaşacak, onların sayfalarını karıştırmaktan mutluluk duyacaklardır. İlköğretim ilk üç sınıfında değişik boyutlar denenebilir (Kıbrıs, 2002). Küçük boy kitaplarda ise çocuk çevresine göre küçük olduğu için bu kitaplarla aslında büyük olduğunu ispat etmeye çalışır (Sağlam, 2007). Büyük boy kitaplar çocuklara büyüdüğünü ifade ettiği için küçük çocuklar genellikle büyük boy kitapları tercih ederler (Güleç ve Geçgel, 2005). Ayrıca çocuğun kas gelişimi göz önünde bulundurulduğunda ve hafif olduğu için daha rahat taşınabileceği düşünüldüğünde de küçük boy kitaplar daha çok önerilmektedir. Büyük boyutlu kitaplar ise çocuğun rahatça görebileceği, yetişkinin rahatça okuyabileceği ve kucağa sığabilecek kitaplardır.

2.7.1.3 Ağırlık

Kitap ağırlığı, kitabın büyüklüğüne, sayfa yapısına ve kitap yapımında kullanılan malzemeye bağlıdır (Tür ve Turla, 1999). Çocukların değişik büyüklükte kitapları karıştırmaktan ve okumaktan zevk duydukları belirtilmiştir. Bunun yanı sıra kitabın hacim ve ağırlık bakımından kolayca taşınması ve kitaplık düzenlemesine uygun olması önem arz etmektedir.

2.8 Çocuk Hikaye Kitaplarının İç Yapı Özellikleri

Yazar ve çizerin, paylaşmak istediği duygu ve düşünceleri, sözcüğün ve resmin anlam dilinden yararlanarak çocuğa aktardığı, çocukla paylaştığı bütünü adına iç yapı (içerik) denilir. Tema, konu, storyline, dil, storyboard, kahramanlar, bakış açısı, ortam, kağıt, tipografi, resimleme (illustration), sayfa düzenlemesi (mizampaj) ve renk seçimi çocuk kitaplarında iç yapıyı oluşturan öğelerdir.

2.8.1 Tema

Tema, kitabınızın ne hakkında olduğunu anlatır. Tema öykünün bir parçasıdır, ancak öyküyü çok da fazla etkilememelidir. Çocuklar için yazılan kitaplarda basit, anlaşılır ve tek bir tema olmalıdır. Ayrıca bir kitaptan her çocuk aynı sonuca ulaşabilmelidir. Yazarın çocuğun düzeyine uygun bir temayı anlaşılır bir şekilde işlemesi halinde çocuk söylemek istenileni kendisi kolaylıkla bulabilecektir. Bu davranışın tam aksi olarak çocuğun anlamayacağı yargısıyla verilmek istenileni kitap içinde yada sonunda yazarın belirtmesi çocuğun kendine güvenini ve problem çözme yeteneğini zedeleyecektir. Yazarın, çocuğun dünya görüşünü genişletebilecek, olumlu davranışlar kazanmaya yardım edebilecek, doğa ve insan sevgisini, dostluğu, hoşgörüyü, yardımlaşmayı, haklara saygılı olmayı ele alması çocukları olumlu yönde etkileyecektir (Tür ve Turla, 1999).

Çok sayıda evrensel tema var. Örneğin: aile, okul, dostluk, hayalgücü, dürüstlük, inanç, cömertlik, önyargı, merhamet, eşitlik, adalet, cesaret, işbirliği, irade, iyilik, umut, barış, farklılıklar, öfke, çile, kıskançlık, aşk gibi... Bir kitabın temasını belirlemek için kendimize şu soruları sorabiliriz:

- Bu hikayenin altında yatan anlam ya da önem nedir?
- Yazarın hikayeyi yazmasının amacı neydi?

- Yazar hikaye boyunca bana ne dedi?
- Yazarın inançlar, temel gerçekler, insan doğası, yaşam, toplum, insan koşulları veya değerler hakkında yaptığı yorumlar nelerdir?
- Hikayeyi birbirine bağlayan ortak fikir nedir? (Hall, 2017).

2.8.2 Konu

Konu bir edebiyat eserinin düşünce, olay ve durumlardan oluşan iskeletine verilen addır (Ciravoğlu, 1999). Çocuk kitaplarında konu seçimi de tema seçimi kadar önemlidir (Bölükbaş, 2003).

Yeşildağ'a (2000) göre, çocuk edebiyatı ürünlerinde konular, bilimsel ideolojiler doğrultusunda işlenilmemeli, bunun yerine çocuğun ulaşması istenen çağın özelliklerine uygun olarak seçilmelidir. Çocukların belli yaşlarda belli konulara ilgi duydukları göz önüne alınmalıdır (Aral ve Gürsoy, 2000).

Konunun belirgin, açık, gereksiz ayrıntılara inilmeden anlaşılır olması gerekmektedir. Kitaptaki olay, tema ve konu arasında güçlü bir ilişki olmalıdır. Konu ve tema ilişkisi zayıf olan kitaplarda çocuğun eğitimi üzerine ve sanatsal açıdan katkısı olamaz. Tema ve konunun birbirinden ayrı öğeler olduğu unutulmamalıdır. Okul öncesinde çocuğun hayal dünyası çok geniştir. Yazarın, çocukların beklentilerini, ruhsal özelliklerini, ihtiyaçlarının, düşüncelerinin farkında olarak konu seçimini yapmasında fayda vardır (Tür ve Turla, 1999). Konular masal, hikaye, şiir vb. türlerde işlenebilir. Konu bir bütün olarak ele alınmalı, dağıtılmadan gereksiz ayrıntılara inilmeden tercih edilmelidir (Pulat, 1999).

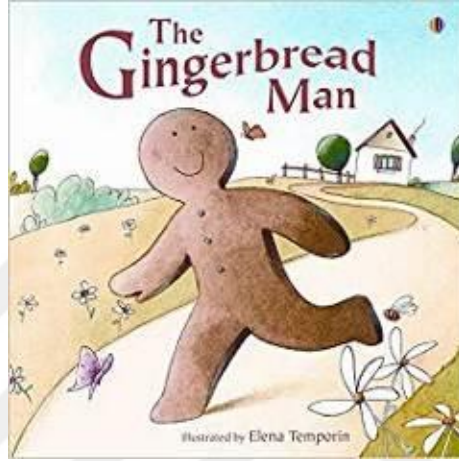
2.8.3 Storyline (Hikaye Çizgisi)

Storyline, eylem halindeki karakterleri gösteren olay dizisidir (Lukens, 1999). Okuyucuları dahil etmek için, arsa (plan) iyi bir hikaye anlatmalıdır; Bir kitaptaki karakterlerin yaşamları, okuyucuların hayatlarından daha heyecanlı veya daha ilginç olmalıdır. Lukens (1999), storyline için dört ana tip storyline vardır demiştir, bunlar:

- a) Kümülatif (birikmiş)
- b) Doğrusal
- c) Epizodik
- d) Dairesel

a) Kümülatif (birikmiş) Storyline:

Kümülatif Storyline çoğunlukla geleneksel edebiyat ve desen kitaplarında bulunur. Kümülatif Storyline'da, ifadelerde, cümlelerde veya olaylarda tekrar vardır ve her tekrarda yeni bir özellik eklenir. Temporin (2010), tarafından resimlenen “Zencefilli Çörek adam”, küçük çocuklar için klasik masalları yeniden hatırlatan, kümülatif bir Storyline'a sahip bir hikayenin güzel bir örneğidir (şekil 16). Küçük çocuklar, bu tür hikayelere katılmayı severler.

Şekil 16: Elena Tempor'in “Zencefilli Çörek Adam” kitabının kapağı, 2010

b) Doğrusal Storyline:

Doğrusal Storyline, “Swimmy” adlı hikaye kitabında olduğu gibi, storyline mantıksal olarak oluşturulmalıdır; Yani olaylar mantıksal ve tesadüfen olmamalıdır. “Swimmy” Lionni (2017)'nin muhteşem ve yaratıcı ödüllü bir resimli hikaye kitabıdır (şekil 17,18).

Şekil 17: Leo Lionni'nin “Swimmy” adlı hikaye kitabının kapağı, 2017

Şekil 18: Leo Lionni'nin “Swimmy” adlı hikaye kitabının iç sayfaları, 2017

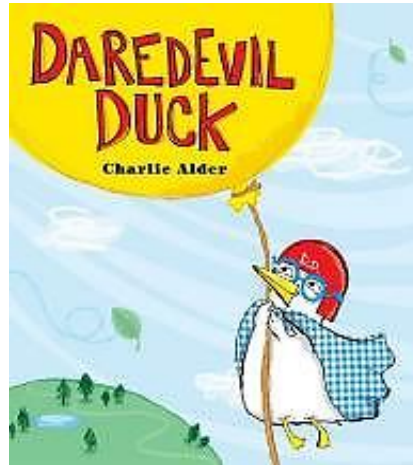
c) Epizodik Storyline:

Epizodik Storyline genellikle okunması kolay kitaplarda kullanılır. Karakterler ve ortam aynı olsa da, kitaba nüfuz eden merkezi bir sorun yoktur. Daha ziyade, her bölüm giriş, sorun, olaylar ve çözünürlük ile tamamlanmış bir küçük storyline'a sahiptir.

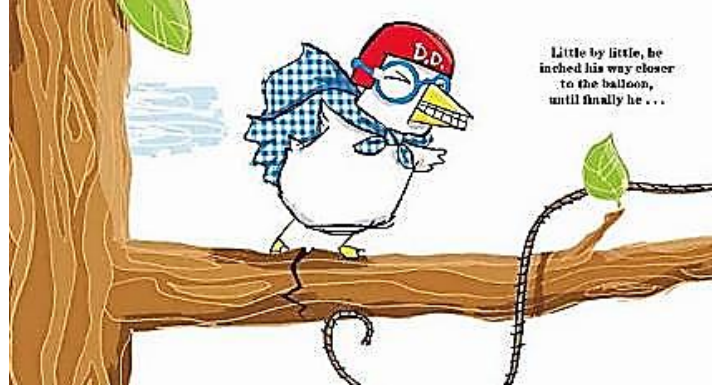
Epizodik Storyline'i içeren kitaplar, kısa ilgi alanlarına sahip ya da sınırlı okuma kabiliyetine sahip 5-7 yaş grubu çocuklar için uygun olduğu söylenebilir (Lobel,1984).

d) Dairesel Storyline:

Dairesel Storyline, doğrusal Storyline ile aynı bileşenlere sahiptir, ancak öykünün sonu, karakterlerin, hikaye başladığı zamaniyle aynı durumda olduğunu gösterir. Alder (2015)'in “Cesur Ördek” kitabı, Dairesel Storyline'a sahip kitaptır (şekil 19,20).

Şekil 19: Charlie Alder'in “Cesur Ördek” kitabının kapağı, 2015

Şekil 20: Charlie Alder'in “Cesur Ördek” kitabının iç sayfaları, 2015

2.8.4 Dil

Kitaplarda kullanılan üslubu belirleyen etkenlerin arasında en önemli faktör, kullanılan kelimeler ve dildir. Metinlerde yer alan kelimelerin yapısı, kelimeler arasındaki ilişki, seslerde ve ifadelerdeki uyum eserdeki üslubu ortaya çıkarmaktadır. Kantemir'e (1991) göre, bir yazarın kişisel anlatış biçimine “o yazarın üslubu” denir. Herhangi bir metinde yazarın kullandığı dil önemlidir ve yazarın çocuğu, metni oluşturulmasına ortak edebilmesi akıcı, yaşına ve gelişim özelliklerine koşut bir dil ile mümkün olacaktır. Yazar tarafından ele alınan açık bir dil ve stil, kitabın bir çocuk kitabı olup olmadığını belirler. Bir yazar her bir kelimeyi, cümleyi ve paragrafı dikkatle hazırlamalıdır; Böyle bir dil kalitesine karşı karşıya kalan, çocukların dil becerilerini önemli ölçüde arttırmaktadır (Pierce, 2010).

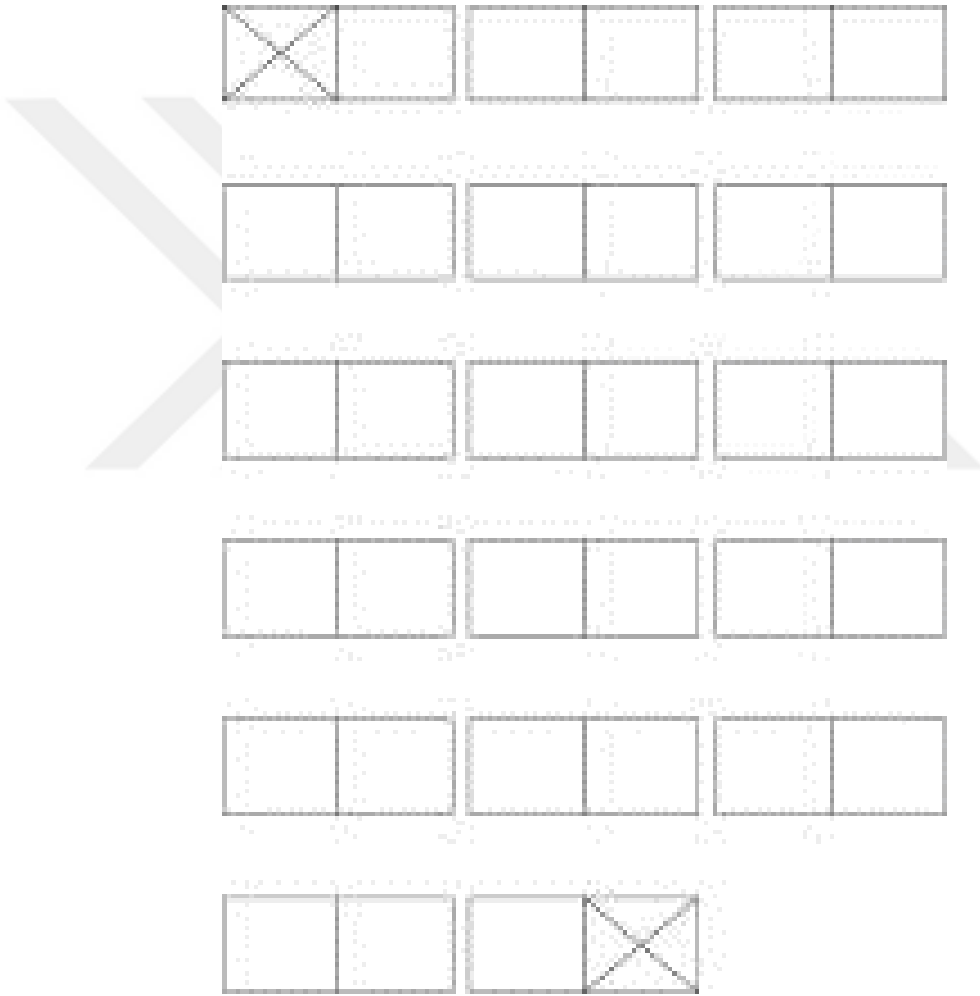
Cümle, paragraf uzunlukları çocuğun yaşına uygun olmalıdır (Bozdağ, 2000). Çocuksu dil, en soyut temaların eserde somutlaşmasını sağlayabilen dildir (Şirin, 1994). Masallarda mümkün olabildiğince akıcı bir dil kullanılmalı ve konuşmalar fazla uzatılmamalıdır. Uzun konuşmalara yer verilmesi çocukların dikkatlerini azaltacak ve aşırı süslemeli diller çocuğun olayları anlamasını güçleştirecektir. Hikaye kitaplar kısa cümlelerle ve olabildiğince yalın bir Türkçe ile yazılmalıdır (Oğuzkan, 2001).

2.8.5 Storyboard (Hikaye Tahtası)

Storyboard, metin ve illüstrasyon fikirlerini bir araya getirmek için sıkça kullanılan bir araçtır. “Hikaye Tahtası” anlamına gelen Storyboard, kafamızdaki resimlemeleri küçük resim eskizleriyle göstermeye denir. Storyboard bütün hikayeyi aynı anda

görebilmenize yardımcı olur. Storyboard'un çizim veya grafik açısından profesyonel olması gerekli değildir fakat anlatıklarımız net olmalıdır. Storyboard yapmak için izlenecek yöntemler:

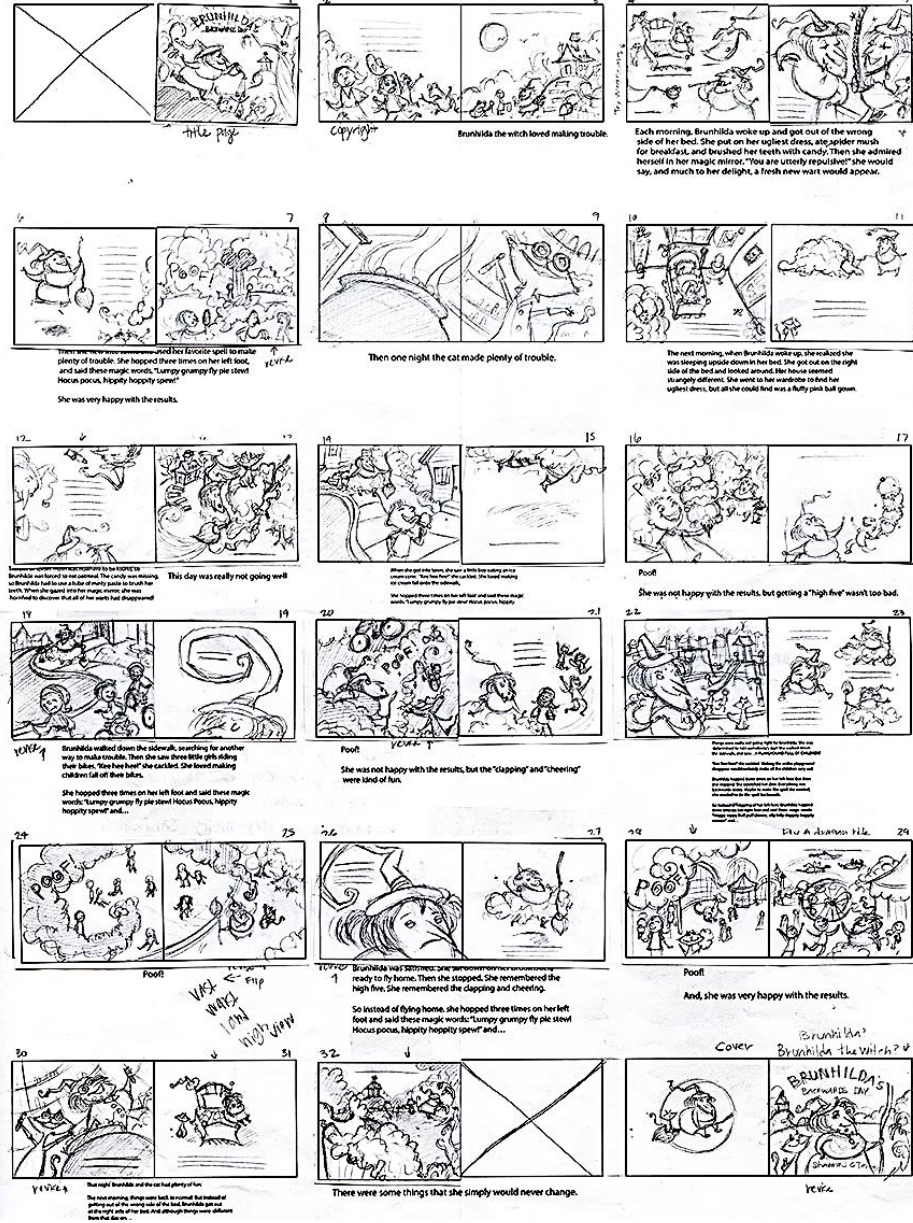
- Şekil 21'de gördüğünüz gibi bir şablon kullanabilirsiniz.
- İlk boş kare başlık sayfası ve bir sonraki kare telif hakkı sayfasıdır.
- Storyboard hazırlandığında, karakterlere ve hikayenin ana olaylarına zarar vermemek için sayfalarının katlama alanına dikkat edilmelidir.

Şekil 21: Storyboard için örnek şablon

Storyboard çizdikten sonra aşağıdaki sorular sorulmalıdır:

- Hikayede yeterli ilginç olay ve görsel var mı?
- Bir manzara değişikliği var mı? yoksa her şey bir yerde mi oluyor?
- Hikaye panosunun her bir parçası hikayeyi ilerletiyor mu?

Şekil 22: Shawna Tenney tarafından “Geriye Doğru” adlı hikaye kitabı için yapılan Storyboard, 2016.

“Every Picture Book Author Should Make a Storyboard (plus a giveaway!)”, Sh. J.C. Tenney, 2016, s. 8 makalesinden alınmıştır.

2.8.6 Kahramanlar

Roman, öykü, tiyatro ve benzeri edebiyat türlerinde başından olaylar geçen kişiye kahraman denir (Türkçe Sözlük, 1974). Kitapların kahramanlarını oyuncaklar, makineler, hayvanlar ve çocuklara yakın kişiler oluşturur. Kitaplarda yer alan karakterler ve resimler çocukların hayal güçlerinin gelişmesini sağlamaktadır.

Çocuklar izledikleri ya da dinledikleri kahramanların özellikleri ile kendilerine özdeşleştirirler. Fırsat bulduklarında onların davranışlarından kostümlerine kadar her özelliğini taklit etmeye çalışırlar. Çocukların kitap karakterleriyle kendilerini özdeşleştirmeleri, olumlu rolleri benimseyip hayatlarına geçirmeleri açısından önemlidir (Mardi, 2006). Çocukların bu özelliği dikkate alınarak, masal ve masalımsı eserler haricindeki eserlerin anlatımlarında, kahramanların özelliklerinde aşırıya kaçılmamalıdır.

Neydimi'nin (2004) belirttiği gibi; Kahramanlara, çocuklara örnek olsun, onlar için model oluştursun diye üstün özellikler yüklenmemelidir. Özellikle okul öncesi dönemi kitaplarında kahramanların az sayıda olması ve mevcut olanların özelliklerinin açıkça belirtilmesi, çocuğun aklında oluşabilecek kargaşayı önleyecektir. Ayrıca masal türü eserler haricindeki yapıtlarda seçilen kahramanların çocuğun yakın çevresinden olması çocuğun okuduklarına olan inancını artıracaktır (Kıbrıs, 2002). Karakter yaratmak, her sanatçı için oldukça kişisel bir süreçtir. Bu nedenle bir illüstratörden diğerine farklılık gösterir.

2.8.7 Bakış Açısı

Bir kitabın bakış açısı, bir yazarın hikâyeyi anlattığı bakış açısıdır. Yazar yazmaya başlamadan önce, hangi bakış açısını kullanacağını belirlemelidir. Çünkü bu durum kitabın tamamına nüfuz eder.

a) Birinci şahıs Bakış Açısı: Anlatıcı, hikayedeki karakterlerden biri olduğunda ve ben olarak kendisiyle ifade ettiğinde, yazar birinci şahıs bakış açısını kullanmaktadır.

Bu bakış açısıyla okuyucu, olayları anlatıcının ve sadece anlatıcının gözünden ve düşüncelerinden ortaya çıkarır. Bu nedenle, okuyucu diğer karakterlerin ne yaptığını ya da söylediğini öğrenemez.

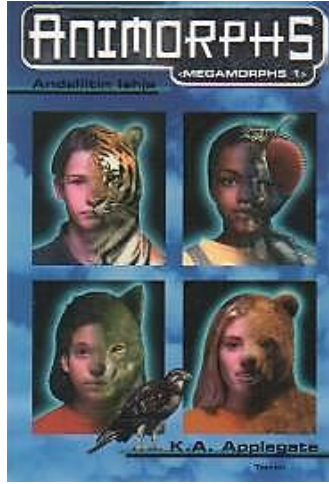
Ken (1997), Okuyucu, diğer karakterlerin zihninde ne olduğunu asla öğrenemeyeceği için, birinci şahıs bakış açısını kullanan bir yazar, diğer bilgileri de diğer karakterler aracılığıyla açıklayabilir demiştir.

Bu bakış açısını kullanan bir kitabın iyi bir örneği, Blume (1979)'nin “Tanrım, Orada mısın? Benim, Margaret”. Bu hikaye genç bir kızın gözünden anlatılır (şekil 23).

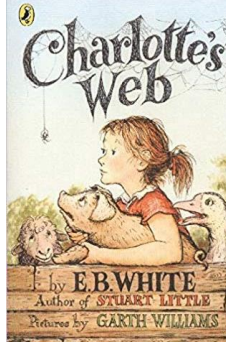
Şekil 23: Judy Blume'nin “Tanrım, Orada Mısın? Benim, Margaret” kitabının kapağı

- b) Alternatif Bakış Açısı:** Bazen bir yazar, alternatif bakış açısı olarak adlandırılan iki veya daha fazla karakterle anlatılan bir hikaye yazmaktadır. Applegate (1997), bu stili “Animorphs: Andalit'in Hediyesi” adlı hikaye kitabında kullanmıştır. Bu hikayede ana karakter beş kişiden oluşmaktadır (şekil 24).

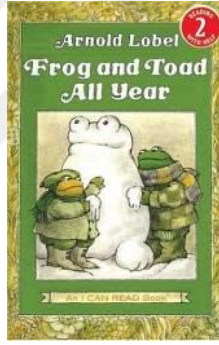
Şekil 24: Katherine Applegate'nin “Animorphs: Andalit'in Hediyesi” kitabının kapağı

- c) Akıllı ve Her Şey Bilen Bakış Açısı:** Her şeyi bilen bir bakış açısına sahip olan karakter, aynı anda meydana gelen olayları ilişkilendirebilen ve her şeyi gören birisidir. Bu bakış açısı'nın klasik bir örneği Charlotte'ın Webi adlı hikaye kitabıdır (şekil 25) (White, 1974).

Şekil 25: E.B. White'in “Charlotte'in Webi” kitabının kapağı, 1974

- d) **Objektif Bakış Açısı:** Objektif bakış açısında, okuyucu karakterleri sadece eylemleri ve konuşmalarıyla öğrenir. Lobel (1976)'in yazdığı “Kurbağa ve Toad Tüm Yıl” hikaye kitabı objektif bakış açısını kullanan kitabın bir örneğidir (şekil 26).

Şekil 26: Arnold Lobel'in yazdığı “Kurbağa ve Toad Tüm Yıl” hikaye kitabının kapağı, 1976

Yapılan incelemelerde çocuk hikaye kitaplarında “Birinci şahıs Bakış Açısı ve Akıllı ve Her Şey Bilen Bakış Açısı”, sıklıkla kullanılan iki bakış açısıdır.

2.8.8 Ortam

Ortam, hikayenin nerede ve ne zaman gerçekleştiğine dair bilgi vermektedir. Her hikaye, bazı coğrafi konum (lar) da belirli bir zaman diliminde gerçekleşir. Bunlar, hikayenin ayrılmaz bir parçası olduğunda topoğrafya, iklim ve hava durumunu içerebilir. Ortam, Kitabın her bölümünde önemli bir rol oynayabilir, bu, önemsiz ve zorlukla belirtilebilir veya hiç söz edilmeyebilir (Brown ve Stephens, 2007). Ortam, hem okuyucunun tanıdığı gerçekçi bir zaman ve yer olup aynı zamanda hayali bir

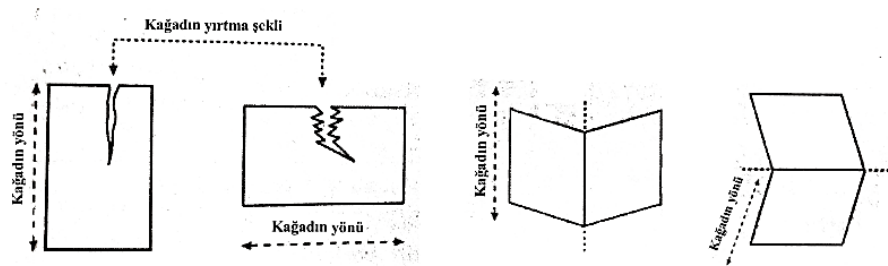
dünya ve oldukça soyut olabilir. Lukens'e (1999) göre, eylem, karakter ya da tema, zaman ve mekândan etkilendiği zaman, ortam hikâyenin ayrılmaz bir üsür olduğunu söylüyor.

2.8.9 Kağıt

Kitabın basımı ve basımda kullanılan malzemelerinde kaliteli olması önemli bir faktördür. Çocuk kitaplarında kullanılan kâğıdın cinsi de çocuğun kitaba olan tutumunu etkilemektedir. İlk zamanlarda parmak kasları fazla gelişmemiş olan çocuklar için bez, vinileks ve karton sayfaların kullanılması dayanıklılığı arttırdığı gibi, çocuğun sayfaları çevirebilmesi için kolaylık sağlamaktadır (Tür, 2001). Yoğunluğu az olan kağıtlar tercih edilmemesi önerilmektedir.

a) Doku

Doku, kağıdın yönü veya kağıdın suyu olarak adlandırılır. Yani kağıdın hamur halinde hazırlanırken özünde bulunan liflerin yönünü belirtir. Kağıdın yönü, özellikle küçük yaş guruplarına hitap eden kitaplarda, kağıdın yırtılmaması/deforme olmaması ve ciltleme şekilleri açısından önemlidir (Demirel ve Kiroğlu, 2006). Kitaplarda kullanılan kâğıtlar kolay kırışmayan, kirlenmeyen ve yırtılmayan cinsten olmalıdır. Kitapta kullanılan iç kâğıdın 1. hamur olması çocukların resimleri rahat görmesi açısından önemlidir. Bu özellik ayrıca kitabın dayanıklılık süresini de uzatır. Kullanılan kağıtlar renkleri soldurmamalı, mürekkebi dağıtmamalıdır. 3. hamur kâğıda yapılan baskıların ekonomik olduğunu söylenebilir. Zorunluluk gerektiriyorsa kaliteli bir baskıyla bu cins kâğıtlar da uygulanabilir. Bu özelliği anlamak için, basılı kitapta resimler eğer arka sayfadan da görülebiliyorsa bu iyi bir kâğıt kullanılmadığını ve iyi bir baskı olmadığını açıklar.

Şekil 27: Kağıdın yönü.

“Konu alanı ders kitabı incelemesi”, Ö. Demirel ve K. Kiroğlu, 2006, s. 188 kitabından alınmıştır.

b) Yüzey

Yüzey genel anlamda kağıdın matlığı ve parlaklığı ile ilgilidir. Çocuk kitapları için seçilen kâğıdın mat olması hem ışığın yansımaları önleyerek çocuğun kitaba bakarken rahatsız olmamasına yardımcı olacak, hem de kitabın maliyetinin de daha düşük olmasını sağlayacaktır (Ümit, 1999). Ancak çok ince karakterli yazılar kullanılacaksa, parlak yüzeyli kağıtlar daha iyi sonuç verecektir.

2.8.10 Tipografi

Tipografi, sözel dilin tasarımı ve yerleşimi olup, dilin anlam ve yapısının görsel görünümünden nasıl etkilendiği ile ilgilidir (Waller, 1987). Warde (1956), başarılı bir tipografiyi “görünmez” olarak tasvir ediyor. Warde (1956), tipografinin okuyucuyu dağıtmamaya yetecek kadar mükemmel olması gerektiğini açıklıyor. Çocuk gibi yeni başlayan bir okuyucu için, metnin okunabilirliği kullanılan yazı tipinden çok daha önemli olabilir. Metinlerde kullanılan harfler de önemlidir. Çocuğun gözünü yormayacak, kelimeleri rahatça görebileceği ve dolayısıyla rahatça anlamlandırabileceği harfler tercih edilmelidir. Küçük yaş guruplarındaki çocuklara hazırlanan kitaplarda, okuma pratiğine uygun “Dik Temel Harfler” e yakın karakterler seçilmelidir (Demirel ve Kıroğlu, 2006). Okumanın ilk yıllarında olan çocuklar için geniş aralıkları olan kalın harfler kullanılır. Bu kapsamda çocuklar için hazırlanan kitaplarda kullanılan yazı karakterleri:

Tırnaklı (Serifli) Karakterler:

- Times New Roman
- Times Turk
- Courier

Tırnaksız (Serifsiz) Karakterler:

- Arial
- Futura
- Helvetica
- Century Gothic

5-7 yaş çocukların kitaplarında yazı karakterlerin ölçüsü 20-24 punto ve alfabeğe yakın özel karakterler (Dik Temel Harf Karakteri) ve satır aralığı 4,5mm olmalıdır. Büyük boy kitaplarda satır uzunluğu 15-15.5 cm; küçük boy kitaplarda ise 12-12.5 cm

olmalıdır. Ayrıca hazırlanan metinler “Soldan Blok” olarak hazırlanmalıdır. Bu sistemde göz soldan sağa doğru okuduğu için, satırların seçilmesi kolay olur ve okunurluk hızlanır. Çünkü sağdan serbest olan yazıda göz yazının sonundaki sinyalleri kolayca algılar ve bir alt satıra atlar (Demirel ve Kıroğlu, 2006). Sayfa numaraları 14-16 punto ve renkli kullanılmalıdır. Eğlenceli metinlerde kırmızı, sarı, turuncu gibi sıcak renkler ve ciddiyet gerektiren metinlerde mavi, yeşil, turkuaz gibi soğuk renkler tercih edilmelidir.

2.8.11 Resimleme (İllustration)

Başlık, slogan ya da metin gibi sözel unsurları görsel olarak betimleyen yada yorumlayan bütün unsurlara da genel olarak "İllüstrasyon" adı verilir (Çakmak ve Gönen, 1997). Görme konuşmadan önce gelmiştir. Çocuk konuşmaya başlamadan önce bakıp tanımayı öğrenir. Nitekim çocuk gelişiminde görme ile öğrenme arasında çok yakın bir bağ kurulur. Bu bağ illüstrasyon aracılığıyla plastic zevklerin kazandırılması bakımından önemlidir (Zeegen, 2009). Okul öncesi çocuklarına hitap eden kitapların çok iyi resimlenmiş olması gerekmektedir. Okuma yazmayı henüz bilmeyen çocuk, eline aldığı kitabı, resimlerindeki çekiciliğe göre değerlendirecektir. Kitap sevgisinin ve ileride edinilecek okuma alışkanlığının temelleri bu dönemde atılmaktadır. Diğer yandan bu döneme hitap eden çocuk kitapları kişiliğin bir parçası olan duyguları, değer yargılarını ve anlayış tarzını şekillendirmektedir (Çakmak, Güleç ve Geçgel, 2005). Resimli kitaplardaki resimler çocukların dilini ve okuryazarlığını geliştirmektedir. Resimli kitaplarda bulunan resimlemeler çocukların hayal güçlerini ve meraklarını harekete geçirir. Nikolajeva ve Scott (2000) ve Agosto'nun (1999) yaptığı çalışmalarında, resimli kitaptaki resimlerin metinle ilişkisi üç temel kategoride açıklamışlar:

- Simetri Çizimler: metinle yakından ilişkilidir.
- Büyütme Çizimler: metni zenginleştirir veya genişletir ya da metinde ifade edilmeyen yeni bir anlam verir.
- Çelişkili Çizimler: metne aykırı bir anlam sunuyor.

İllüstrasyonlar yazılı bir metnin, açıklamasını, yorumlanmasını veya süslenmesini sağlar (Bodmer, 1992). Şekil 28, Potter (1902) tarafından, “Tavşan Peter Masalı” adlı kitabın başlarında ortaya çıkan çift sayfalı resimlemesinde, metin ve görüntülerin

birbirleriyle nasıl ilişki kurduğunu göstermektedir. Soldaki kelimeler Bayan Tavşan'ın talimatlarını ve çocuklarına nazik ama keskin bir uyarı verdiğini anlatmakta. Bununla birlikte, sağ sayfadaki görüntü, bazı şeylerin basit olma olasılığı olmadığını ve bir şeyin yanlış gitmesi konusunda bizi uyarır. Bayan Tavşan, çocuklarına tam anlamıyla odaklanır, ki bu da onların sözlerine dikkat eder - en azından üçü vardır. Peter annesine geri dönmüş ve açıkça dinlemiyor. Ceketini, diğerlerininkinden farklı bir renktir - farklı olduğu, tavırda olduğu kadar cinsiyette de bir başka ipucu. Gitmek için sabırsız görünüyor (ve göz doğrultusu bizi kendimizi çevirmeye yönlendiriyor). Potter, bu nedenle, Peter'ın itaatsizliğini ve neredeyse ölümcül sonuçlarını ortaya çıkaran okuyucu için görsel ipuçları sunuyor.

Bu söylenmemiş gerginlik - bir yandan isyankâr çocuk kahramanı görüntüsü ile diğerine itaat gerektiren ebeveyn sesini vurgulayan kelimeler arasında - genç bir okur için heyecanın önemli bir parçası olabilir.

Şekil 28: Beatrix Potter tarafından yapılan “Tavşan Peter Masalı” adlı hikaye kitabı, 1902

Bazende resimlemeler kelimelere önemli bir boyut ekler. “Okuldaki En İyi Vuruş” adlı hikaye kitabının kapak resmi bunun iyi bir örneğidir (Bruce, 1931).

Şekil 29'de bir baseball maçında enerjik olarak vuruş yapan bir kız öğrenciyi gösteriyor; sadece kadın okuyuculara hitap edecek şekilde tasarlanmış olmakla kalmıyor, aynı zamanda kızların kahramanca, güçlü ve sportif olmaları hakkında da bir açıklama yapıyor.

Şekil 29: Dorita Fairlie Bruce’ın “Okuldaki En İyi Vuruş” adlı hikaye kitabının kapağı, 1931

Bazen ister istemez, resimlemeler metinden biraz farklı veya hatta çelişkili bir hikaye anlatır (Fang, 1996). Çocuğun dikkatini çeken bu uyumsuzluk, okuyucu için kelimelerle resimler arasındaki ilişkileri araştırdığı ve denediği bir oyun alanı yaratır (Wolfenbarger ve Sipe, 2007). Hikaye kitaplarında resimlemeler çocuğa renk, mekan, doku, boyut bilgisini vermektedir. Çocuk kitaplarının resimlemelerinde fotografik bir yaklaşım yapılmamalıdır. Çocuklar fotoğrafta gördüklerinden daha düşsel bir dünyada yaşamaktadır ve fantezilerini geliştiren resimlerle büyüdükçe daha yaratıcı olurlar (Özünel, 2000).

Okul öncesi dönemde, çocukların okuma–yazma bilmemesinden dolayı resimli kitaplara ilgisi daha yoğun olmaktadır o yüzden kitaplarda kullanılan resimlerin sanatsal değer taşıması önemlidir. Başarılı resimlemeler öğrenmeyi çabuklaştırırken, kötü resimlemeler öğrenciyi kitaptan uzaklaştırmaktadır (Demirel ve Kıroğlu, 2006).

Çocuk resimle hikayeyi somutlaştırır. Resimlemelerdeki karakterlerin gerçek dünyaya ait özellikler taşıması çocuğun kitaba olan ilgisini arttırır. Ama bazen karakterlerin özelliklerini gerçekçi olmayan bir şekilde geliştirilmesi gerekebilir: örneğin, bir kaplanın ya da bir zebranın çizgilerinin, bir uğur böceği üzerindeki noktaların, ya da bir filin hortumunu büyüterek çocukların bu özellikleri ayırt edilmesine yardımcı olur. Çocuk kitaplarında genel olarak resimlemelerin renkli ve sevimli olması, ayrıca fazla detaylı olmayan çizgilerle oluşturulması tercih etmelidir. Resimlerin siyah beyaz

olmaları yerine renkli olmaları yeğlenmelidir (Shulevitz, 1997). Görseller ve metin üst üste gelmemeli, biri diğerini kapatmamalıdır. Sanat değeri taşınmalıdır. Çizilen bütün resimlerin bir sanat eseri olduğu unutulmamalı, çizimler özenli ve dikkatli yapılmalıdır (Cıbroğlu, 2007).

Yayın sektöründe çalışan bir çizer, üzerinde çalışacağı metnin içeriği hakkında bilgi ve görüş sahibi olmalı, metindeki mesaj ve duyguyu resim diline aktarabilmelidir (San, 2010). Piyasada birçok kitap, metinle tutarlılık göstermeyen illustrasyonlara sahipler. Bu davranış çocukların hikayeyi anlamasına zorluk çekmelerine sebep oluyor.

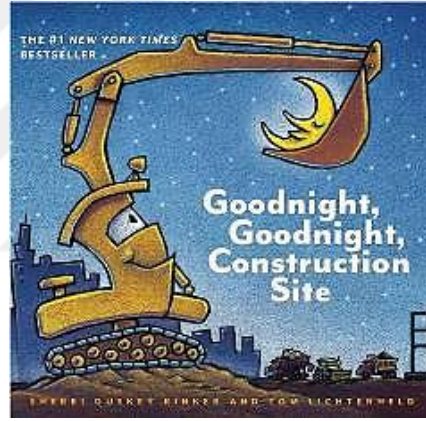
Çocuğun çizileni inandırıcı ve samimi bulması, çizerin çocuksu yanını ne kadar kullandığına ve çocuklara nasıl yanaştığına bağlıdır. Sağlam sezgilere ve eleştirel gözlemlere sahip olan çocuklardaki entelektüel oluşumlar ancak kaliteli resimlerin desteğiyle olur (Erkmen, 2003).

Sanatsal ve estetik değerleri içinde barındırmayan resimler çocuğu resme yakınlaştırmak yerine çocuğu sanata karşı soğuturlar. Görsel algıyı geliştiren resimler, çocukların anlama becerilerini de artırmaktadır (İpşiroğlu, 2000). Bu bakımdan görsel sanatların eğitimde ağırlıklı yer alması gerekir Çocuklar için yazmak, çizmek çok ayrı bir sanattır ve farklı bir anlayış gerektirir. Resimler bir resim kitabının ruh halini belirlemede de son derece etkilidir. Van Allsburg'un (1985) ödüllü kitabı “Kutup Ekspresi”, kasvetli ve biraz korkutucu bir ruh hali yaratmak için parlak ve neşeli bir palet kullanmak yerine, mat kırmızılar ve maviler kullanmış. Bu karanlık renkler, ürkütücü bir his yaratmaya ve korumaya yardımcı olur (şekil 30).

Şekil 30: Chris Van Allsburg'un “Kutup Ekspresi” adlı hikaye kitabı, 1985

Resimlerin bir diğere amacı, baştan sona kadar anlatının tadını çıkarmaya devam etmek için, okuyucuyu sayfalarında betimlenen düzeni ve eylemi ile okuyucuyu teşvik ederken baştan çıkarıcı bir ritim, bir sayfadaki elemanların hiyerarşisini ve hikayenin kolayca akmasını sağlamaktır (Meidell, 2013). Onaylanmış bir el yazması için resim üretme sürecinde dikkate alınması gereken ilk faktörler arasında, bir illüstratörün ve anlatının yayına uygun stil ve teknik bakımından uygunluğu bulunmaktadır. Bunların her ikisi de hikayenin genel havasını büyük ölçüde etkiler ve bu nedenle yayının başarısına veya başarısızlığına katkıda bulunabilir. Hikayelerde kullanılan teknik genellikle genel bir ruh hali ve hikayenin temasıyla bağlantılıdır. Lichtenheld (2017), bu pratiğin bir örneğini veriyor; eğer bir hikaye yumuşak ve lirikse, suluboya veya pastel kullanacağım, ama eğer cesursa, “İyi geceler, İyi geceler, Şantiye” gibi (şekil 31), dokulu kağıt üzerinde pastel boya kullanacağım demiştir.

Şekil 31: “İyi Geceler, İyi Geceler, Şantiye” adlı hikaye kitabının kapağı, 2017

2.8.12 Sayfa Düzenlemesi (Mizampaj)

Sayfa düzenlemesi resimli çocuk kitaplarında önemli özelliklerden biridir. Resimlerin yerleştirilişi, satır arası boşluklarının, satır başlarının, sayfa alt ve üst boşluklarının ayarlanması gibi konulardır (güven, 1986). Çocukların görsel olarak algılayabilmesi açısından resim ve metinlerin aynı sayfada olması önemlidir. Resimleme ve metin için ayrılan yerin oranı çocuğun yaşına göre ayarlanmalıdır. Örneğin 7 yaşındaki olan çocukların kitaplarında sayfanın $\frac{3}{4}$ 'ü resim, $\frac{1}{4}$ 'ü yazıya ayrılanabilir, çocukların sayfadaki resimleri daha rahat ve daha ayrıntılı görmesine yardımcı olunabilir. Sayfalardaki metinlerin satır aralıklarının iyi ayarlanmaması ve resimlerle iç içe çok sıkışık düzenlenmesi, konuyla ilgili resmin başka sayfa yer alması ya da konuyla

alakalı olmaması dikkate alınması gereken problemlerdir. Resim ve metnin bir bütünlük içerisinde olmasına dikkat edilmelidir. Çocuk yayınlarında resim ve yazıların yerleştirilişi, alt ve üst boşlukların ayarlanması, satır araları ve başlarının, normal aralıklı ya da normalden çok aralıklı satırlarla düzenlenmiş sayfaların tercih edilmesi ve sayfa kenarlarında geniş marjlar bırakılması oldukça önemlidir (Therell, 2002). 5-7 yaş grubu çocuklar için yapılan kitaplarda sayfa sayısı fazla olmamalı, okur yazarlık döneminde olan çocuklar için yaklaşık 10 sayfalık kitap yeterlidir.

2.8.13 Renk Seçimi

Tasarım öğelerinden en önemli biride şüphesiz ki renktir. Çocuk kitaplarında renklendirmelerin de önemi büyüktür. Renkler genellikle resmin duygusal yükünü taşırlar (Lies, 2013). Çocuklar genelde renkli resimli kitapları daha ilgi çekici bulmaktadırlar ancak kitapta kullanılan renkler iyi bir uyum içerisinde ve çocuk ruhuna uygun tasarlanmalıdır. gereğinden fazla ve bilinçsiz renk kullanımı karışık görsel yapı oluşturmaktadır (Turan, 2006). Kaptan'a (2005) göre, 5-7 yaş çocuklarında renk-obje ilişkisi tam olarak gelişmediğinden; sıcak ve canlı renklerde yapılan resimlemeler çocuğun kitaba olan ilgisini artıracaktır. Örneğin: Ağaçlar turuncu, sarı, kırmızı; bulutlar pembe, yeşil, mavi resimlenebilir. Bu dönem çocuk kitaplarında, siyah-beyaz resimlemeler kesinlikle kullanılmamalıdır (Demirel ve Kiroğlu, 2006). Çizer, renklendirmelere dikkat etmeli, okuyucunun beş duyusunu da harekete geçirebilecek renkler tercih etmelidir. Renk seçimi yapılırken, metni destekleyici olmasına ve tasvirlerle uyumuna dikkat edilmelidir. Çocuklar için hazırlanacak tasarımlarda ayrıca zıt renklerin kontrastlığından da yararlanılabilir. Örneğin: dikkati karakterler üzerinde yoğunlaştırmak için renk ögesi kullanılabilir. Başarılı bir çocuk kitabının resimleri, yazılı anlatımın tıpatıp aynısı değil, özgün bir yorumla, kendine özgü renk ve biçim diline sahip olmalıdır.

2.9 Türkiye'de Resimli Çocuk Kitapları

Çocuk yayınlarına ilginin, Tanzimat'tan² sonra başladığı görülmektedir. Tanzimat'tan önce sözlü edebiyat türü hakimdir. Bunlardan masal, bilmece, tekerleme, atasözleri,

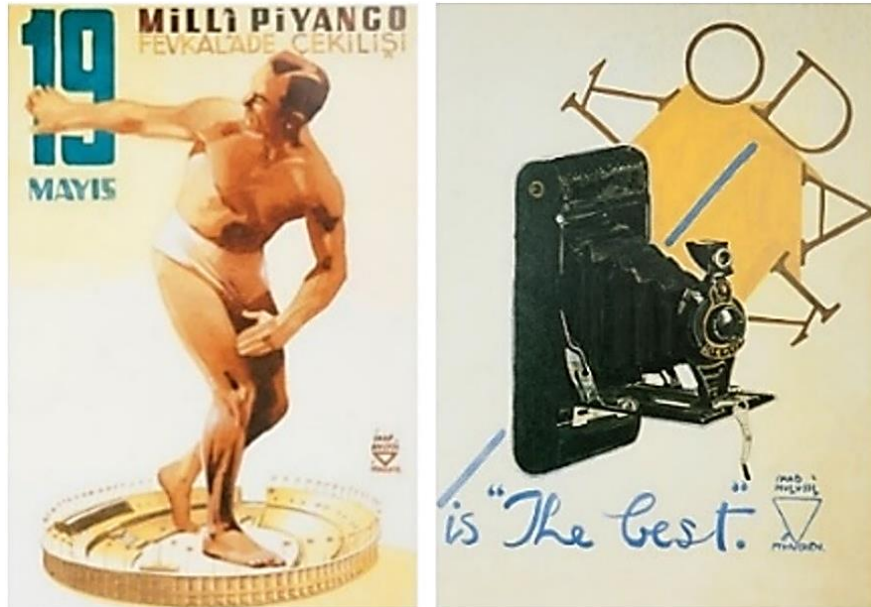
² Tanzimât, (Osmanlı Türkçesi: تنظيمات) Osmanlı İmparatorluğu'nda 1839 yılında Tanzimât Fermânı olarak bilinen Gülhane Hatt-ı Şerifi'nin okunmasıyla başlayan modernleşme ve yenileşme döneminin adıdır. Sözcük anlamı "düzenlemeler, reformlar" demektir.

Nasreddin Hoca fıkraları daha çok evlerde, Karagöz ve Meddah biçimleri de kamusal alanlarda çocukların eğitim ve eğlencesine sunulurdu (Oğuzkan, 2001).

1870'li yıllarda yayımlanan gazete ve dergilerin çocuklara özel sayfaları ve ekleri ile bağımsız çocuk dergilerinin de ortaya çıktığı bu dönem, çocuk yayınları için bir başlangıç sayılmaktadır. Türkiye'de çocuk edebiyatı konusunda ilk ciddi tecrübe Mehmet Şemseddin'e aittir (Argunşah, 1991). Çocuk edebiyatını gazete, dergi, kitap olarak müstakil bir şekilde ilk defa o ele almış, gazeteyi bir öğretim aracı olarak görürdür. 1876'da "Arkadaş" adlı çocuk gazetesi Mehmet Şemseddin tarafından yayınlandı.

Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk on yılında yayın hayatıyla ilgili en önemli olay Harf Devrimi'dir. Harf devrimi ile birlikte başlayan eğitim - öğretim seferberliği, Türk halkı'nı okur-yazar yapma çabasına hız kazandırmıştır.

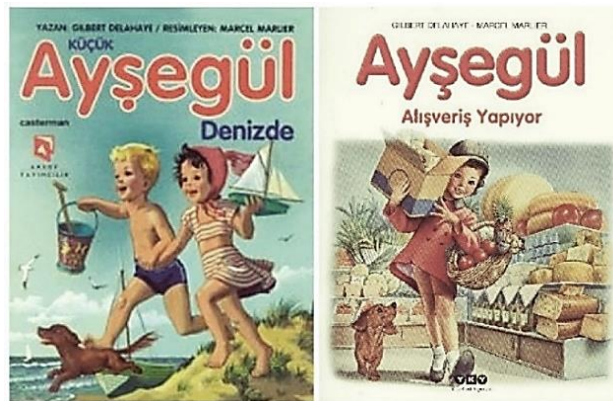
Başlangıçta alfabe ve okuma kitabı türünden eserlerin yayınlandığı bu ilk dönemden sonra çocukların ve gençlerin severek okudukları pek çok çocuk kitabı yazarı eser vermeye başlamıştır (Mardi, 2006). İlk grafik tasarım sanatçılarımızdan olan İhap Hulusi Görey tarafından 1937 yılında kapak resmi tasarlanan ve iç sayfa resimleri de Ramiz Gökçe tarafından çizilen "Alfabe" resimli kitapların en nitelikli örneklerinden biridir (şekil 32) (Altun, 2010).

Şekil 32: İhap Hulusi Görey tarafından çizilen "Alfabe" adlı resimli kitapları

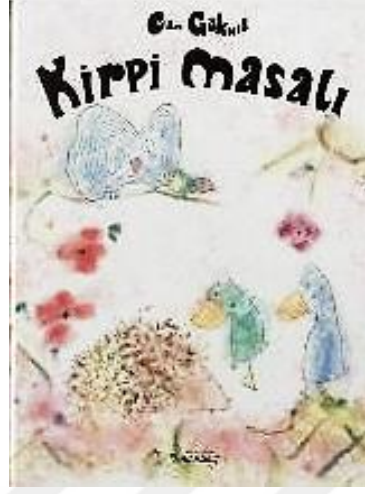
Erkmen'in (2000) de belirttiği gibi Cumhuriyetle birlikte gelişen çocuk yayıncılığının ilk çizerleri; Ercüment Kamlık resimleriyle, Ramiz Kamlık ve Cemal Nadir ise karikatürleriyle, çocuk eğitimi seferberliğine özgün eserlerle katkıda bulunmuşlardır. 1930'lardan sonra yazarlarımızın çocuk romanı yazmaya karşı ilgili ve istekli oldukları görülmektedir. 1950 yılından itibaren bazı okul ve kütüphanelerde çocuk kitabı haftaları ve sergiler düzenlenmeye başlandı. Eflatun Cem Güney “Dede Korkut Masalları” ve “Açıl Sofram Açıl” ile çeşitli ödüller almıştır.

1964 yılında Nihal Karamanagrallı ve Vala Nurettin'nin yazdığı “Korkusuz Murat” Doğan Kardeş ödülü almıştır. Aynı dönemde Orhan Veli Kanık Nasreddin hoca fıkralarını ve “La Fontaine” çevirilerini akıcı bir dille kaleme alır. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın şiir kitabı “Açıl Sofram Açıl”, “Çocuk ve Allah”, “Okumayı Seven Ayı”, “Balina ile Mandalina”, ve “Yaramaz Sözcükler” i, Aziz Nesin'in “Üç Karagöz Oyunu”, “Pıtlatan Bal”, “Şimdiki Çocuklar Harika” adlı eserleri çocuklara hitap eden ve bu dönemde yazılmış eserlerdir. Cahit Uçuk “Kırmızı Mantarlar” (1943), “Üç Masal” (1944), “Türk Çocuğuna Masallar” (1946), “Ateş Gözlü Dev” (1946) ve “Kurnaz Tilki” (1946), adlı eserleri yazmış ve “Türk İkiizleri” (1958) adlı eseri ile Hans Christian Andersen ödülü almıştır. Mümtaz Zeki Taşkın tiyatro eserlerinin yanısıra “Çocuklarımıza Resimli Şiirler” (1959), “Çitlenbik Kız” (1975) ve “Çocuklara Kahramanlık Hikayeleri” (1978) adlı eserleri yayınlanmıştır. Daha sonraki yıllarda resimli öykü kitabı alanında hareketlenme artmış ve çeviriler başlamıştır. Belçika'da Martine ve ABD'de Debbie olarak bilinen Ayşegül kitap serisi (Pelinsu, 2017), 1967'de çevrildi ve Türkiye'de yayınlanan resimli bir hikaye kitabının ilk örneği olarak bilinmeye devam ediyor (şekil 33) (Çelik, 1998).

Şekil 33: “Ayşegül” hikaye kitaplarının kapağı

Türkiye'de okul öncesi öğrencilere yönelik ilk yerli resimli çocuk kitabı, Can Göknil'in "Kirpi Masalı"'dır (şekil 34) (Alma, 2015).

Şekil 34: Can Göknil'in "Kirpi Masalı" adlı hikaye kitabının kapağı, 1974

Daha sonra 1979'da sanatçı ve yazar Serpil Ural, Top Tavşan adıyla resimli bir hikaye kitabı yayınladı (Çıkla, 2005; Çelik, 1998).

UNESCO'nun 1979'da Dünya Çocuk Bayramı'nın ilan edilmesiyle, bu alandaki yayımlar ve etkinlikler çocuk kitaplarına odaklanan çeşitli yayınevleri ile genişledi. Bu genişleme daha fazla sayıda ve daha zengin bir yayınlanmış kitap kalitesine yol açmıştır. Sonuçta, okul öncesi çocuk edebiyatı son 30 yılda hem nitelik hem de nicelikte artmıştır ve çocuk edebiyatı konusunda yapılan bilimsel araştırmalar artmaya başlamıştır (Çelik, 1998; Sınar, 2006).

Türkiye'de okul öncesi çocuklar için resimli kitaplardaki gelişmelere bakıldığında, 1990'lı yıllardan sonra gelişme olduğu görülmektedir. 1970'lerde yaşanan ekonomik kriz nedeniyle, resimli kitapların çok fazla ilerleme göstermediği, ancak daha sonraki yıllarda bu tür etkinliklerin arttığı görülmüştür. Bu kitapların içeriği olumlu olmasına rağmen, aynı şey fiziksel görünümü için söylenemezdi (Ergöl, 2008). Erdoğan'ın (1999) yaptığı bir çalışmada, 1996 ve 1998 yılları arasında Türkiye'de yayınlanan 286 kitabın bir incelemesi yapılmış ve Türkiye'de çocuk kitaplarının üretiminin çok sayıda fiziksel eksiklik ve yetersizlik sergilediği bildirilmiştir. Türkiye'de 1980'lerde yaşanan siyasi olaylar, Kitapçıların ve yayınevlerinin kapanması ve bu dönemde kitapların

yaygın sansürü, çocuk kitapları üzerinde olumsuz bir etki yarattı (Ergöl, 2008). Literatür Türkiye Ön Bilgi Raporuna (2006) göre, 1995 ile 2005 yılları arasındaki 10 yıllık dönem, kitap sayısında bir artışa tanık olmakla birlikte, kitapların genel olarak Türkiye'deki ihtiyaçlar listesinde 235'inci sırada yer almıştır. 2006-2013 döneminde, kitap sayısında bir artış olmuştur. Türkiye'de özgün eserleri ile tanınan ve kitap resimlemek konusunda ise çağdaş sanat anlayışı ile Nazan Erkmen, sanat tarihinde Türk resminin belirlenmesi açısından önemli bir rol üstlenmektedir. Nazan Erkmen'in resimlerinde, çocuk, kelebek ve balık figürleri fantastik bir özgünlük içinde yer alırlar (Gönüleri, 2017).

Şekil 35: Nazan Erkmen'in resimlemeleri

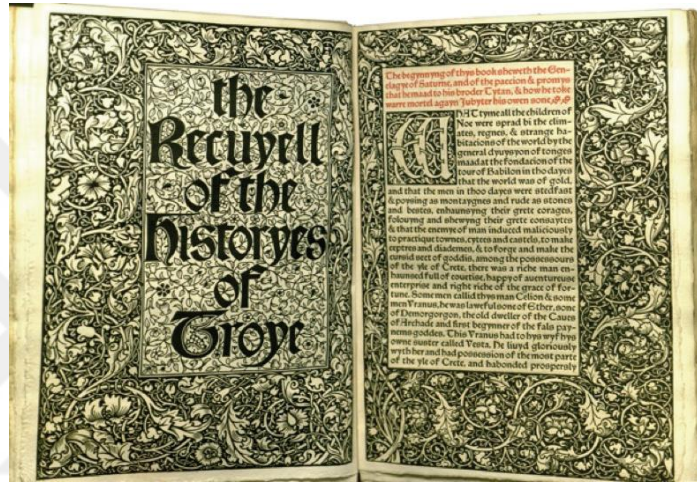
2.10 Yüksek Baskı

Baskıresim tekniği, bir yüzeye doğrudan resim yapmak yerine bir görüntüyü bir yüzeyden diğerine aktarma işlemidir. Sanat eserlerinin reproduksiyonlarından farklı olarak, bu baskılar sanatçının orijinal eserleridir. Baskıresim çeşitli teknikler kullanılarak yapılabilir. Bunlardan biri yüksek baskı tekniğidir. Aşağıda yüksek baskı tekniğinin tarihsel gelişimini göstermekteyiz.

2.10.1 Yüksek Baskı Tarihçesi

İlk kez 1400'lü yıllarda Güney Almanya'da uygulanmış olan ağaç baskı tekniği, diğer tüm baskı tekniklerinin başlangıcı sayılmıştır. Yakın doğuda önceleri kumaş ve deri üzerine yapılan ağaç baskı, daha sonraları batıda kâğıt üzerine yapılmış olan baskılara ışık tutmuştur. Daha ucuz olan kâğıt üzerine yapılan baskı sayesinde en basit halk tabakasına bile ulaşmıştır. Bu yapıtların oluşumundaki ana neden dindir. Baskı sanatçısı yapıtına imza ve tarih yazmadığı için bu eserlerin ne zaman ve kim tarafından yapıldığı bilinmemektedir (Petterson, 2003).

Johannes Gutenberg 14. yy'da matbaayı icat etti. Çinlilerin ve Korelilerin geliştirdiği hareketli karakter yerine, Gutenberg dayanıklı kurşun alaşımından yapılmış harflerin kalıbı olarak kullanılan, çelik levhalar geliştirmiştir ve avrupada pek çok matbaa açılmıştır (Adams, 2007). Matbaaların çok azı önemli eserler basabilme şansına ulaşmıştır. Bu eserlerden en önemlisinin baskısını gerçekleştiren, Köln'de Heinrich Quentell tarafından işletilen ve içinde sanatçıları barındıran matbaadır. Bu matbaanın bastığı en büyük eser, Cologne Bible (Köln İncili) idi (Davies, 1996). Bu eser daha sonraları Koberger ve Dürer'i etkilemiştir.

Şekil 36: Gutenberg'in matbaasında basılan 42 satırlık “İncil” 1450-1455

15. yy'nın ikinci yarısında Almanya'da ilk resimli kitaplar – hatta ilk resimli İncil “Biblia Sacra Germanica”– basılmaya başlanmıştır. Yine bu dönemde Anton Koberger, Michael Wolgemut, Albercht Dürer ve Hans Pleydenwurff adlı sanatçılar şehirleri, taç giyme merasimlerini, azizleri, papaları konu eden pek çok baskı yapmışlardır. Almanya'dan Fransa, İtalya ve İspanya'ya yayılan bu akım beraberinde yeni sanatçıları ve eserleri getirmiştir.

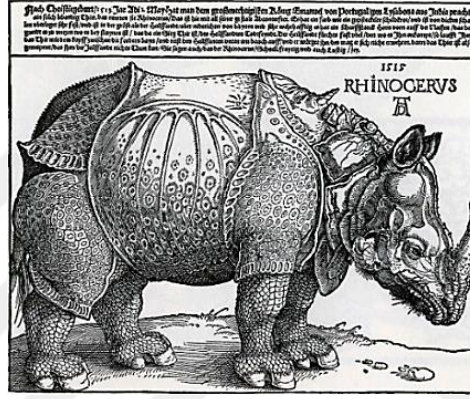
Guillaume Le Roy (Wilhelm Koenig) 1473 yıllarında Fransa'da ilk resimli kitabı basmıştır. Ama gerçek etkili sanatçılığı Fransa'da yaşayan bir İngiliz sanatçı olan Geoffrey Troy (1480–1533) göstermiştir. Troy, Herodotus, Dante ve Boccaccio gibi yazarların kitaplarını desenleyip çoğaltmıştır.

1471 yılında Nuremberg'de dünyaya gelen Albrecht Dürer, önceleri hocası Wolgemut'den dersler almıştır. Henüz 27 yaşındayken, ilk başyapıtı olan Apocalypse

serisini – Almanca ve Latince'den oluşan onbeş baskı – gerçekleştirmiştir. Dürer, bu yapıtı ile başlayan dramatik stili ve ünlü monogramına ölünceye kadar sadık kalmıştır.

Kompozisyonlarında hiçbir detaydan kaçınmayan Dürer, bu özelliğini sergilediği diğer ağaç baskı yapıtlarını da (Die Grosse Passion – Büyük İhtiras, Die Kleine Passion – Küçük İhtiras, Marienleben - Meryem Ana'nın Hayatı) kitap halinde basılmıştır.

İnsanın Tanrı önündeki zayıflığını aynı zamanda huzuru ve kurtuluşu anlatmada büyük bir başarı sağlamıştır. Belli bir olgunluğa eriştikten sonra Dürer, öğretisini kitaplara aktarmış ve bir çok sanatçı yetiştirmiştir (Saff ve Sacilotto, 1978).

Şekil 37: The Rhinoceros, Albrecht Dürer / Ağaç baskı, 21.4 x 29.8 Cm, 1515

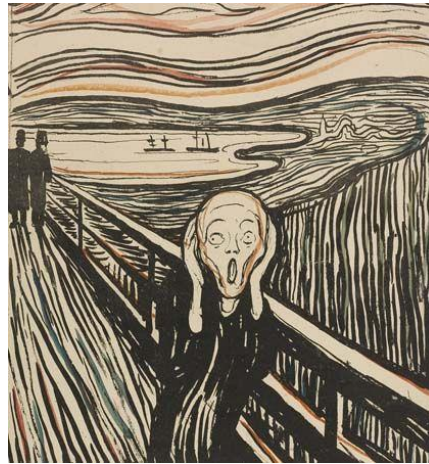
“The Rhinoceros and the Megatherium: An Essay in Natural History”, J. Pimentel, 2017, s 20 kitabından alınmıştır.

15.yy da bulunan gravür baskı tekniğinin gelişmesi nedeniyle, ağaç baskı 19. yy'a kadar eski önemini yitirmiştir (Cole ve Adelheid, 1989). Ağaç gravürle daha detaylı ve derinlikli resimler yapılabilme olasılığı artırmıştır. Ayrıca ağaç gravür baskı tekniğinde, kalıp olarak kullanılan tahtanın daha sert ve sıkı olması nedeni ile ağaç baskıdan daha fazla rakamlarda baskı alınabilmektedir. Reformasyon döneminde ise ağaç baskı, sanatsal kalite elde etmek yerine, diğer yağlıboya yapan sanatçıların eserlerini çoğaltmak amacıyla kullanılmıştır. Örneğin İtalya'da Ugo de Carpi, Raffael'in ünlü eserlerini renkli baskılar halinde çoğaltılmıştır (Bartrum, 2002).

Ayrıca bu dönemde ağaç baskı, ciltli kitapların basımında da kullanılıyordu. Bu da ağaç baskı resim sanatını hiç de pahalı olmayan bir halk sanatı haline getiriyordu. Böylece pek çok tarihi ve siyasi olayın, dini objelerin, gerçek ve düşsel olayların

resmedilmesi sağlanmıştır. Yine reproduksiyon amaçlı çalışmalara daha sonraki dönemlerde de rastlanmaktadır. Örneğin, 19. yy başında, Alfred Rethel, William Blake ve Edward Calvert gibi romantik sanatçılar da ağaç baskı tekniğini bu amaçla kullandı. Paul Gauguin (1848–1903) ağaç baskı resimleriyle, baskı sanatını yeniden öne çıkaran sanatçı olmuştur. Gauguin, tropik ağaçları oyarak kazıyarak ekspresyonist anlayışta çalışmalar yapmıştır. 1893–1895 yılları arasında yaptığı ağaç baskılarla ün yapmıştır. O zamana kadar, baskiresimde gri lekeler, ince çizgilerin yan yana getirilmesi ile elde edilmekteyken; Gauguin, gri lekeyi elde etmek için daha farklı bir yöntem olan, ağacı kazıyarak, sıyrarak gri olması gereken yerleri alçaltmış. Böylece, bu yüzeylerin daha az mürekkep almasını sağlamıştır (Yılmaz, 2005).

Gauguin'in çağdaşları olan Manet, Pissaro ve Millet kardeşler de ağaç baskı tekniğiyle birkaç resim yapmışlar, ancak Gauguin kadar başarılı ve kalıcı olamamışlardır. Gauguin'in ölümünden sonra yine baskiresim alanında başarı gösteren bir diğer sanatçı Eduard Munch (1863-1944), bu tekniği öne çıkaran başarılı çalışmalar üretmiştir. Munch resim yüzeylerindeki kompozisyonlarını büyük siyah lekeler halinde oyarak, bu alanda ekspresyonist bir etki bırakmıştır. Ağaç yüzeyi üzerindeki ağacın kendi dokusunda bulunan doğal biçimler, sanatçının eserlerinde etkili bir rol oynamıştır. Munch ilk ağaç baskı resmi olan “Panik” adlı çalışmasında, kendi yorumunu eserin üzerine Fransızca yazmıştır: “Doğa bana bulanmış gibi gözüküyor ve erkekler rahipler gibi yürüyor” Genelde ekspresyonist anlayışta çalışmalar yapan Munch, ağaç baskıyı röprediksiyon amaçlı kullanılmasından kurtarmış ve bu tekniği grafik sanatlarının diğer teknikleri ile yarışır hale getirmiştir (Sun, 2012).

Şekil 38: Panik, Edward Munch, Ağaç baskı, 1895

1905 yılında, toplum kurallarına tepkili bir grup sanatçı, Dresden'de Die Brücke (Köprü) grubunu kurmuşlardır. Bu akım, romantik realistlere karşı ve devrimci anlayıştaki her öğeye dikkat çekebilme düşünce temelli kurulmuştur. Die Brücke grubunun liderleri Erich Heckell (1883-1955) ve Karl Schmidt-Rottluff olmuş, daha sonraları E.L Kirchner (1880-1938), Emile Nolde (1867-1956), Max Pechenstein (1881-1955) ve Otto Müller'in katılımlarıyla gelişmiştir. Grubun öncelikli olarak grafik kaygısı ağaç baskıya yönlendirilmişti (Viana Barros Páscoa, 2006). Ağaç baskı tekniği, Die Brücke grubu sanatçılarının anlatımı için ikna edici ve etkin bir araç olmuştur (Ross, Clare ve Tim, 1990).

Anlaşılmaz bir biçimde bu grubun çalışmaları halk tarafından ilkel bulunmuş ve daha sonraları dönemin diktatörü Hitler tarafından dejenere ilan edilmiş olmasında karşın, sanatçı grubun çalışmaları uzun süre geçerliliğini korumuştur. Ağaç baskıya bir diğer gönül veren sanatçılar olan Ekspresyonist anlayışa sahip, grafik sanatında yeni bir coşku arayışı içerisinde olan Franz Marc (1880-1917), Max Beckmann (1884-1950), Christian Rohlf (1894-1938) ve Heindrich Campendank (1889-1957) gösterilebilir.

Doğalcı gerçekçiliğe karşı olan, bir takım yeni gerçekleri aramak eğilimi gösteren ekspresyonist sanatçılar, bu tutumları ile kendilerinden sonra gelen Soyut Sanat'a Fütürizm, Sürrealizm gibi akımlara ışık tutmuş ve modern sanatın tüm halinde gelişmesinde rol oynamışlardır. Ekspresyonizimden etkilenen ağaç baskı tekniği ekspresyonist sanatçılar için öncelikli olarak, yaşantı ve duygularını anlatmakta ön planda yer almıştır. Ekspresyonizmin paralelinde baskı türlerinin tümü, doğadan, gerçeklerden, sadece görme açıları ile algılanan, biçimsellikten uzaklaştıkça, bu alanda o zamana kadar kendini kabul ettirmiş bir takım güzellik normlarından da ayrılmış olunuyordu (Gökaydın, 1987).

Bir arayış içerisinde olan Alman ressamlar Die Brücke (köprü) adını verdikleri bir dernek kurmuşlardır. Geçmişle olan bağlarını tamamen koparıp yeni bir gelecek için savaşmak istemekteydiler. “Die Brücke” ressamları renkleri en ilkel halleriyle kullanmışlardır. Başlangıcı 15. yüzyıla kadar uzanan ağaç baskı yönteminden etkilenerek, resimlerinde ağaç baskıyı yansıtan çizgilere yer vermişlerdir. Modern çağ insanının umutsuzluğu bu sanatçıların yapıtlarına yansımaktaydı. Die Brücke grubunun, Fov olarak anılan sanatçılarla hem benzerlikleri, hem de farklılıkları

bulunuyordu. 1905 yılında Paris'te Sonbahar Salonu'nda açılan renkleri ve kompozisyonları ile farklılıklarını ortaya koymaya çalışan sanatçıların oluşturduğu gruba, eleştirmenler tarafından fovlar, sanat akımına ise fovizm adı verilmiştir. Fransız fovlarının resim sanatında köklü bir değişiklik yapma gibi bir çabaları olmamıştır. Ancak kendilerinde tutku haline gelen renk şiddetini ortaya çıkarmak gibi bir amaçları vardı. Buna karşılık Die Brücke grubu sanata yeni bir yön vermek, bütün dikkatleri üzerlerinde toplamak istemişlerdir.

Bazı sanat eleştirmenleri, Die Brücke sanatçılarının Fransız fov sanatçılarından etkilendiklerini söyleseler de, özellikle Schmidt-Rottluff ile Heckell bu görüşleri kabul etmemektedir (Survey, 2017). Buna karşın fovlar ve Die Brücke grubu sanatçıların çalışmaları arasında bazı benzerlikler bulunabilir. Buna örnek; Matisse, Alman Ekspresyonist Die Brücke grubu elemanlarından Kirchner'i etkilemiş olmasıdır (Tepecik, 2002).

Şekil 39: : Bir kadının başı, Karl Schmidt-Rottluff, Ağaç baskı,1916

Fovlar ile Die Brücke arasında özellikle renk kullanımı ve biçimlerin yüzeydeki hareketliliği açısından birçok ayrım vardır. Fovlar'da bu iki olgu tamamı ile resimin plastik sorunlarına karşılık verirken, Dresden kökenli sanatçılarında bu olgular daha tinsel eğilimlerle donatılır.

Ekspresyonistler için, canlı ve belirgin yeğnilik öncelikle taşkınlığın yansımasıdır. Bu davranışın ortaya çıktığı çizgide, Fransız sanatçılarına özgü geniş, esnek, tamamıyla anıtsal bütünlük taşıyan bir ritim anlayışı olmamakla birlikte saplantı derecesine varan bir kaygıyla dolu, sanrıya ve deliliğe varan bir kızgınlıkla kaplı Alman ruhunun sarsıntılarını kesik kesik, kırık ve dar açılı bir biçimde dile getiriş olduğu söylenebilir.

Fovlar bakışın yüceltilmesinde Alman Ekspresyonistleri ise, zihin, göz ve el üstündeki baskısına uyarlar. Matisse, İnsanın eski kösnül özünü yeniden canlandırmak gerekir diye açılırken, Marc geçici yaşamımızdaki duyuların aldatmacasına özgür kılacak bir sanatı düşler (Batur, 1997).

Ekspresyonist sanatçının renk paleti, Fov sanatçılar gibi cesaretlidir. Ekspresyonizm Die Brücke grubunca ortaya atılmış, Der Blaue Reiter (Mavi Süvari) grubu tarafından geliştirilmiş, Kuzey melankolisi, Slav coşkunuğu, Felemenk sağlamlığı ve Yahudi endişesi ile kaynaşarak, bütün dünyaya yayılmış ve etkileri halen devam eden bir sanat akımı oluşmuştur.

1909 yılında soyut sanat öncülerinden Finninger Wassily Kandisky bugün bile avangard sayılabilecek “Der Blaue Reiter” akımını oluşturdu. Bu akımla Kandisky, içerikten sıyrılıp, saf şekil ve renk üzerine yoğunlaşmıştır. “Der Blaue Reiter” ressamı sanatın biçimsel sorunlarıyla ilgilenmişlerdir. Görünenin ardındaki tinsel gerçeği aramışlardır (Altuner, 2015).

1860 ve 70'lerde doğan Alman Ekspresyonistlerinin, 20. yy sanatında önemli yerlerinin bulunduğu ve katkılarda bulunduğu kesindir. Ancak bu yeniliğe ilk hareketi veren Alman asıllı sanatçılar değil, 1866'da Moskova'da doğan Kandinsky'dir (Gençaydın, 1987).

Şekil 40: Nişancı, Wassily Kandinsky, Ağaç baskı, 16.4x15.3 cm, 1908-1909

20.yy da soyut sanatın beşiği olan Rusya da ki sanatçılar Malevich, Lissitzky, Rodchenko ve Tatlin, ağaç baskılarında sosyalist devletin endüstriyel ve sosyal

başarılarını onurlandıran konulara yer vermişlerdir. Rusya'nın Doğu Avrupa Ülkeleri üzerindeki etkisi, sanat alanlarında da kendini göstermiş ve ağaç baskı tekniği bu ülkelerde de grafik sanatında sıklıkla kullanılmıştır.

Uzak Doğu'da ise baskı resim sanatı, az çok Avrupa ve Amerika sanatçılarının izlerini taşımıştır. Genelde çağdaş sayılabilecek olan bu eserler yine de Japon kültürünün etkilerini de taşımaktadır. Güçlü dekoratif motifler ağaca kazınarak, kâğıda aktarma yoluna gidilmiştir. Bu teknik dünyanın diğer ülkelerinde de etkisini göstermiş, gerek Latin gerekse Kuzey Amerika'da sanatçılar bu teknikle eserler üretmişlerdir.

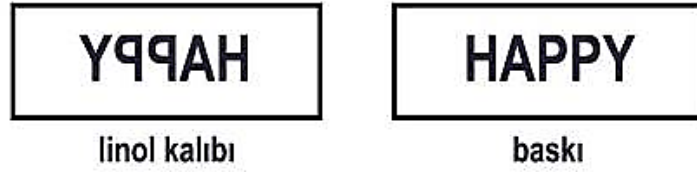
2.10.2 Yüksek Baskı Tekniği

Yüksek baskı tekniği boya alması istenmeyen yerlerin oyulması ilkesine dayanır ve kökeni İtalyanca “Rilievare” kelimesinden gelir. Anlamı yükselmek veya kaldırmaktır (Simmons ve Clemson, 1988). Yüksek baskı tekniğinde kalıp olarak ağaç-linol ve bunun benzeri malzemeler kullanılır. Ağacın doğal dokusundan faydalanarak gerçekleştirilen tekniklerinden biri olan ağaçbaskı ilk baskıresim tekniği olma özelliğine de sahiptir. Siyah beyaz çalışmalarda tek kalıp kullanılırken, renkli baskılarda ise her renk için yeni bir kalıp kullanılır veya tek kalıp üzerinden eksiltme yöntemiyle de çok renkli baskılar elde edilir.

2.10.2.1 Linol Baskı

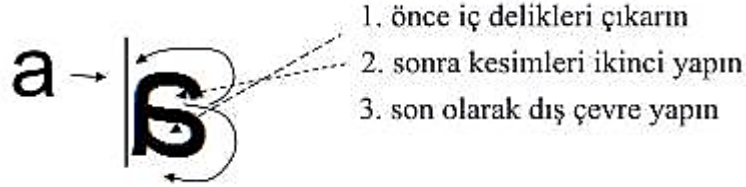
Linol baskıda kalınlığı 5mm ve yumuşak yapıya sahip muşambalar (plastik yer karoları, poliüretan levhalar vb.) kullanılır ama en uygun linolyum, 6mm. kalınlığında olmalıdır. İnsanlar linolyumun yumuşak ve kolay kesilebileceğini varsayar, ancak kullanılan malzeme aslında soğuk havalarda aşırı derecede sert ve kırılıgandır.

Baskı için kullanılacak linolyumun, kalın ve düz dokulu olmasına dikkat edilmelidir. Linol baskı tekniğinde, linolyumun üzerine doğrudan, ya da bir kâğıt üzerinden aktarma ile desen, yüzey üzerine çizilir. Desenle ilgili değişiklikler her an için kalıp üzerinde düzeltilebilir ya da eklenebilir. Sonra bu desenler oyma bıçakları yardımı ile kalıplar şekline gelir. Fakat kesilen kalıbın tersinin baskıda çıkacağı unutulmamalıdır. Eğer harfler, rakamlar ve kelimeler kullanılıyorsa onlar geriye doğru tersten kesilmelidir. Harfler genellikle (V) üçlü bıçaklar araçlarıyla kesilir.

Şekil 41: Linol baskıda harfların tersden yazılması

Wheaton-Smith (2017), “lino cuts and prints wood cuts too!” kitabında (a) harfını örnek olarak linol baskı tekniğinde harfların kesimine şu önerileri vermektedir; Linol tekniğinde kullanılan yazı karakterler hakkında “Arial 18” çalışılabilir, harfler arasında iki boşluk kullanın; sadece bir boşluk varsa, kesmek zordur demiş.

Şekil 42: Simon Wheaton-Smith'in (a) harfin örnek kesimi

Açık değerde kalması istenen yerler oyulur, orta değerde olması istenen kısımlarda seyrek çizgili, çentikli v.b. oymalar yapılır. Oyma yapılmayan yerler ise koyu değerde çıkacaktır. Beyaz bölgeler, kesilmesi gereken bölgelerdir. Bir cam levha üzerinde silindirinizle ince bir tabaka oluşturana kadar ileri geri hareket ettirilerek matbaa mürekkebini iyice alması sağlanır. Mürekkep, camın ve silindirin üzerine tamamen dağılmış olmalıdır. Boya, oyulmuş linolyum yüzey üzerine yine merdane yardımıyla sürülür. Bloğu mürekkepledikten sonra tek hamlede resim kağıdı üzerine yerleştirilir. Geniş bir tahta kaşığının sırt tarafı ile sürterek pres uygulanır ve baskısı alınır (Brommer ve Horn, 1985).

İlk baskı işleminden sonra kalıp üzerinde istenilen değişiklikler yapılır. Her baskı için kalıba yeniden mürekkep verilerek baskı işlemi yinelenir. Renkli çalışmalar için iki yöntem kullanılabilir. Birincisi her renk için ayrı parça kullanılan ekleme tekniği ikincisi ise tüm renkler için yalnızca bir parça kullanılan eksiltme yöntemidir (Garchik, 1988). Linol kalıpların uzun ömürlü olması, saklama kolaylığı, temizliği ve işleme kolaylığı, bu baskı türünün uygulama alanını genişletmiştir.

2.10.2.1.1 Linol Baskı Tekniğinin Tarihsel Gelişimi

Linolyum 1860 yılında İngiltere'de icat edilmiştir (Turani, 1993) ve ilk olarak 1867 yılında Fransız Çizek'in sanat eğitimi verdiği okullarda kullanılmıştır. Çizek öğrencilerinin sadece ressamların resimlerini kopya ederek resim eğitimi almasına karşıydı. Öğrencilerinin yaratıcılıklarını ortaya çıkarmak için her çeşit malzemeyi kullanmaları gerektiğine inanıyor ve onları bu yönde teşvik ediyordu. 1908 yılında sanatçı Londra'da öğrencilerinin linolyum çalışmalarından oluşan bir sergi açtı. Linolyum bu anlamda sanat malzemesi olarak sanatçılar tarafından büyük bir ilgi görmüş ve kullanılmaya başlanmıştır.

Linol baskı tekniği Picasso'nun bulduğu eksiltme (Reduction) yöntemi³ ile en üst seviyelere ulaşmıştır (Laduke, 2017). 50x70 cm ebadında toplam 107 tane linol baskı yapan Picasso gibi Gauguin, Vincent Van Gogh, Degas, Erich Heckel, Wassily Kandisky, Moissej Kogan, Moholy Nagy, Aleksander Rodchenko linolyum tekniğiyle eserler üretmişlerdir.

Şekil 43:: Lampa Altında Cam ile Natürmort, Pablo Picasso, Linol baskı, 53x63.8 Cm, 1962

1910 yılında Amerika'da Vostec Preissing linolyumu birçok sanatçıya tanıtmış hemen ardından teknik İngiltere'de sanatçıların üretimlerinde tercih ettiği malzemelerden olmuştur. Linolyum baskı kitap illüstrasyonlarının yanında afişlerde anlatım olanağı sağlamış, 1917 yılında Rus İhtilali süresince de linol baskı poster hazırlama aracı olarak kullanılmıştır. Sovyet sanatçılar bir gecede posterler hazırlayarak Agit Prop

³ Eksiltme yöntemde tek bir kalıp kullanılarak çok renkli baskılarda da öncelikli olarak açık renklerden koyu renklere doğru oyma işlemi gerçekleştirilmektedir.

hareketine karşı kullandılar, Alman Yahudiler ise Nazilere karşı ev tabanlarından söktükleri linolleri kullandılar (Gülen, 1997).

1925 yılında Claude Flight İngiltere Grosvenor Modern Sanat Okulu'nda öğrencilere linolyum tekniğinde her renk için farklı kalıp kullanmayı öğretmiş ve böylece birden fazla renk kullanımını sağlamıştır. Fütürist lider Filippo Tommasso Marinetti ve Flight baskı atölyelerinde Fütürist mesajları linol baskılarla yayınlamışlardır (Philip, 2011).

Şekil 44: Fransız Pikniği, Claude Flight ve Edith Lawrence, Linol baskı, 1936

1930 yılında Amerika'da bir sanat projesi olan Amerikan Yüksek Programında linolyum tekniğinin ilgi görmesiyle birlikte teknik büyük bir önem kazanırken, İngiliz sanatçılardan Cyril Power ve Sybil Andrews renkli linol tekniğini en iyi örneklerini vermişlerdir (Hinrichsen, 2016). 1944 yılında Henry Matisse'de H. De Montherland'ın "Pasiphae" adlı kitabı için linolyum baskı tekniğiyle beyaz çizgilerin kullanıldığı illüstrasyonlar gerçekleştirmiştir.

Şekil 45: Metro Treni, Cyril Power, 60x61cm, 1934

Linocut, 1930'lar-1960'larda popüler bir çocuk kitabı illüstrasyon ortamıydı, çünkü çocuk kitapçılığı için ortak olan baskı sürecinin bir parçasıydı. Burda bu dönemlere ayit kitaları göstermekteyiz:

1945 yılında S. Amiel tarafından tasarlanan çok nadir, basit İbranice seri resimli hikaye kitapında, her sayfanın resimlemeleri hafif kenar aşınmış linol kesimleriyle gösterilmiştir (şekil 46) (Younger, 2012).

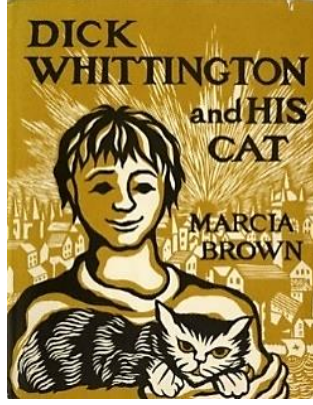
Şekil 46: S. Amiel tarafından tasarlanan İbrani seri hikaye kitabının kapakları, 1945

Ruth Ndlar (1948)'in “Zenci Çocuk Bimbo” (5/5x7/5) ebatlarında 12 sayfadan oluşan hikaye kitabın sayfaları linol kesim ile resimlidir (şekil 47).

Şekil 47: Ruth Ndlar'in “Zenci Çocuk Bimbo” adlı hikaye kitabının iç sayfaları, 1948

Brown (1988), “Dick Whittington ve Kedileri” kitabında eski İngiliz halk masalın göstermek için linolyum baskı tekniğini kullandı. Lino kesimleri, 1950'de Caldecott Onur Ödülü'ne layık görülen resimlere derinlik, hayat ve mizah ekleyerek altın renkli mürekkeple basıldı (Von Drasek, 2017) (şekil 48, 49).

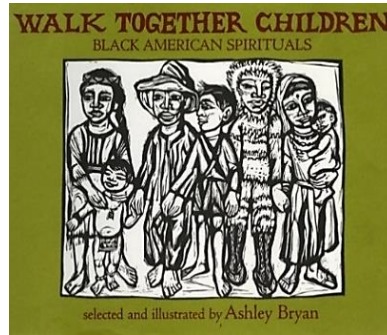

Şekil 48: “Dick Whittington ve Kedileri” adlı hikaye kitabının kapağı

Şekil 49: “Dick Whittington ve Kedileri” adlı hikaye kitabının iç sayfaları

Orta Çağın basılmış kitapların ruhunu gösteren, Bryan (1981), “Çocuklarıyla Birlikte Yürümek” kitabında resimler, başlıklar ve müzik notasyonları için linolyum kesimleri kullanılmıştır (şekil 50, 51).

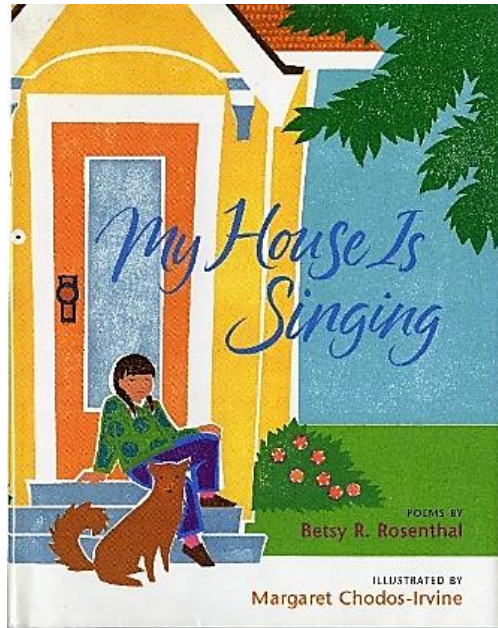

Şekil 50: Ashley Bryan’ın “Çocuklarıyla Birlikte Yürümek” adlı hikaye kitabının kapağı

Şekil 51: Ashley Bryan'ın “Çocuklarıyla Birlikte Yürümek” adlı hikaye kitabının iç sayfası

R. Rosenthal (2004)'ın, “Benim Evim Şarkı Söylüyor” kitabında Margaret Chodos-Irvine, kendi resimlerini oluşturmak için, bir yüzeyden diğerine renkleri aktarıp, görüntüleri düz renk katmanlarından kademeli olarak oluşturmaktadır. Margaret linolyum baskı tekniği için, görüntüyü lino levhalarına kesiyor, mürekkebi yüzeye yuvarlayarak birden fazla rengi olan resimleri kağıda basıyordu. Margaret renk ve desen katmanları oluşturmak için çok çeşitli malzemeler kullanılmaktadır. Bu yöntem, geleneksel olmayan baskı tekniklerin başlangıcı oldu (şekil 52, 53) (Von Drasek, 2017).

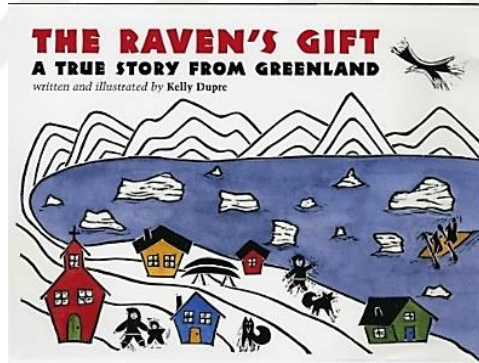

Şekil 52: “Benim Evim Şarkı Söylüyor” adlı hikaye kitabının kapağı

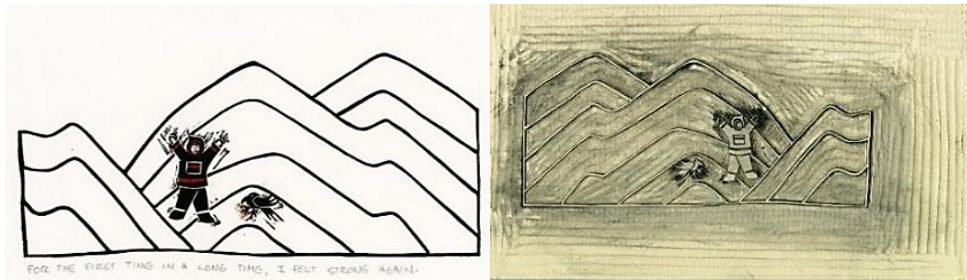

Şekil 53: “Benim Evim Şarkı Söylüyor” adlı hikaye kitabının iç sayfası

Dupre (2001), “Raven'in Hediyesi: Grönland'dan Gerçek Bir Hikaye” kitabında çalıştığı resimlemelerinde, lino baskı kalıplar yüzüne akrilik, guaj veya sulu boya boyaları kullanarak pürüzsüz dokulu resimler elde etmiştir (şekil 54, 55).

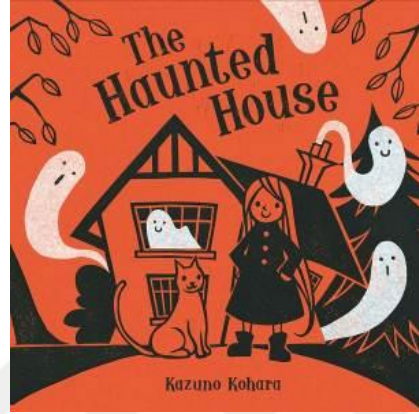
Şekil 54: Kelly Dupre'nin “Raven'in Hediyesi: Grönland'dan Gerçek Bir Hikaye” adlı hikaye kitabının kapağı

Şekil 55: “Raven'in Hediyesi: Grönland'dan Gerçek Bir Hikaye” kitabının iç sayfası

2.10.2.1.2 Linol Tekniği Kullanan Çağdaş İllüstratörlardan Örnekler

Dört resimli kitabında linolyum kullanan bir çağdaş illüstratör Kazuno Kohara (2008)'dir. İlk kitabı “Hayaletli Ev”, aldatıcı basit illüstrasyonları keyifli ve eğlenceli bir hikaye ile birleştiriyor (şekil 56, 57, 58).

Şekil 56: Kazuno Kohara'nın “Hayaletli Ev” kitabının kapağı, 2008

Cesur bir sadelikle, Kohara'nın linocut illüstrasyonları turuncu kağıda siyah mürekkep kullanır. Beyaz hayaletler beyaz kağıt olabilir.

Şekil 57: Kazuno Kohara'nın “Hayaletli Ev” kitabının iç sayfaları, 2008

Hikaye çok basit - bir cadı bazı hayaletleri yakalar, çamaşır makinesine koyar ve sonra onları perde, masa örtüsü ve yatak örtüsü olarak kullanır. Resimler hakkında en dikkate değer olan şey, tüm kitap boyunca sadece 3 renk - turuncu, siyah ve beyaz - olmasıdır. yayınlanan ilk kitabıydı ve 2008 yılında New York Times tarafından en iyi resimli çocuk kitaplarından birine seçildi (Coldwell, 2010).

Lino kesit araç işaretlerinden bazıları sayfalarda siyah mürekkebin lekeleri olarak görülebilir ve bu da sanat eserinin el yapımı hissine katkıda bulunur. Daha sonraki kitaplarda Kohara daha temiz bir görüntü elde etmek için bu işaretleri çıkardı ve bunun sebebi, siyah işaretlerin nedenini bilmiyorsanız, baskı yazısının ilginç bir parçası değil, bir baskı hatası olduğunu düşünebilirsiniz.

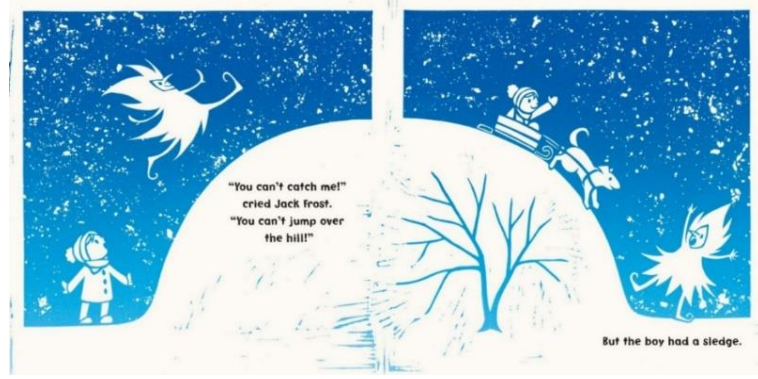

Şekil 58: Kazuno Kohara'nın "Hayaletli Ev" kitabının iç sayfaları, 2008

Kazuno Kohara'nın başka bir linolyum resimli kitabı "İşte Jack Frost geliyor" adlı kitabıdır (Kohara, 2009). Basit resimlemeler ve gevşek çizgiler gözükten yıldızlardan ayrı, etkili lekeli bir görünüm vermektedir (şekil 59, 60).

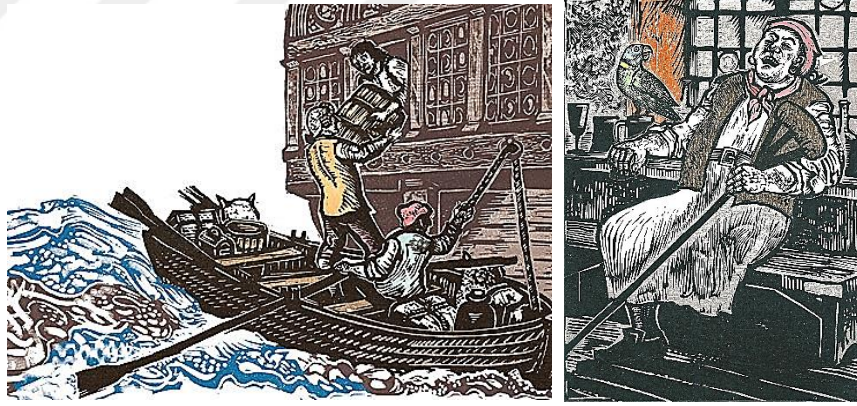
Şekil 59: Kazuno Kohara'nın "İşte Jack Frost Geliyor" kitabının kapağı, 2009

Şekil 60: Kazuno Kohara'nın “İşte Jack Frost Geliyor” kitabının iç sayfaları, 2009

Böylece Kazuno Kohara, geleneksel bir baskı yöntemi kullanarak, çağdaş olan stilistik çizimler üretmiştir.

Çocuk resminin kitaplarında linol tekniğini kullanan başka ünlü bir illustrator John Lawrence'dir. Lawrence'in oyulmuş illüstrasyonlarında çok çeşitli desenler, çizgiler, şekiller ve renkler bulunmaktadır (şekil 61) (Stevenson, 2009).

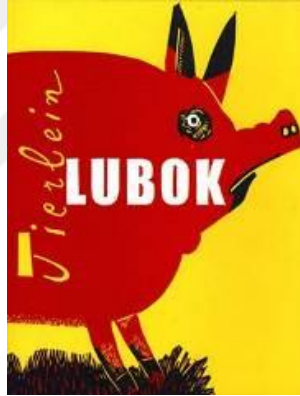
Şekil 61: Stevenson'un “Hazine Adası” kitabının iç sayfaları, 2009

Volker Pfüller'in “Küçük Hayvanlar” kitabı 2009 yılında en güzel Almanca kitaplarından biri olarak Stiftung Buchkunst tarafından ödüllendirildi. Volker Pfüller tarafından resimlenen bu linocut kitabı, 32 renkli linol ile küçük hayvanlar koleksiyonunu göstermektedir (Buchkunst, 2009). Film, çizgi roman, televizyon ve insan özelliklerinden esinlenen hayvanların ve fantezi karakterlerin karakteristik portreleri yoğun renklerle sunulmaktadır. Her biri orijinal, tek bir portre olarak çalışan kitap, sadece hayvanların değil, bireysel, çeşitli özelliklerin bir hayvanat bahçesi

toplamı veriyor. Karikatürlere yakın olan Volker Pfüller, portre sanatçısı ve illüstratör olarak yeteneklerini gösteriyor (Spitzer, 2010).

Pfüller'in çizimlerinde bazen kollar ve bacaklar çok uzun ve ince veya kafalar bazen çok dar, çok kalın veya çok büyüktür. Bir figürün akıllı ya da aptalca, boş, basit ya da utangaç olup olmadığını ilk bakışta görebilirsiniz. Yüz ifadesi ve postür onu açığa çıkarır. Ayrıca sıklıkla hayvanlara insan özellikleri verir. Akıllı fareler ve köpekler sağ işaret parmağını kaldırır ve gözlük takarlar.

Volker Pfüller'in resim dünyasında sıkıcı karakterlere yer yoktur. Gevşek kesik çizgiler, figürlerin çok canlı görünmesini sağlar. İyi bir illüstratör, hikayeyi bire-bire çevirmez. Volker Pfüller'in resimleri, metinde okunacak hiçbir şey olmayan ek bilgiler sağlar. “küçük hayvanlar” Kitabı parlak saf renklerle gösterilmiştir (şekil 62, 63). Bu neşeli renk yüzünden bazı karakterlerin oldukça korkutucu olduğunu fark etmiyorsunuz.

Şekil 62: Volker Pfüller'in “Küçük Hayvanlar” kitabının kapağı, 2009

Şekil 63: Volker Pfüller'in “Küçük Hayvanlar” iç sayfaları, 2009

Volker Pfüller 2010 yılında tiyatro sahnelerini gösteren, 32 siyah beyaz ve 24 renkli sayfayı olan "Tiyatro" adlı kitabın resimlemelerinde yine linol tekniğine ile basmıştır (şekil 64) (Pfüller, 2010).

Şekil 64: Volker Pfüller'in "Tiyatro" hikaye kitabının iç sayfaları, 2010

Schwalenberg (2009)'in "Sadece Evet Yada Hayır Deyin!" kitabı 30 renkli linokutlar - yoğun renk yüzeyleri ve kontrastlar - hayvanlar, bitkiler, motifler ve çeşitli şekillerle tasarlanmıştır (şekil 65, 66). Schwalenberg'in resimlemeleri Picasso'nun neredeyse çocuksu ve yaratıcı portrelerini yansıyor.

Şekil 65: Katja Schwalenberg'in "Sadece Evet Yada Hayır Deyin!" kitabının kapağı,

2009

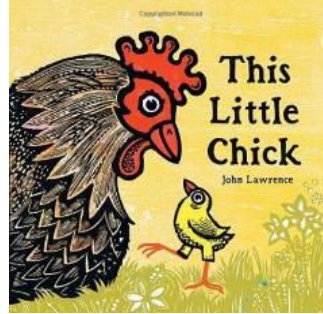
Şekil 66: Katja Schwalenberg'in “Sadece Evet Yada Hayır Deyin!” kitabının iç sayfaları, 2009.

Sellier (2009)’in, “Fare Bana Ne Dedi” kitabı Catherine Louis ve Wang Fei tarafından ortakça yazılmış ve resimlendirilmiştir (şekil 67). Kitab, Han Hanedanlığı'ndan (M.Ö. 206 - 220 yıl) kalma bir Çin Budist efsanesinden uyarlanan bu eski porquoi masalı, Çin zodyakını ve Çin burcunun hayvanlarını çocuklara tanıtıyor. Güçlü ritmik tasarıma sahip büyük, cesur linol baskılar, hayvanların her bir stilize tasviri için çift sayfa yayılımlarında öne çıkar. Wang Fei'nin her bir hayvanın zarif hat sanatı, her zodyak simgesinin linol baskısı ile birleştiğinde, basılı görüntülere özgünlük katmaktadır. Merdane geçitleri kullanmanın baskı tekniği de, resimlemelerde doku yaratmasını sağlamış. Kırmızı, siyah ve beyazdaki dramatik ve unutulmaz besteler bu Çin efsanesi ne güçlü bir davettir.

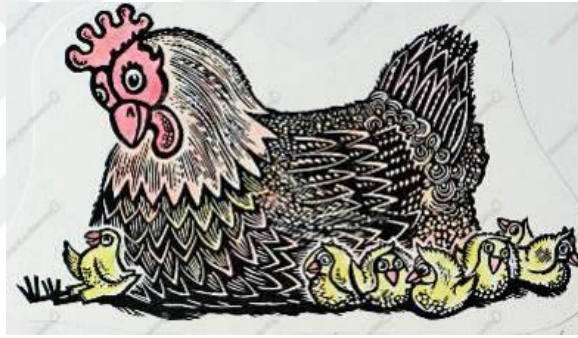

Şekil 67: “Fare Bana Ne Dedi” kitabının iç sayfaları. 2009

Lawrence (2013), 200'den fazla kitab resimlemesine katkıda bulunmuştur. Bu kitaplara “Küçük Chick” dahil olmak üzere linolyum kullanmayı tercih etmiştir (şekil 68, 69).

Şekil 68: John Lawrence'nin “Küçük Chick” Kitabının Kapağı, 2013

Şekil 69: John Lawrence'nin “Küçük Chick” kitabının iç sayfaları, 2013

linol baskı tekniği yardımıyla yapılan başka kitap Dalvan (2015)'in tasarladığı “Yaramz L” adlı kitabıdır (şekil 70) (Shams, 2014).

Burada, illustrator linol baskı tekniğın ifade gücünün farkında olarak kendi kişisel anlatım dilini ve yaratıcılığını kullanmıştır.

Bu baskıda, düz illüstrasyonlar, sade desenler, kavramsal karakter tasarımları ve genel olarak canlı renkli varlıklar görüyoruz. Göz alıcı dokular, net renkler ve iyi renk kontrastları, sevimli karakter tasarımları - bunlar, çocuklara kitap illüstrasyonlarının çok çekici görünmesini sağlayan faktörlerdir. İllustratörün seçtiği renkler kitabın temasıyla mükemmel bir şekilde uyumludur.

Şekil 70: Mohammad Reza Shams'ın "Yaramaz L" Kitabının İç Sayfaları, 2014

Linol baskı tekniği yöntemi ile olağanüstü resimler yapan başka sanatçı Taeun Yoo'dur. Yoo resimlemelerinde linon kalıpları basıp, kuru kalem, pastel, renkli kalem gibi araçlardan yararlanarak istediği dokulara ulaşmıştır (şekil 71) (Mantchev, 2015).

Şekil 71: Mantchev'in "Kesinlikle Fil Yok" kitabının iç sayfaları, 2015

Linol baskı tekniği ile yapılan başka kitap, Mark Twain (2017), tarafından yazılan "Tom Sawyer'in Maceraları"nın Flavia Sorrentino tarafından resimleyen hikaye kitabıdır (şekil 72). Tom Sawyer ünlü romanın karakteridir. Popüler hikayede baskı yöntemi ve pastel renkler ile yapılan muhteşem resimler görünmektedir.

Şekil 72: Mark Twain'in "Tom Sawyer'in Maceraları" kitabının iç sayfaları, 2017

Oyma bıçaklar içinde en yaygın olanı düz (-), üçgen (V) ve (U) çelik uçlardır. Bu uçlarla yüzey üzerinde oldukça farklı dokular elde edilir. (V) uçlu bıçaklar çoğunlukla ince detaylar, çizgiler ve doku vermek için, (U) uçlu bıçaklar ise daha büyük linol alanlarını temizlemek veya daha kalın işaretler yapmak için kullanılır.

Şekil 75: Oyma bıçakları

b) Kâğıt:

Linol baskı tekniğinde kullanılan kâğıt gramajının yüksek ve dayanıklı olması önem teşkil etmektedir. Genellikle en kaliteli kâğıtları el yapımı Japon kağıtıdır. Japon el yapımı kâğıtların yumuşak, emici ve duyarlı olması baskı kalitesini artırmaktadır. Örneğin, Japon ve Kore baskıresim kâğıdı (Washi)⁴ tercih edilebilir (Şekil 76) (Kıran, 2010).

Şekil 76: Japon ve Kore baskıresim kâğıdı (Washi)

c) Boyalar:

Linol baskı tekniğinde kullanılan boyaları su bazlı ve yağ bazlı olmak üzere ikiye ayırabiliriz. Uzakdoğu tarzı baskılarda boyalar su özlüdür. Su bazlı boyaların

⁴ Washi' kelimesi Japoncada 'Japon kağıdı' demektir. 'Wa' anlamı Japon ve 'Shi' kağıt anlamındadır. Washi kağıdı kozo (dut ağacın lifleri), mitsumata (daphne cinsi bir bitki) ve gampi (başka bir Daphne bitkisi) 'den oluşur.

kullanımı özellikle çok kalıplı renklerde yağ bazlı boyalara göre oldukça zordur. Çünkü bu boyalar kapatici olmadığı gibi transparanlığının yanında oldukça mattırlar. Yağ bazlı boyanın kuruma zamanını hızlandırmak için uygun miktarda (renkler değişmeden) kurutucu damlatılabilir.

Şekil 77: Yağ Bazlı Boyalar

d) Merdaneler:

Mürekkeleri linol kalıbın yüzeyine aktarılması için veya deri kauçuk merdaneler kullanılır.

Şekil 78: Merdaneler

e) Fırçalar:

Linol baskı tekniğinde yumuşak geçişler ve farklı renk tonlara varmak için fırçalardan yararlanır. Geniş alanları boyamak için Buroshi (sapı olmayan büyük fırçalar) ve ince ayrıntılar elde etmek için küçük fırçalar kullanılır.

Şekil 79: Fırçalar

f) Pres Makinesi:

Pres Makinesi vidalı ve silindirik olmak üzere iki çeşitten oluşmaktadır. Linol preslerinde alt silindir ve üst silindir arasında hareketli tabla bulunan mekanizmada basınç ayarları eşit olarak yapılarak kalıp sıkıştırılma işlemiyle baskıya hazır duruma gelmektedir.

Şekil 80: Silindirik pres makinesi

Şekil 81: Vidalı pres makinesi

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

3.1 Atölye Uygulamaları (Örnek Uygulama)

Yapılan masal araştırmalarının sonucunda elimize geçen saptladığımız sorunların giderilmesi ve üzerinde tartışıla bilme olanağını artabilmesi için Ondokuz Mayıs Üniversitesi Resim-İş Eğitimi bölümünde “Yüksek Baskı Tekniği Yöntemi ile 5-7 Yaş Grubuna Yönelik Hikaye Kitabı Uygulaması”, başlığıyla bir atölye çalışmasına başlanmıştır. İki dönem süren bu alışma 103 No'lu Prof. Dr. Sevgi KOYUNCU atölyesinde Lisans eğitimi son sınıf öğrencileri ile uygulamalar gerçekleştirilmiştir. 28 hafta süresince yapılan uygulamalar ile öğrenciler bir masal kitabını baskı resim yöntemi ile çalışmış, ciltleme tekniklerini öğrenmiş ve ürün olarak da bir el yapımı masal kitabı elde etmişlerdir.

şekil 82: Linol baskı yöntemi ile atölye çalışması için Uzman Eğitmen Saeideh Shahmari tarafından hazırlanan afiş

3.1.1 Yüksek Baskı Tekniğinde İzlenen Yol

TASARIM → KESMEK → BASKI → İZ

Şekil 83: Ön hazırlık şeması

a) Tasarım:

Tasarım, bir görüntüye dair vizyon oluşturmak sonra bu zihinsel vizyonu bir çizim haline dönüştürmektir. Öğrencilerle tasarım aşamasında dikkate alınması gereken bazı problemler soru haline getirilmiştir:

- Hayal gücünde ve aklında ne tür görüntüler var?
- Uygulamaya, resimlemeye dönüştürülebilir niteliktedir mi?
- Bu imgeyi linolyum baskı kalıbına nasıl transfer edersiniz?
- İmgenizdeki hareketlerin ve yerleşimlerin soldan/sağa, geri dönüşümler gibi; ayna görüntüsü öğeleri olması gerektiğini düşündünüz mü?

b) Kesmek:

- Manzaralar, mekanlar, nesnelere nasıl tasvir edersiniz, kesilebilirler mi, yoksa çok detaylı ve küçükler mi?

c) Baskı:

- Kağıdın dokusu, kalınlığı, emilebilirliği, rengi ve benzeri için uygun mu?
- Mürekkepleme sorunlarının deneyimleyerek çözümlenmesi için test baskısı yaptınız mı?
- Baskı sonrası oluşan örnekler, kesme veya tasarım kusurlarını göstermiş midir?
- Birçok test baskısı çoğu zaman atılır. Daha sonra kullanmak için tüm araçlar ve bloklar temizlenmelidir. Keskinlik veya çapaklar için kesme takımlarını kontrol edilmelidir.

d) İz:

Baskı sonucu ortaya çıkan ve kağıt üzerinde görülen baskı resimlerdir.

3.1.2 Baskı Öncesi Hazırlıklar

- Resimli hikaye kitaplarında öykünün nasıl kurgulandığı,
- Karakterlerin, tiplerinin nasıl tanımlandığı ve geliştirdiği,
- Resimlemelerin de metin kadar önem taşıdığı,
- Yazılan hikayeler 5-7 yaş grubuna uygun olup olmadığı,
- Hikayeler için storybord hazırlığı,

Öncelikle öğrencilere 5-7 yaş çocuklar için yazılan hikaye kitaplarının birkaç örneği gösterilerek nelere dikkat edecekleri tartışıldı. Sonrası bir çizer bir nesneyi veya karakteri çizerken nelere dikkat etmelidir? Çizimi görüntülerken hangi bakış açısıyla konumlandırılmalıdır? Düşünce ve karakterler arasındaki ilişki hakkında fikirlerin nasıl aktarılmalıdır? Hikayenin anlatılmasında resimlemelerin rolü nedir? Yazılı metinden çıkarılmış olan anlamlar nelerdir? Sorularına cevap aranmıştır.

Resimlemelerin, yazılı metinlerde sunulan fikirleri nasıl ilettiklerini? Nasıl şekillendiğini ve uzandığını? Tasarımını, düzenini, tipografisini, sunum tarzının hikayenin anlatımına nasıl katkı sağladığı? tartışılmıştır.

Şekil 84: Hikaye hakkında konuşmak ve tartışmak

Araştırmanın başında bahsedildiği gibi 5-7 yaş çocukları uzun hikayelerden hoşlanmadıkları için bu yaşa uygun kısa ve yaratıcı hikayeler yazılmıştır. Hikayelerde mümkün olabildiği kadar sade ve akıcı bir dil kullanılmıştır.

Katılımcı öğrencilerden resimlemelerinde, yazılı anlatımın doğrudan aynısı değil, özgün bir yorumla, kendine özgü renk ve biçim diline sahip olması istenmiştir.

Şekil 85: Hikaye kitabı için karakter yaratma çalışma aşaması

Şekil 86: Hikaye kitabı için Büşra Yüce tarafından yapılan karakter eskizi

Hikayeler için storyboard hazırlığı yapılarak, bu storybordlar üzerinde tartışılmıştır. Daha sonra baskı işlemine geçilmeden önce karakterler oluşturuldu. Bu karakterlerin linol baskı tekniğine uygun olup olmadığı kararı verildi.

Karakter bulmakta zorlanan öğrencilere karakterlerini yaratmak için destekçi yöntemler kullanılması önerildi. Örneğin şekil 87'de gördüğümüz gibi çay lekelerinden yararlanarak karakterler çizildi.

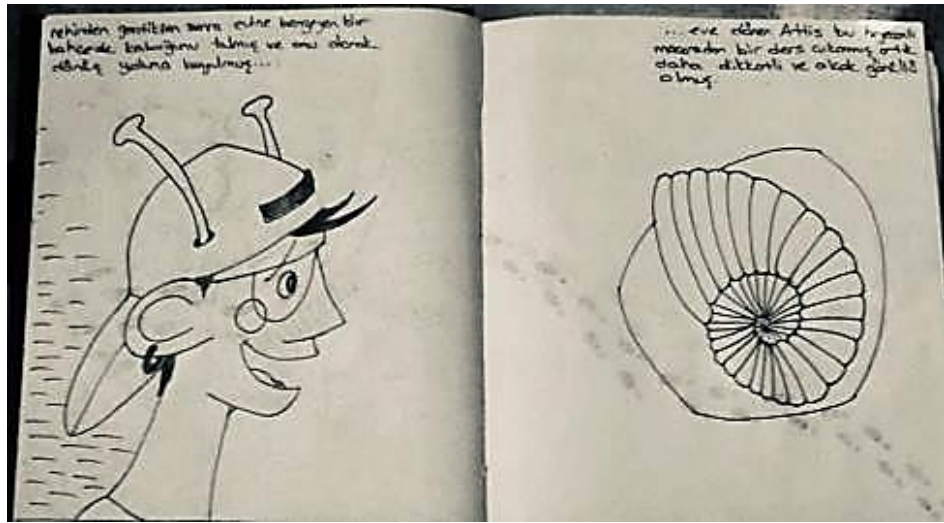
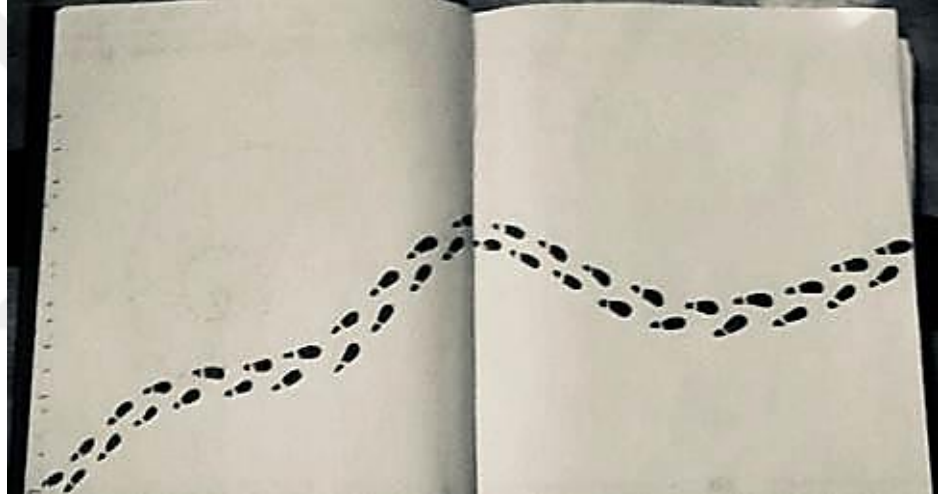
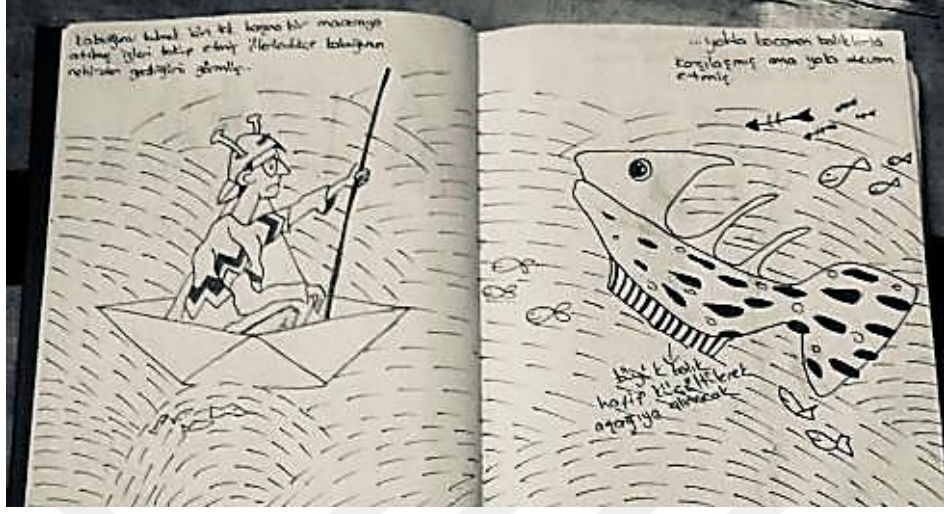
Şekil 87: Çay lekeleri yöntemiyle karakter yaratmak

a) Maket Kitabı Yapma:

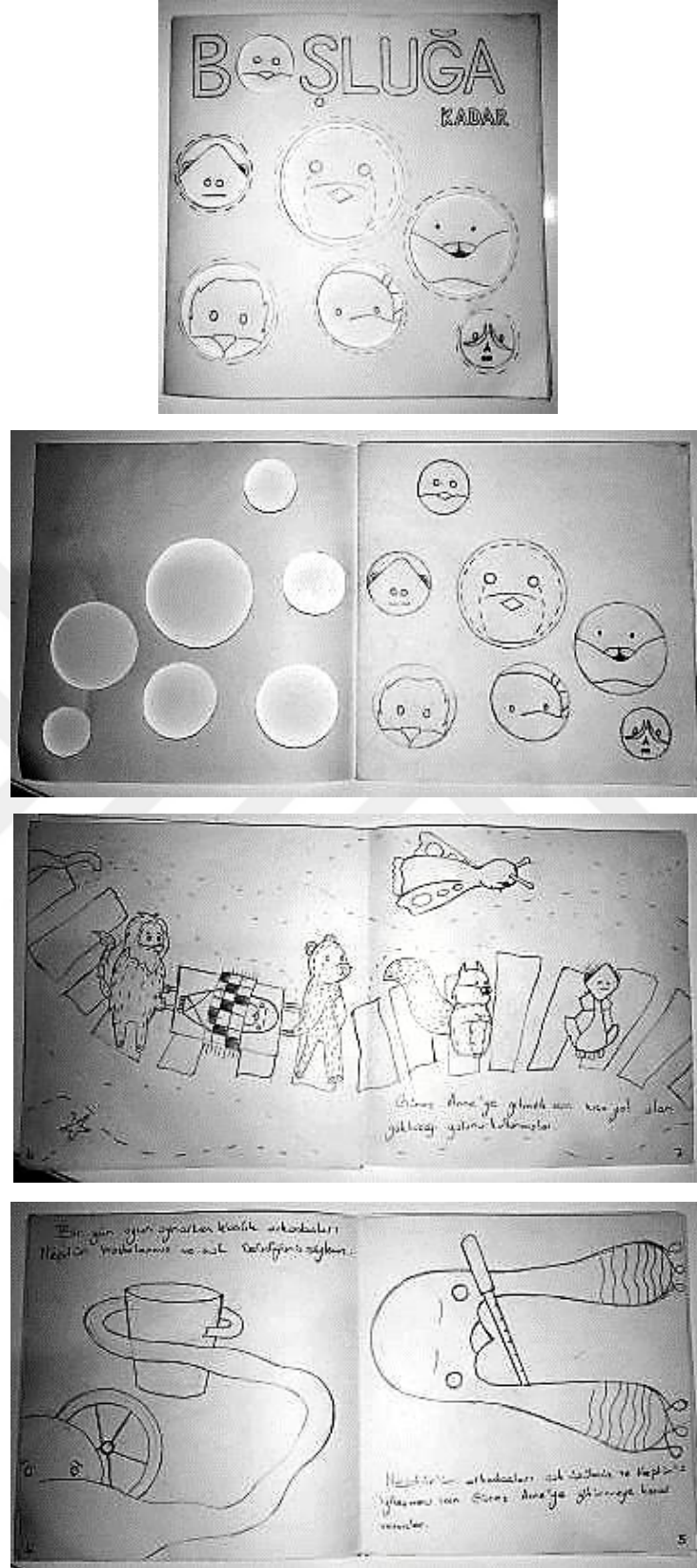
Hikayeler için maketler hazırlanarak, bu maketler üzerinde arkalı önlü olarak hikayelerin kaç sayfa olacağı düşünülmüştür. Yine bu maketlerde illüstrasyon, renk, yazı tipi ve karakterler hakkında daha detaylı bilgiler edinilmiştir.

Bir kitabın sayfalarını fiziki olarak görmek hikayenin akışını belirlemeye yardımcı olması için çok yararlıdır.

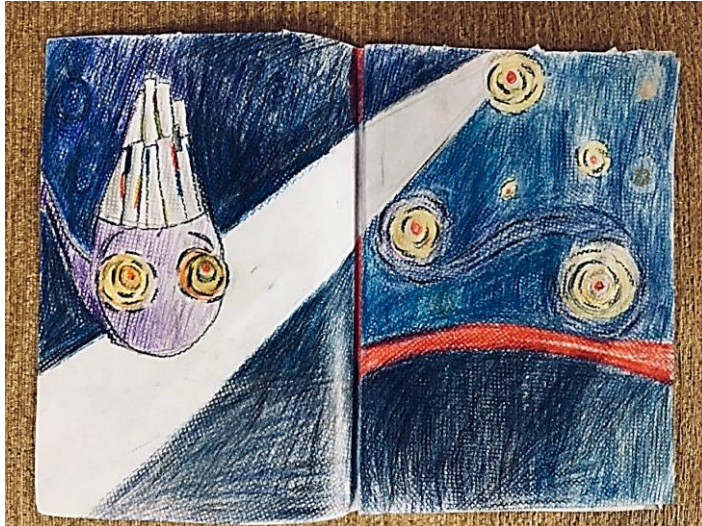
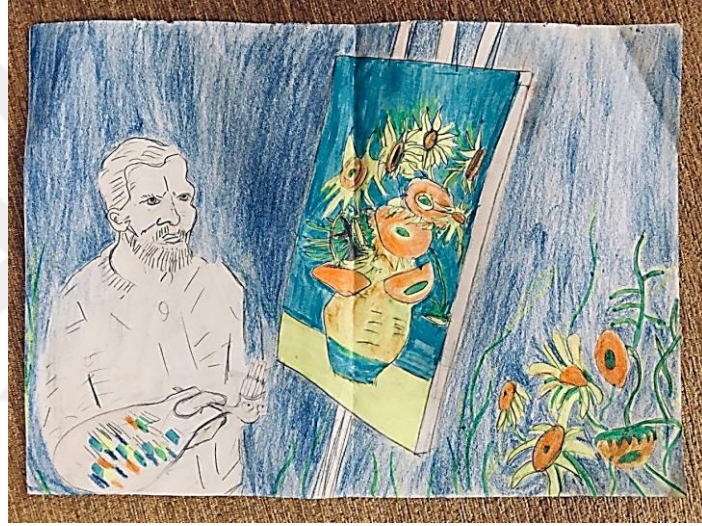
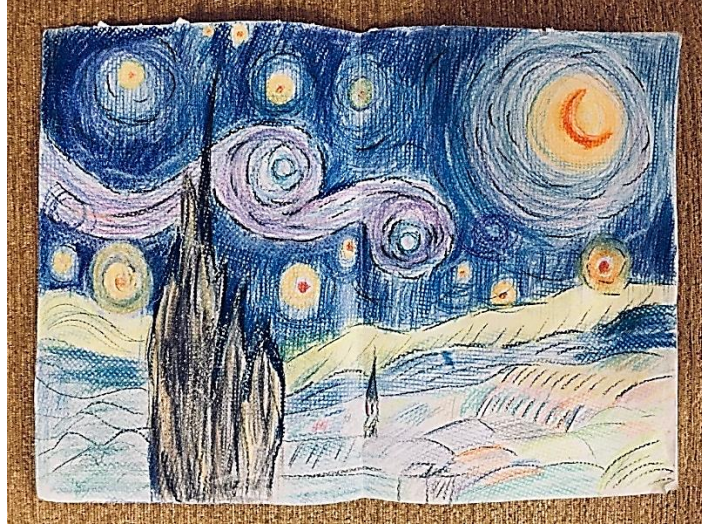
Maket kitablardan örnekler:

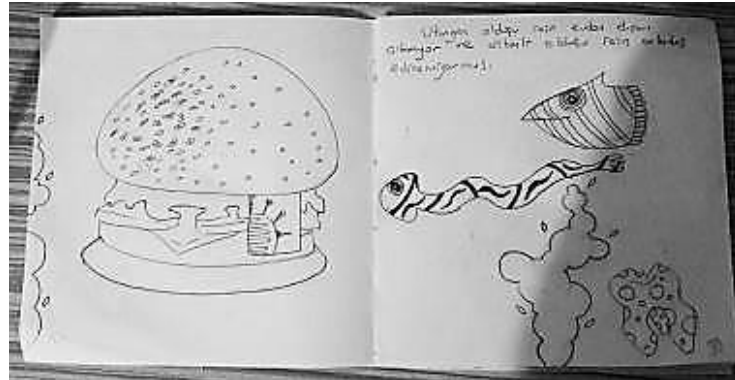
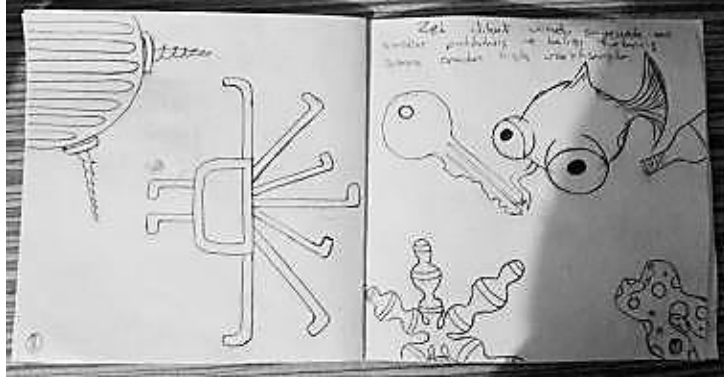
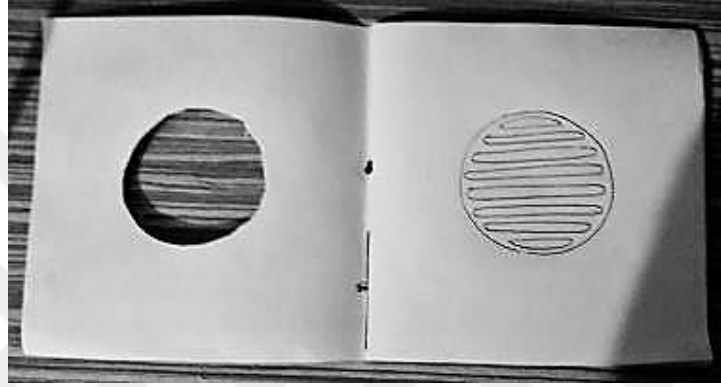
Şekil 88: “Attis” başlıklı hikaye kitap için Merve Ecem Eyüboğlü tarafından hazırlanan maket kitabı

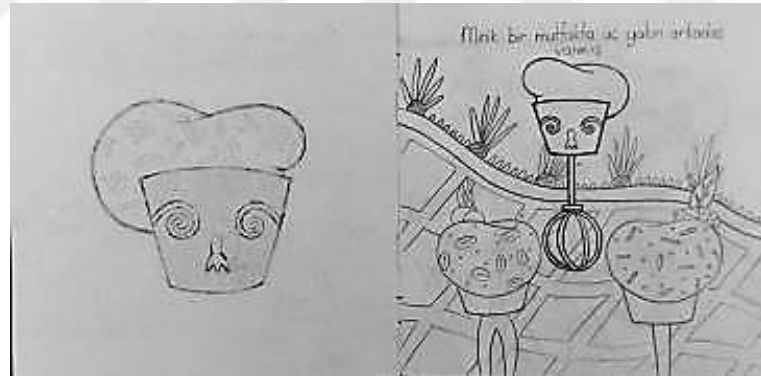
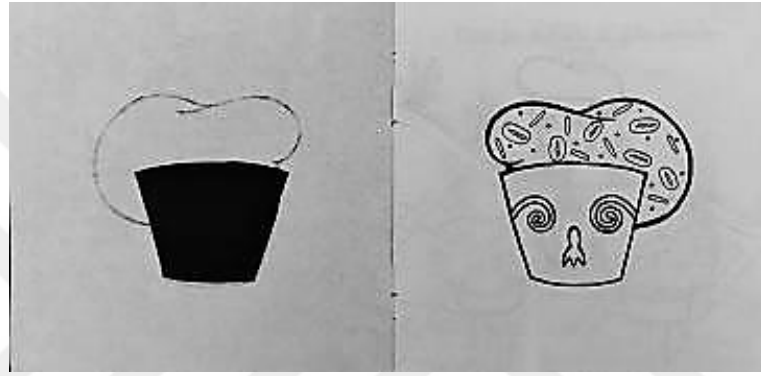
Şekil 89: "Boşluğa Kadar" başlıklı hikaye kitap için Buşra Ayas tarafından hazırlanan maket kitabı

Şekil 90: “Van Gogh ve Yıldızlı Fırçası” başlıklı hikaye kitap için Rumeysa Yılmaz tarafından hazırlanan maket kitabı

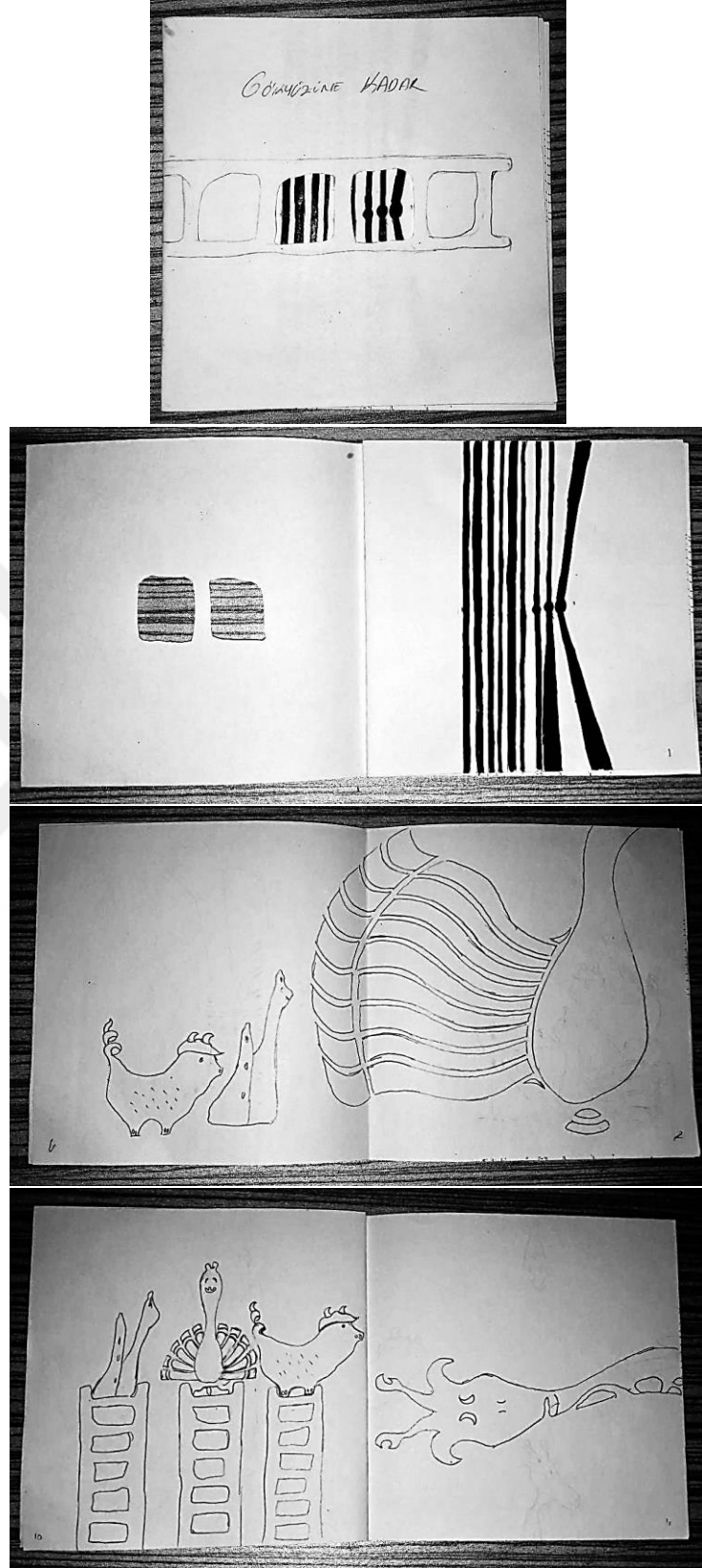
Şekil 91: "Zek" başlıklı hikaye kitap için Zekiye Baltacı tarafından hazırlanan maket kitabı

Şekil 92: “Mufi'ye Sürpriz” başlıklı hikaye kitap için Elif Saka tarafından hazırlanan maket kitabı

Şekil 93: “Yağmur Mu?” başlıklı hikaye kitap için Sinem Avcu tarafından hazırlanan maket kitab

Şekil 94: "Gökyüzüne Kadar" başlıklı hikaye kitap için Yağmur Önen tarafından hazırlanan maket kitabı

Şekil 95: Baskı Uygulamaları

3.1.3 Baskı Uygulamaları

Baskı işlemi sürecinde aşağıdaki maddelere değinilerek uygulamaya geçilmiştir:

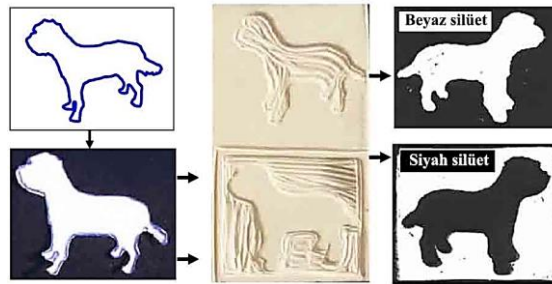
- Kullanılan renklerin 5-7 yaş grubuna uygun olup olmadığı,
- Resimli hikaye kitaplarında boyanın nasıl kullanıldığı,
- Linolyum tekniğinin ne olduğu,
- Linolyum tekniğinde kullanılan kesim bıçaklarının isimleri ve işleyişi nasıl olduğu,
- Çizimleri linolyuma nasıl aktardığı,
- Linol kalıpları nasıl boyandığı,
- Linol baskı tekniğinin nasıl yapıldığı,
- Çok renkli bir baskı tekniğinin nasıl ortaya çıktığı, tartışıldı.

“Yüksek baskı yöntemi ile hikaye kitap uygulamaları” başlığıyla yapılan atölye çalışmasında Uzman eğitimci Saeideh Shahmari tarafından öğrencilere bir masal kitabının baskı resim yöntemiyle tasarlamak için farklı bir linolyum tekniği öğretilmiştir. Bu teknikte hikayenin her elemanı için ayrı linol kalıplar hazırlanmıştır.

Şekil 96: Uzman eğitimci Saeideh Shahmari tarafından öğrencilere linol tekniği öğretimi

Bir çizimden örnek alınarak, siyah ve beyaz silüetler çıkararak öğrencilere linol kalıpları nasıl hazırlandığına dahil bilgi verildi. Örneğin: Beyaz bir silüet gerekiyorsa, ana görüntü kesilir ve arka plan korunur. Siyah silüetler için ana görüntü korunur ve arka plan kesilir şeklinde örnekler verilmiştir.

Şekil 97: Siyah/Beyaz silüetler

Ayrıca öğrencilere silüetler şekil 98'deki gibi saf silüetler olabilir veya siyah bir silüet üzerinde beyaz bir çizgi veya beyaz bir silüet üzerinde siyah bir çizgi ekleyip bazı dokulara sahip olabilecekleri anlatılmıştır.

Şekil 98: Hikayeler için uygun renk ve kağıt seçimi

Doğru kağıt seçiminin baskı kalitesine olan etkisi çoktur. Pürüzlü kağıt görüntü yüzeyini almayabilir ve kağıt çok emici ise baskı net olmayabilir. Bu yüzden her hikaye için ayrı bir renk örneği ve uygun kağıt hazırlanmalıdır.

Öğrenciler, tül perde, yaprak, ip ve suluboya gibi çeşitli araçları kullanarak farklı resimlemelere ulaştılar.

Şekil 99: Lino baskı tekniği üzerine tartışma

Öğrencilere çok fazla veya çok az mürekkep kullanmanın nasıl bir his elde edeceği açıklanmıştır. En iyi baskı sonucuna ulaşmak için birçok baskı denemesi yapıldı. Bu süreçte deneme yanılmanın, yaparak yaşayarak öğrenmenin nasıl önemli olduğu vurgulandı.

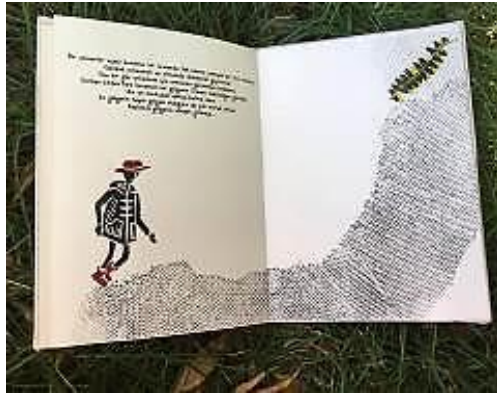
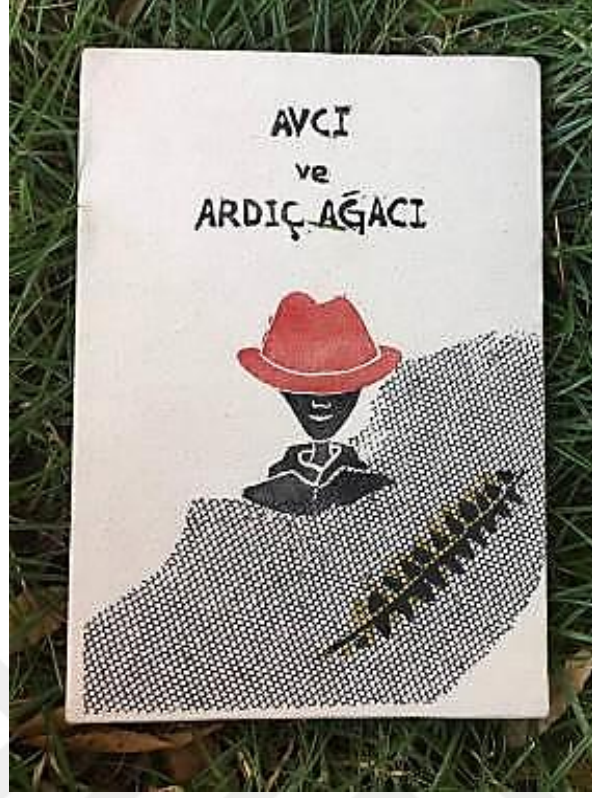

Şekil 100: Baskı işlemi

Baskı resimde farklı bir yöntem ve teknikle yapılan bu çalışmalar, öğrencilerin yeni kazanımlar elde ederek, masal resimleme konusunda farklı çalışmalar ortaya koymasını sağlamıştır. Bu kitaplar yayınlanmamış, bu ders için türetilmiş kitaplardır. Çalışmalardan örnekler:

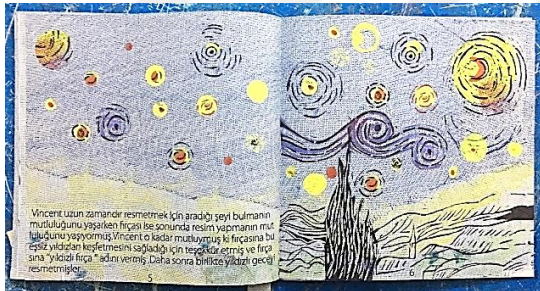
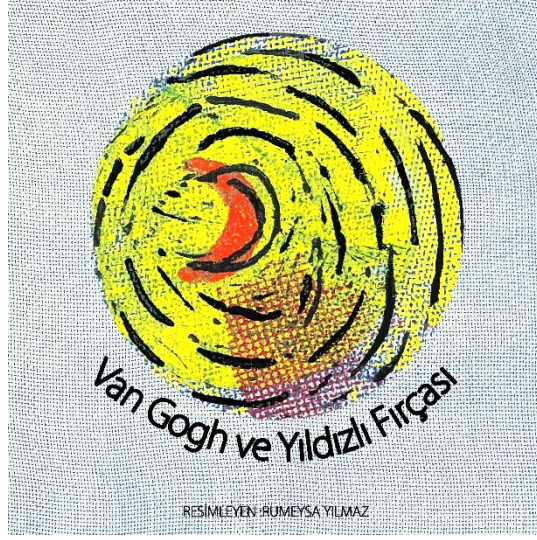
Şekil 101: “Avcı ve Ardıç Ağacı” hikaye kitabı için Hümevra Başaran tarafından yapılan linol baskı örnekler

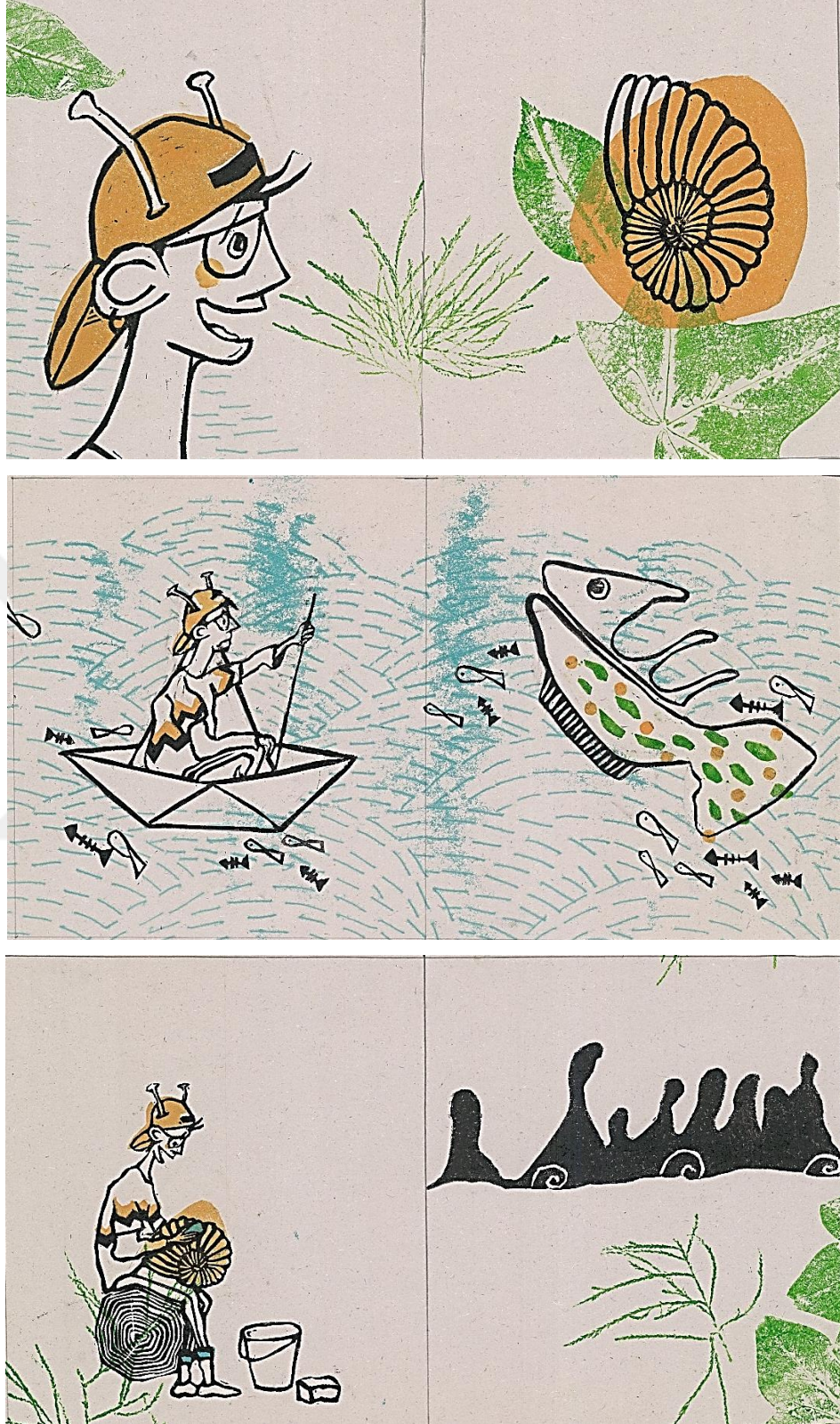
Şekil 102: Hümeysra Başaran tarafından hazırlanan “Avcı ve Ardıç Ağacı” başlıklı hikaye kitabı

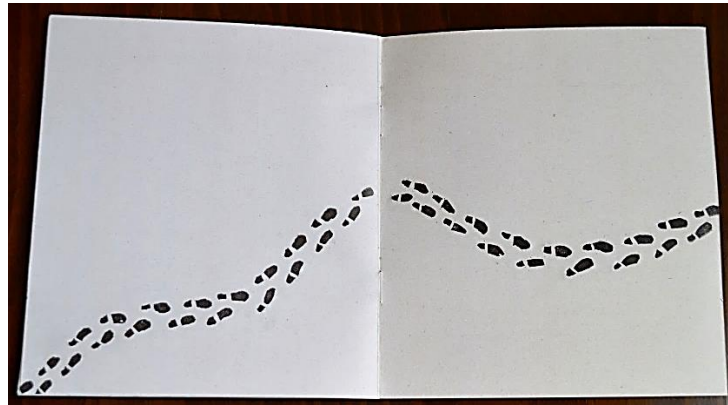
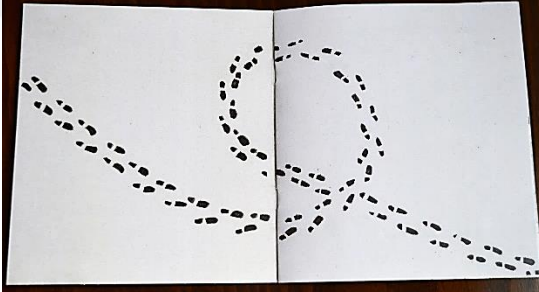
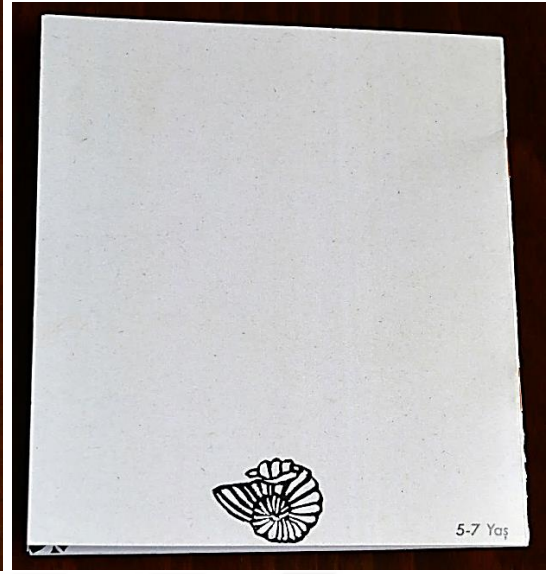
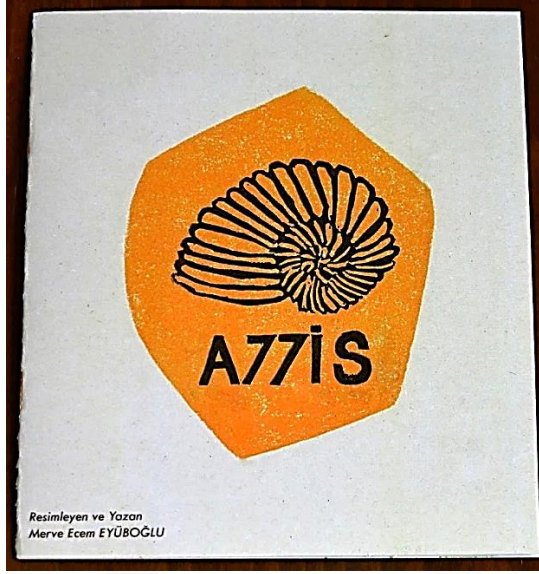
Şekil 103: “Van Gogh ve Yıldızlı Fırçası” hikaye kitabı için Rumeysa Yılmaz tarafından yapılan linol baskı örnekler

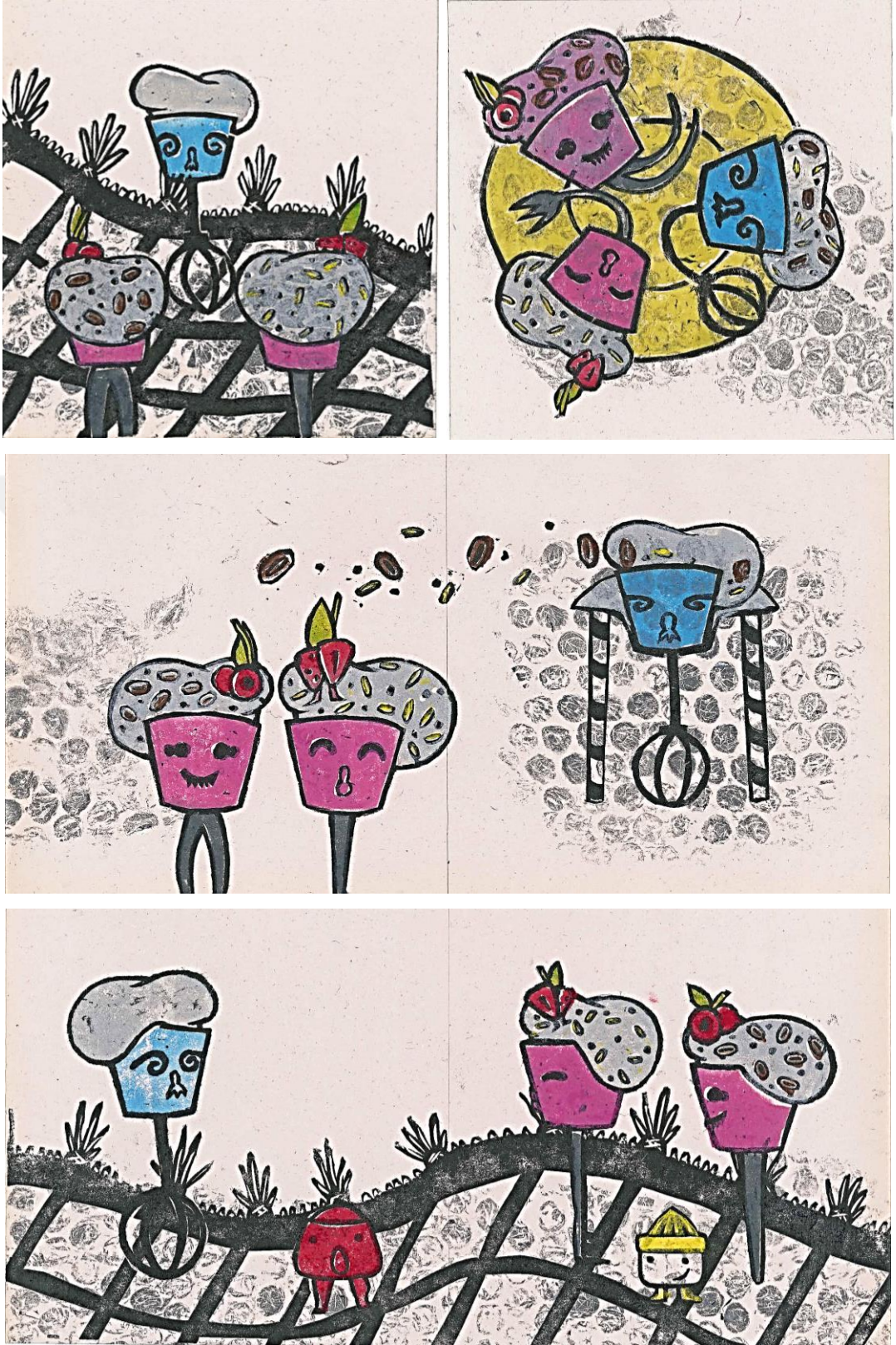
Şekil 104: Rumeysa Yılmaz tarafından hazırlanan “Van Gogh ve Yıldızlı Fırçası” başlıklı hikaye kitabı

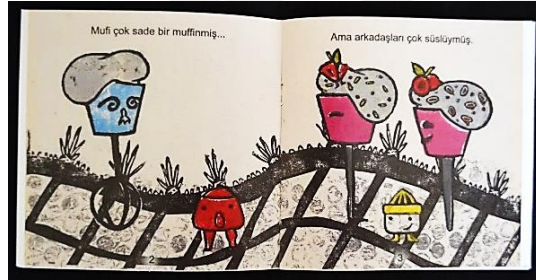
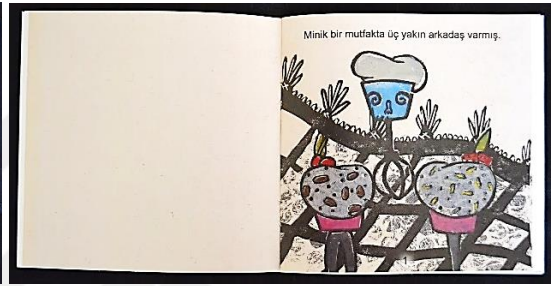
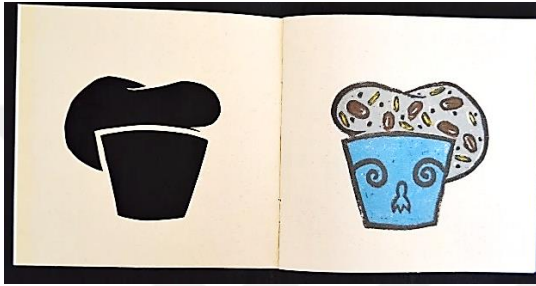
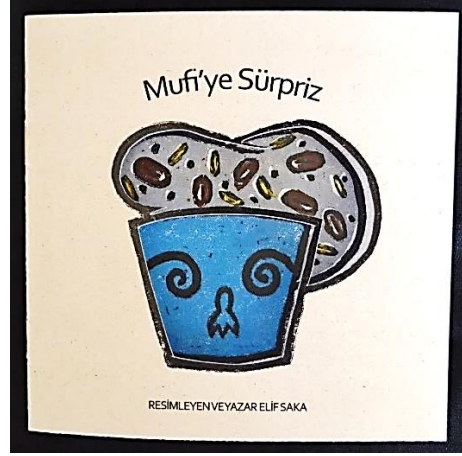
Şekil 105: “Attis” hikaye kitabı için Merve Ecem Eyüboğlü tarafından yapılan linol baskı örnekler

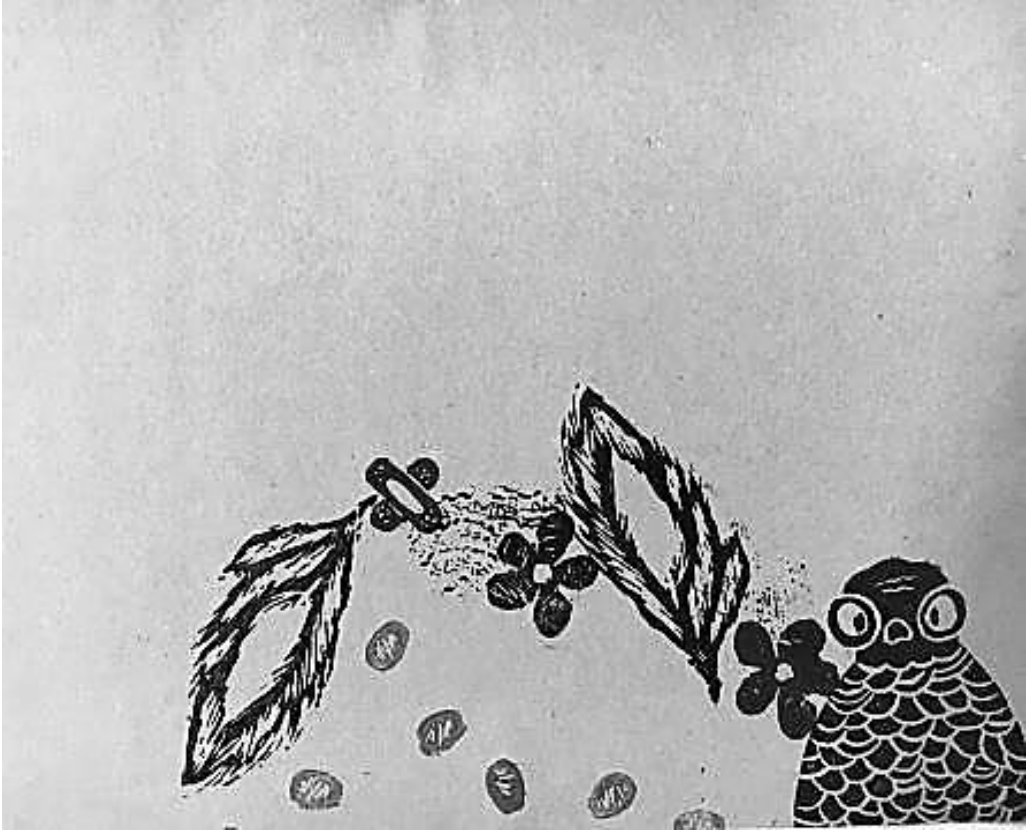
Şekil 106: Merve Ecem Eyüboğlu tarafından hazırlanan “Attis” başlıklı hikaye kitabı

Şekil 107: “Mufi'ye Sürpriz” hikaye kitabı için Elif Saka tarafından yapılan linol baskı örnekler

Şekil 108: Elif Saka tarafından hazırlanan "Mufi'ye Sürpriz" başlıklı hikaye kitabı

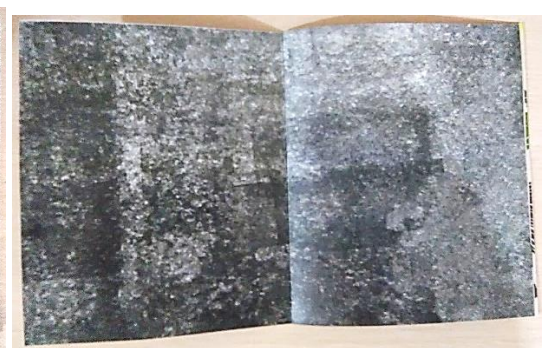
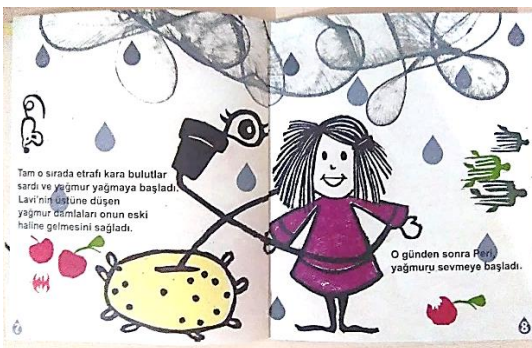
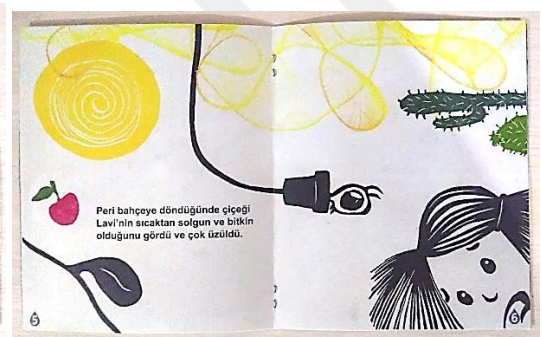
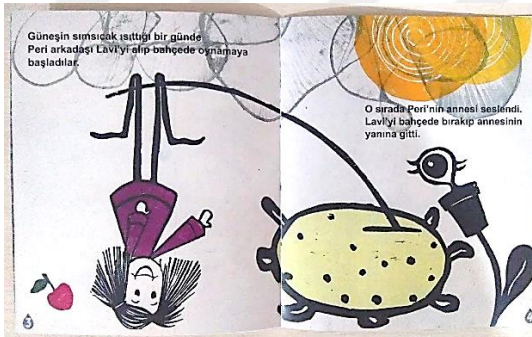
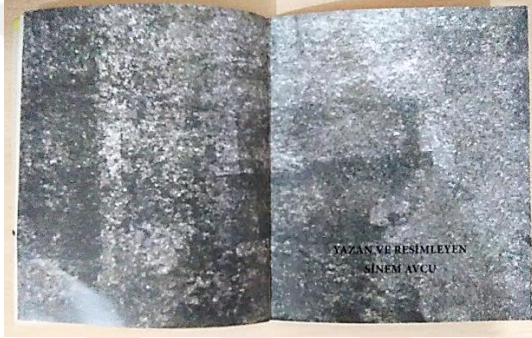
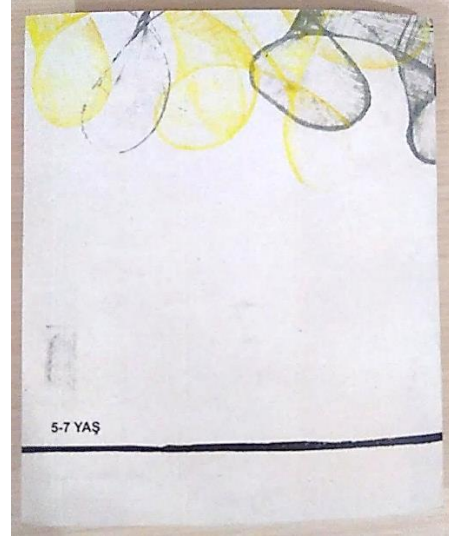
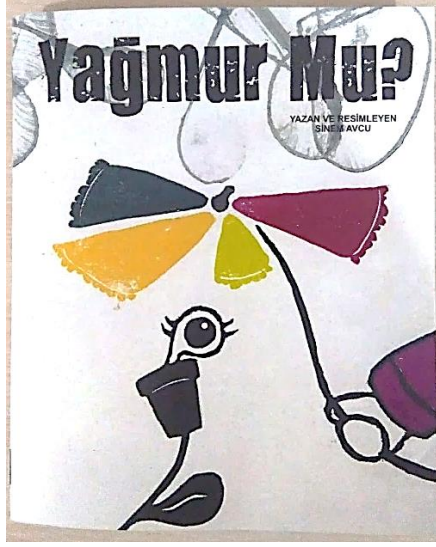
Şekil 109: “Süslü Tavuskuşu” hikaye kitabı için Günnur Kaya tarafından yapılan linol baskı örnekler

Şekil 110: Günnur Kaya tarafından hazırlanan “Süslü Tavuskuşu” başlıklı hikaye kitabı

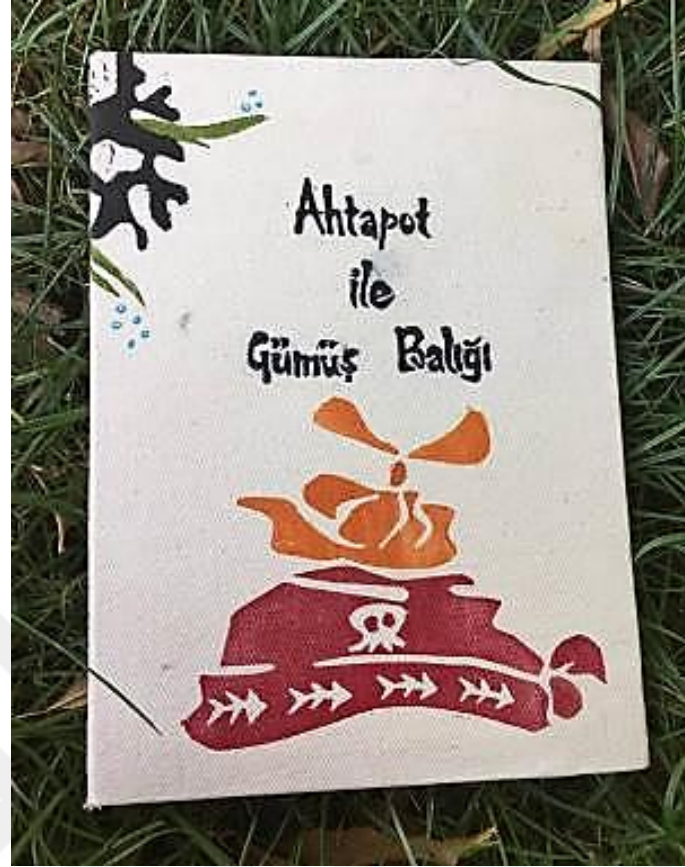
Şekil 111:“Yağmur Mu?” hikaye kitabı için Sinem Avcu tarafından yapılan linol baskı örnekler

Şekil 112: Sinem Avcu tarafından hazırlanan “Yağmur Mu?” başlıklı hikaye kitabı

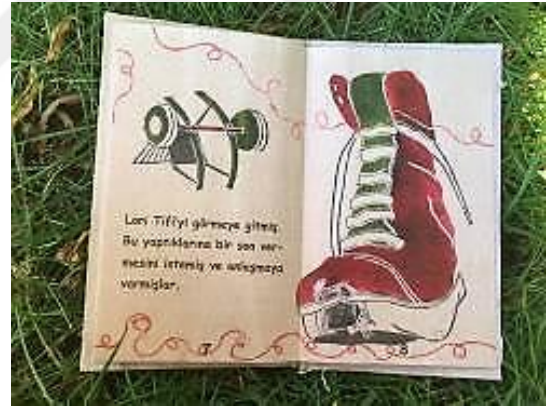
Şekil 113: “Ahtapot ile Gümüş Balığı” hikaye kitabı için Güleser Çiftci tarafından yapılan linol baskı örnekler

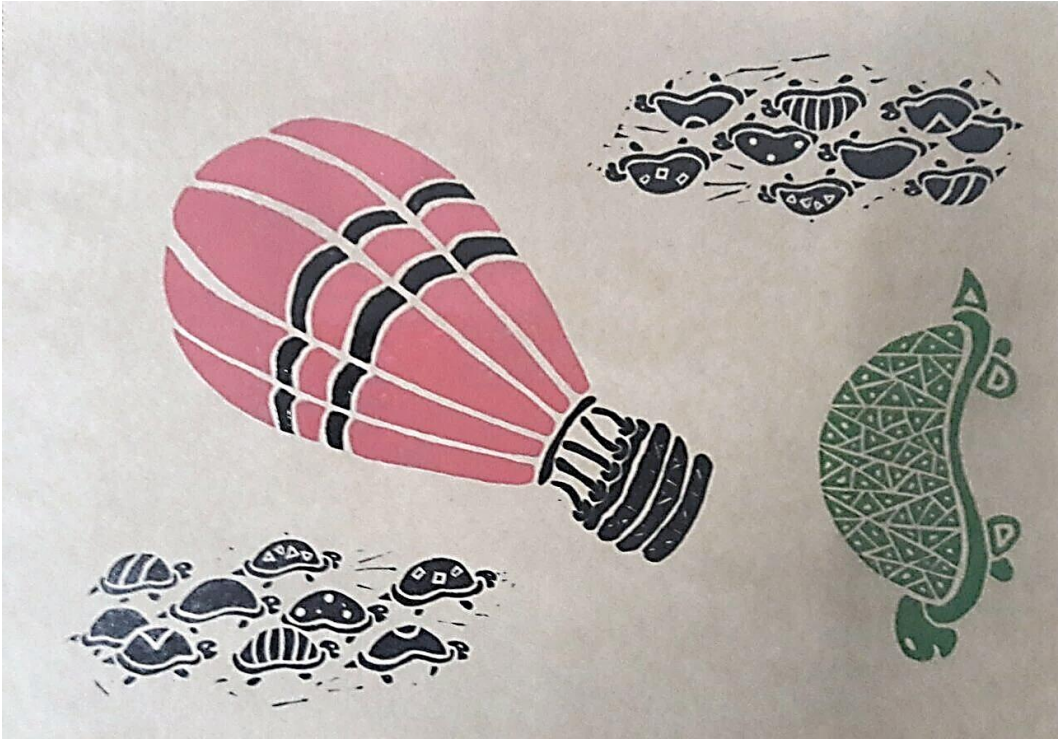
Şekil 114: Güleser Çiftci tarafından hazırlanan “Ahtapot ile Gümüş Balığı” başlıklı hikaye kitabı

Şekil 115: “Lori ile Tifi” hikaye kitabı için Kardelen Kara tarafından yapılan linol baskı örnekler

Şekil 116: Kardelen Kara tarafından hazırlanan “Lori ile Tifi” başlıklı hikaye kitabı

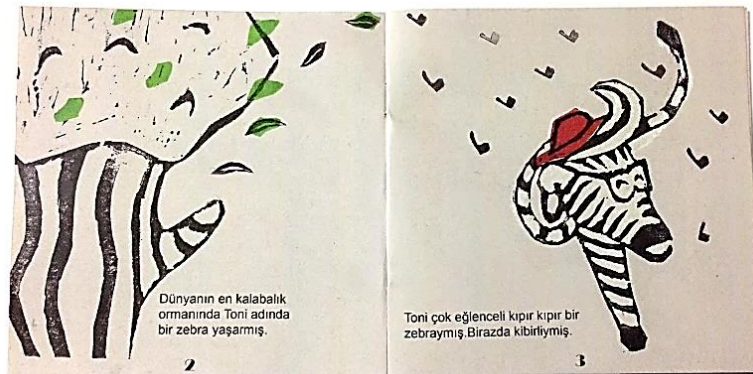
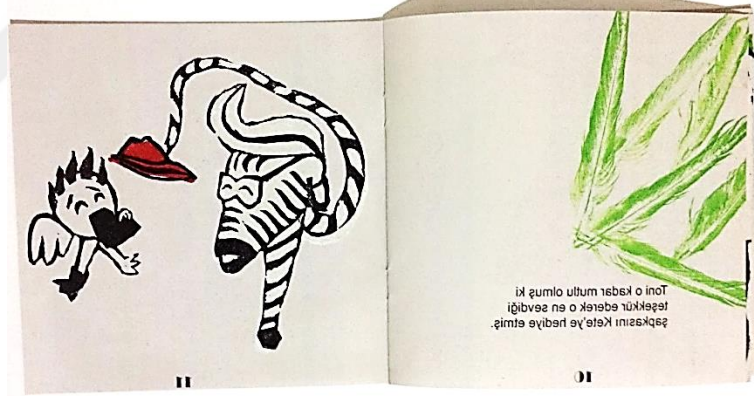
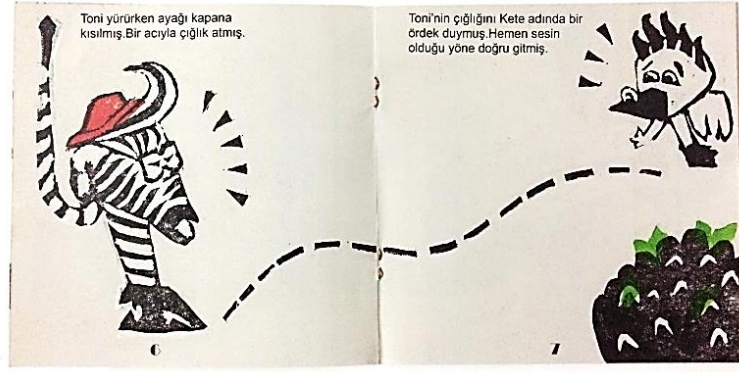
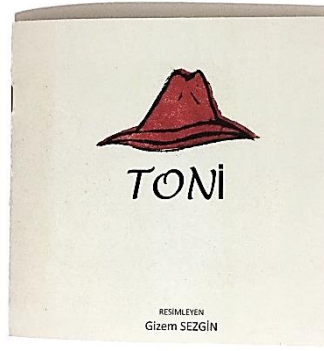
Şekil 117: “Uçan Kaplumbağa” hikaye kitabı için Zübeyda Vurguncu tarafından yapılan linol baskı örnekler

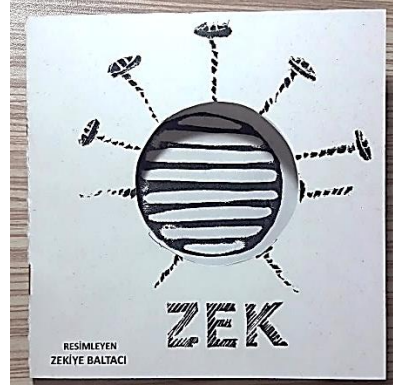
Şekil 118: Zübeyda Vurguncu tarafından hazırlanan “Uçan Kaplumbağa” başlıklı hikaye kitabı

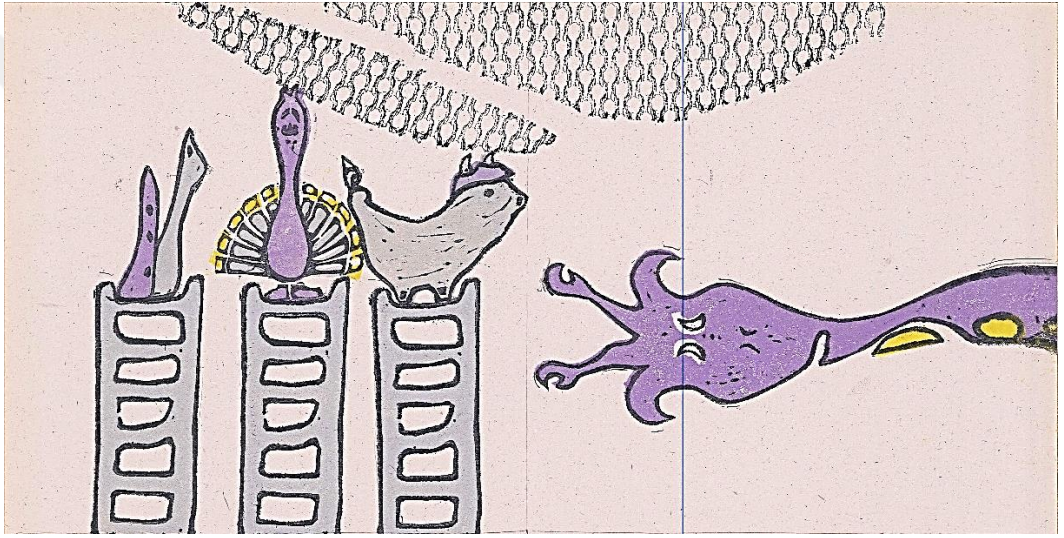
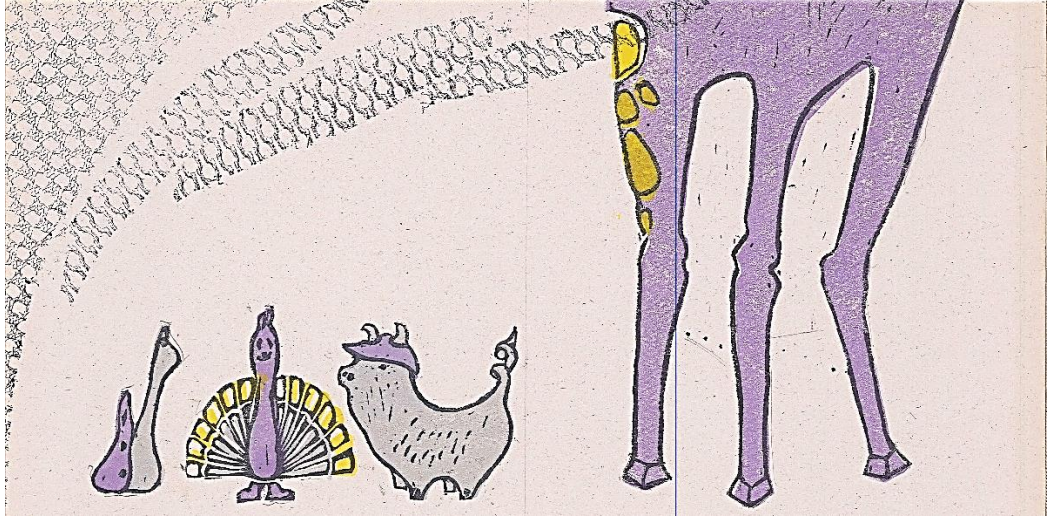
Şekil 119: Feyzanur Yılmaz tarafından hazırlanan “Pirelenen Ayı” başlıklı hikaye kitabı

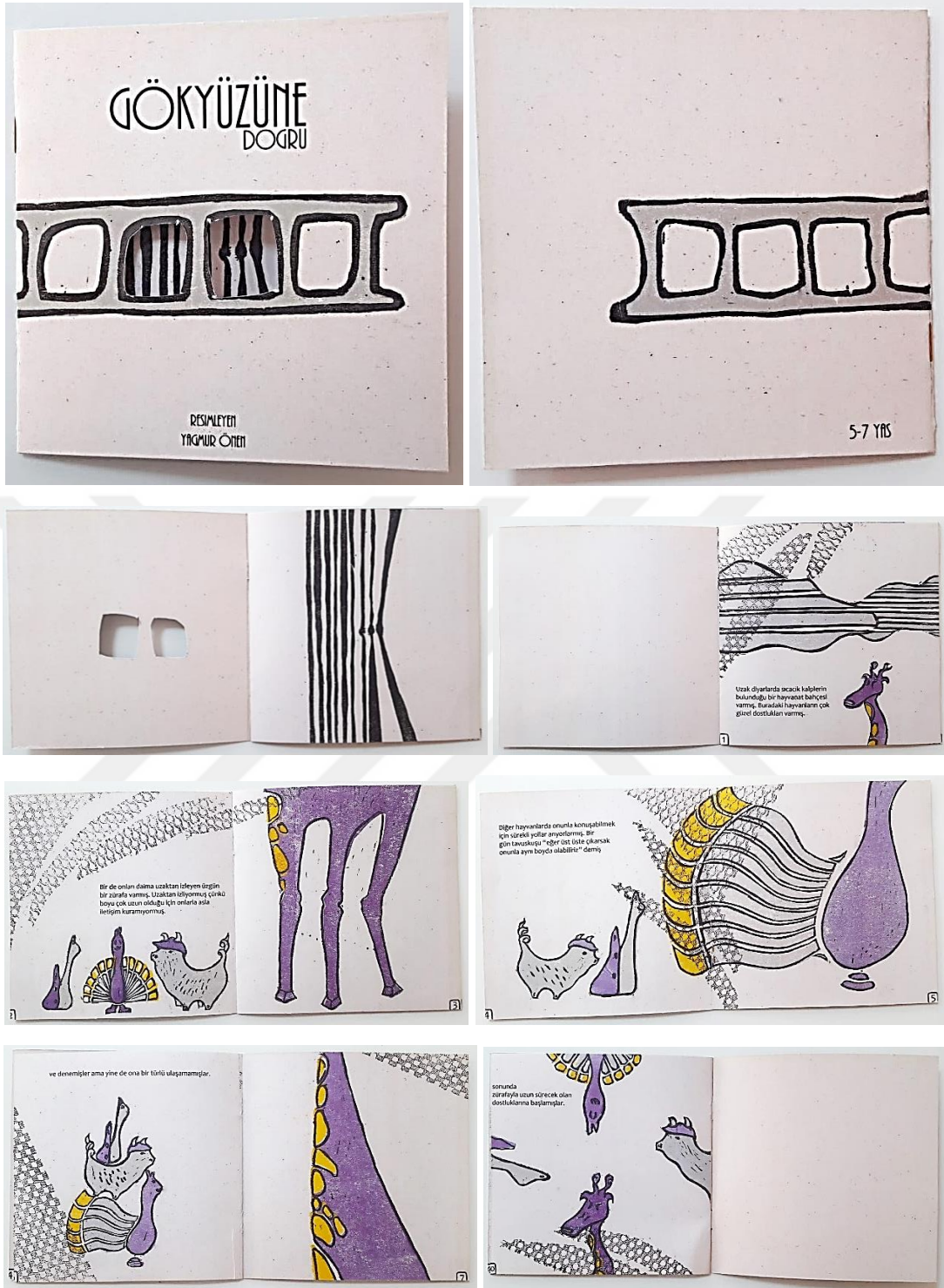
Şekil 120: Gizem Sezgin tarafından hazırlanan “Toni” başlıklı hikaye kitabı

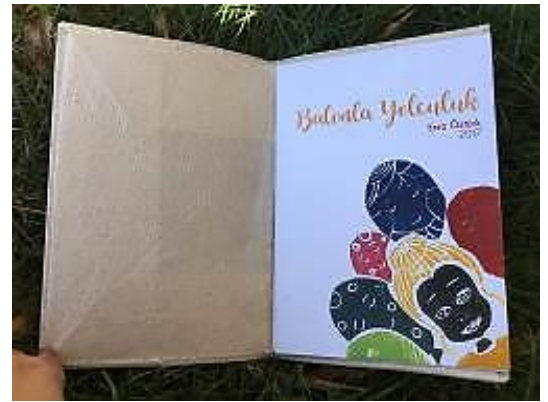
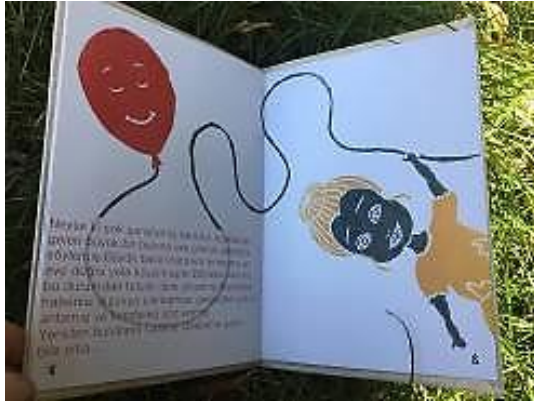
Şekil 121: Zekiye Baltacı tarafından hazırlanan “Zek” başlıklı hikaye kitabı

Şekil 122: “Gökyüzüne Kadar” hikaye kitabı için Yağmur Önen tarafından yapılan linol baskı örnekleri

Şekil 123: Yağmur Önen tarafından hazırlanan “Gökyüzüne Kadar” başlıklı hikaye kitabı

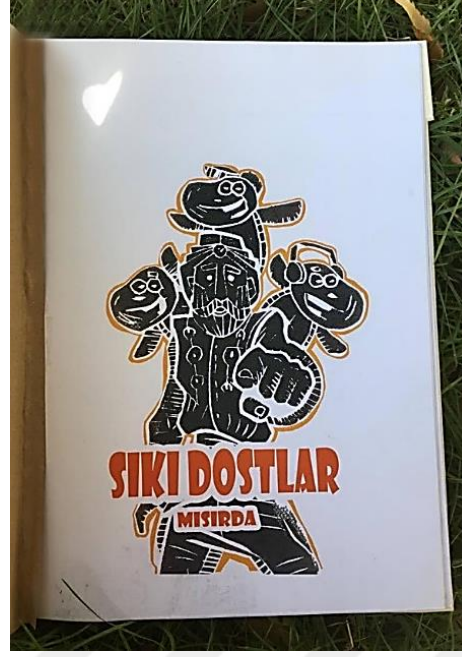
Şekil 124: Esra Öztürk tarafından hazırlanan “Balonla Yolculuk” başlıklı hikaye kitabı

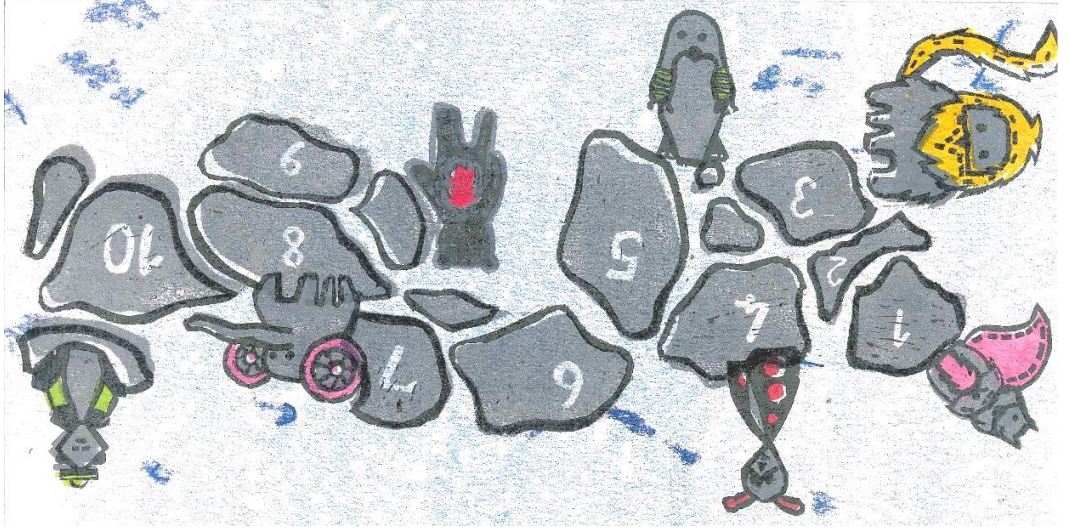
Şekil 125: “Mia'nın Günlüğü” hikaye kitabı için Büşra Yüce tarafından yapılan linol baskı örneği

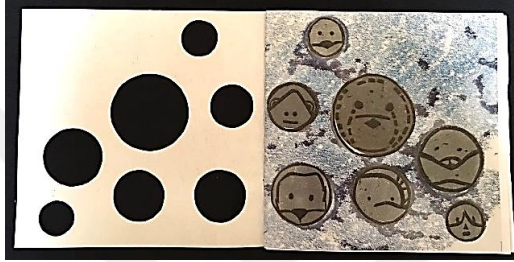
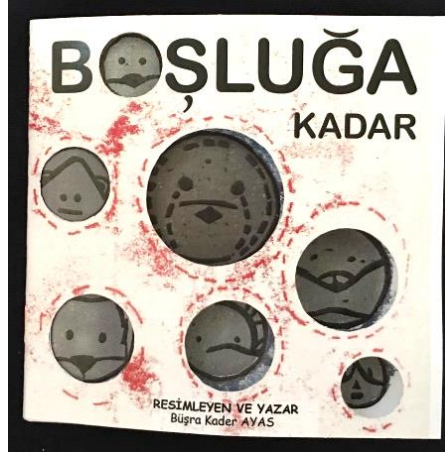
Şekil 126: Büşra Yüce tarafından hazırlanan “Mia'nın Günlüğü” başlıklı hikaye kitabı

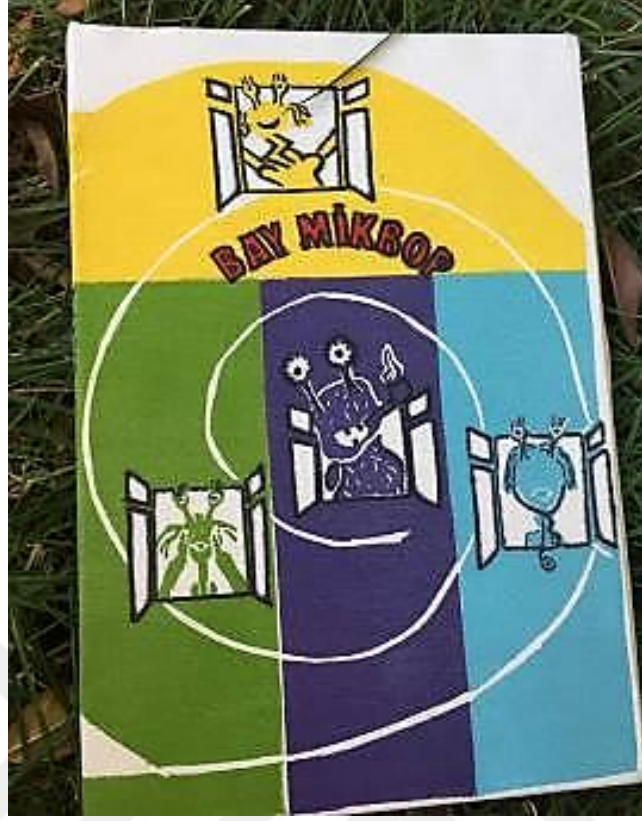
Şekil 127: Furkan Yıldırım tarafından hazırlanan “Sıki Dostlar Mısırda” başlıklı hikaye kitabı

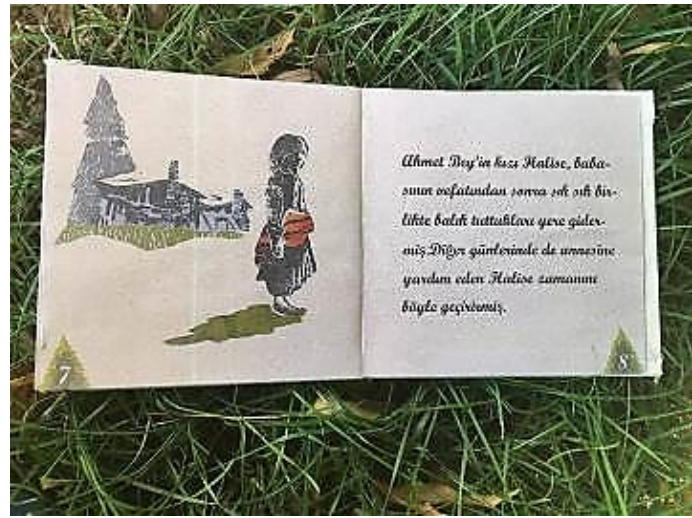
Şekil 128: “Boşluğa Kadar” hikaye kitabı için Büşra Kader Ayas tarafından yapılan linol baskı örnekler

Şekil 129: Büşra Kader Ayas tarafından hazırlanan “Boşluğa Kadar” başlıklı hikaye kitabı

Şekil 130: Kadir Demirbaş tarafından hazırlanan “Bay Mikrop” başlıklı hikaye kitabı

Şekil 131: Emre Bulut tarafından hazırlanan “Emine Hanım ve Kızı” başlıklı hikaye kitabı

Şekil 132: “Şakacı Fil” hikaye kitabı için Hande Akkoç tarafından yapılan linol baskı örnekler

Şekil 133: Hande Akkoç tarafından hazırlanan “Şakacı Fil” başlıklı hikaye kitabı

3.2 “Kim Ne Yer” Hikaye Kitabı Uygulaması

Araştırma ve uygulamanın bu bölümünde, çocuklara yönelik yaratıcı kitap tasarımlarına yeni yaklaşımlar önerilmesi için, resimli bir kitap tasarımı hazırlanmıştır. Örnek kitap uygulaması çocuklar ve sekiz hayvandan oluşmaktadır (timsah, inek, ayı, kedi, horoz, civciv, sincab, zürafa). Hazırlanan örnek masal uygulaması modern bir dille ortaya konulduğu düşünülmektedir. “Kim Ne Yer?” adlı kitap, sağlıklı beslemenin önemini vurgulayan bir hikayedir. Yapılan araştırma, çocuk kitabı yayıncılarına, öğretmenlere, ailelere, illüstratörlere ve tasarımcılara örnek bir reçete sunacağı ve bu özel sanat dalının, çocukların söz konusu olduğunda bir anlam üreticisi olarak rolünün önemini göz önünde bulundurarak, zamanla gelişeceği düşünülmektedir.

3.2.1 Hikaye Kitabın Oluşturma Süreci

1. Hikaye metninin oluşturulması
2. Hikayenin storyboard ve skech çizimleri
3. Hikayenin yaş grubuna uygun çizimlerin renklendirilmesi
4. Hikayenin karakterleri ve tiplerinin yaş grubuna uygun tasarlanması
5. Tipografinin 5-7 yaş grubuna uygun olması
6. Hikayenin dilinin yalın olması
7. Hikayenin karakterlerinin linol kalıplar şeklinde çıkarılması
8. Linol baskı ve tekniği
9. Kapak ve iç sayfa tasarımlarının bütünlük ilkesine uyumlu olması
10. Baskı işlemi bittikten sonra dijital ortamda kitap haline getirilmesi

3.2.2 Kitap Boyutu

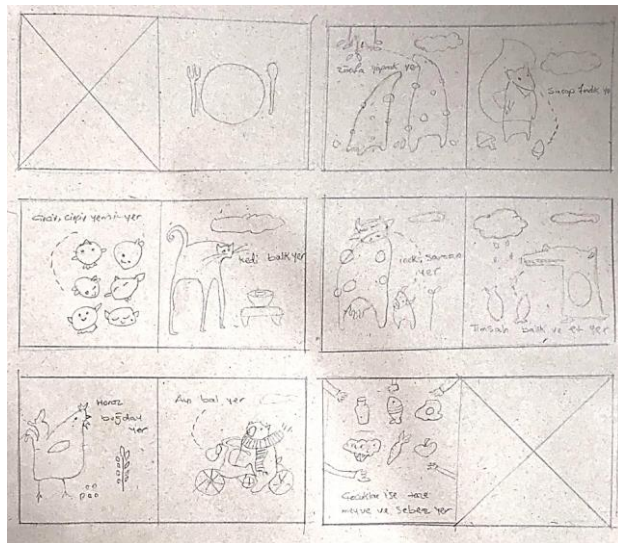
Metnin sayfalara göre ayrılmadan, metin yerleşimi ve illüstrasyonlar düşünülmeden önce, kitabın fiziki boyutuna karar verilmesi gerekmektedir. Uzman çocuk kitapları örnekleri incelenerek, favori hikayeler belirlenmiş ve analiz edilmiştir. İlgili kitapların yaş grupları belirlenerek örnekler üzerinde durulmuştur. Sonuç olarak deneyimlenen hedef kitlenin yaş grubuna uygun, metin miktarı belirlenmiş ve tasarlanacak illüstrasyonlar da göz önünde bulundurularak hikaye için en uygun boyuta karar verilmiştir. Örnek kitabın boyutu ulusal ve uluslararası evrensel kitap ölçüleri göz önünde bulundurularak 20 x 20 cm ve kapak boyutu 20 ½ x 20 ½ olarak belirlenmiştir.

3.2.3 Metin Düzenlenmesi

Hikaye oluşturulma aşamasından sonra, 5-7 yaş grubu çocuklara uygun bir dilde olması için üzerinde düzeltmeler yapılmıştır. Hikayenin hem kaslarını yeni ve efektif kullanmaya başlayan çocuklara (velileri okuyarak) hem de erken okuma becerilerine (5-7 yaş arası) sahip çocuklara yönelik olması hedeflenmiştir. Hikaye üzerine bir dizi taslak çalışmaları yapılmıştır. Bu süreçte kelimeler yalınlaştırılmıştır. Yazım hataları redakte edilmiştir. Bu süreç sonrası hikâye üzerine yapıcı eleştiriler veya düzeltmeler alınması için uzman hocalara, danışmanlara ve çocukları olan velilere gönderilmiş ve hikayeyi okumalarını istenmiştir. Alınan dönütler ve yorumlar sonucu, yapılan düzeltmeler ile metin sayfalara ayrılmış ve her sayfa için anlam/önem hiyerarşisi belirlenmiştir. Daha sonra hikaye içerisinde yer alacak olan illüstrasyonların düşünme ve tasarlanma sürecine geçilmiştir.

Resimlemelerin akışkanlığını sağlamak için birkaç sayfa metin tekrar bir sayfaya birleştirilmiştir. Hikâyeyi hedef yaştaki çocuklara okumak ve tepkilerine, sorularına ve yorumlarına çok dikkat etmek daha iyi bir hikaye birikimi sağlamıştır.

Hikaye kitabında metin ve illüstrasyon fikirlerini bir araya getirmek için storyboard hazırlama aşaması gerçekleştirilmiştir. Tüm resimlemelerin izlenmesi, çevrilmesi ve linol levhalar aktarılması gerektiği süreci akılda tutularak, bu noktada detaylarla fazla zaman kaybedilmemiştir.

Şekil 134: Hikaye kitabı için hazırlanan Storyboard

3.2.4 Metin

El yapımı olarak tasarlanmış, sınırlı sayıda basılmış kitap için, metin miktarı kitabınızdaki metni nasıl yazdıracağınız konusunda önemli bir husustur. Ancak, oluşturulan örnek kitabın metin tasarımı ve dizgisinde sayısal teknoloji yazılımlarından yararlanılmıştır.

3.2.5 Yazı Karakteri

Yazı karakteri seçiminde çocuğun yaş grubuna uygun, okunurluğu kolay ve uluslar arası standartları taşıyan yazı fontları seçilmiştir. Bu standartlar ağırlıklı olarak ilgili ülkenin ilk okuma yazma karakterleri üzerinden seçilir. Örnek verecek olursak Türkiye de Milli Eğitim Bakanlığının belirlemiş olduğu okuma-yazma standartları “Dik Temel Harfler” üzerinden şekillenmiştir. Yazıların kitap üzerine dizilmesi süreci: Adobe Photoshop programında yazı tiplerini incenip, uygun bir yazı fontu, farklı yazı tipleri tekrar tekrar denenerek sonuca ulaşılmıştır. En son çocukların motivasyonunu artırılması için büyük yazı tipleri olan Century Gothic Bold fontu seçilmiş ve 24 punto olarak kolay okunabilecek bir ölçü kullanılmıştır.

3.2.6 Resimleme (İllustration)

Hikaye kitabının konusal içeriği yemek olduğu için kapak tasarımında tabak, çatal ve kaşık kullanılmıştır. Arka kapak planı için (iç sayfalar dahil), mutfakta kullanılan bezlerin dokusu kitabın bütününe giydirilmiştir.

3.2.7 Kâğıt Seçimi

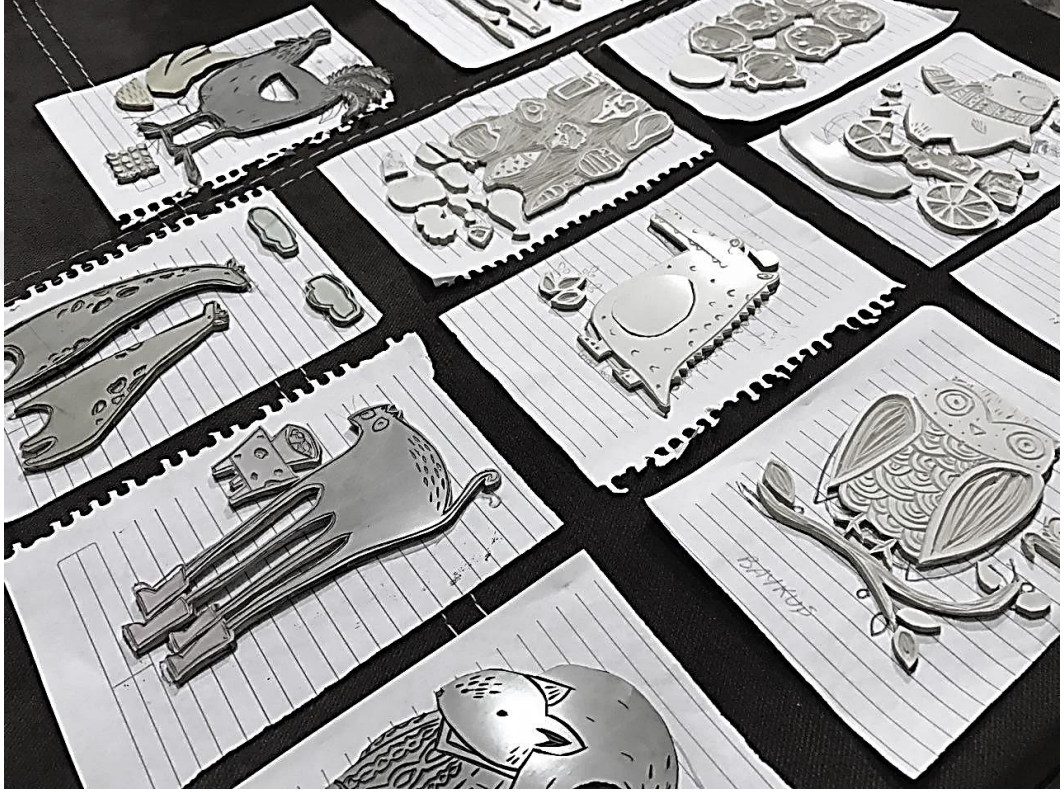
Hikaye kitabının iç sayfalarında kullanılacak kağıdın seçimi için aşağıdaki süreç takip edilmiştir:

- Kağıdın ağırlığı kitabın kalınlığını nasıl etkileyeceği,
- Kağıdın hedef yaş grubunun kullanımı için dayanıklılığı,
- Kağıdın dokusu ve yönü,
- Linolyum baskıda kullanılan mürekkeplere göre uygunluğu,

Sonuç olarak, krem rengi graf kağıdı kullanılması uygun görülmüştür. Kitap sayfalarını örtmek için iyi bir ağırlığa sahip olan ve sıkı bir şekilde yapışan mukavva tipi kapak için kullanılmıştır.

3.2.8 Linol Kalıplar için Storyboard

Linol kalıplar için de ayrı bir storyboard hazırlanması doğru görülmüştür. Birçok küçük linol parçasının baskıda nasıl ve nerde kullandıklarına dair bilgi vermek için, her kalıp ayrı sayfalarda örnekte olduğu gibi yerleştirilmiştir (şekil 135). Bu sayfalar lino kalıplar oluşturulurken rehber olarak kullanılmıştır.

Şekil 135: Hikaye kitabı için hazırlanan linol kalıplarının Storyboardu

3.2.9 Maket Yapma

Hikaye için 2 maket tasarım hazırlanmıştır. Birincisi, projenin başlarında sayfaların üzerine yapıştırılmış metinle katlanmış gazete sayfalarıdır. Bu maket, kitabın sayfa sayısı hakkında bir fikir vermesi için düşünülmüştür. Bu süreçte metnin bir kısmı yeniden düzenlenmiş ve düzenleme işlemi sırasında bazıları kaldırılmıştır.

İkinci maket ise yapılan resimlemelerinin baskılarının sayısal ortamda taradıktan sonra Adobe Photoshop programına aktarılmış prototipidir. Bu şekilde resimlemelere bilgisayar desteğiyle ince detaylar eklenmiştir.

Son maket, hikayenin kaç kırma sayfa sayısı olacağı ile bu bölümlerde hangi metin ve resimlemelerin yer alacağını belirtmektedir.

Ayrıca yapılan tasarımda illüstrasyon, renk, yazı tipi ve karakterler hakkında detaylı bilgi vermesini sağlamaktadır.

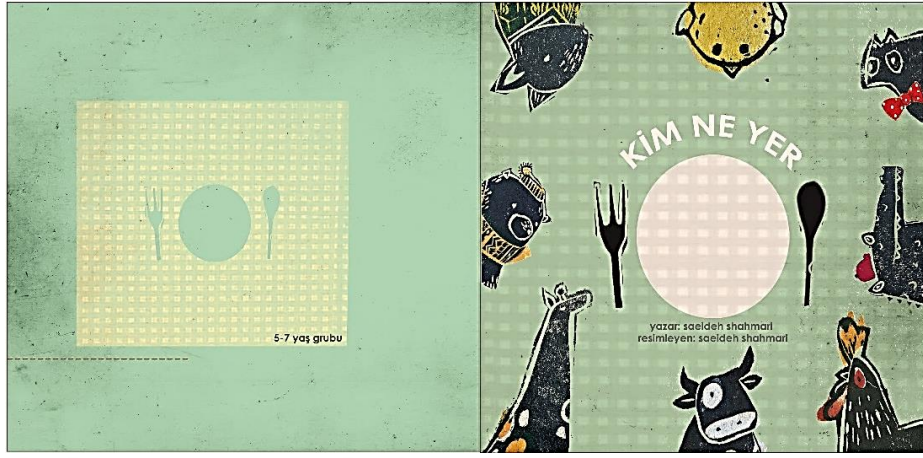

Şekil 136: Hikaye kitabı için Saeideh Shahmari tarafından yapılan linol baskı işlemi

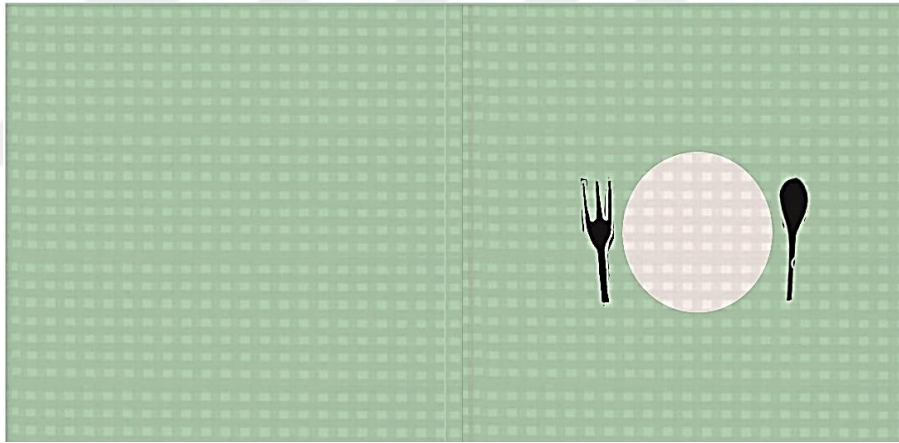

Şekil 137: Linol tekniği yöntemi ile hikaye kitabı için Saeideh Shahmari tarafından elde edilen baskılar

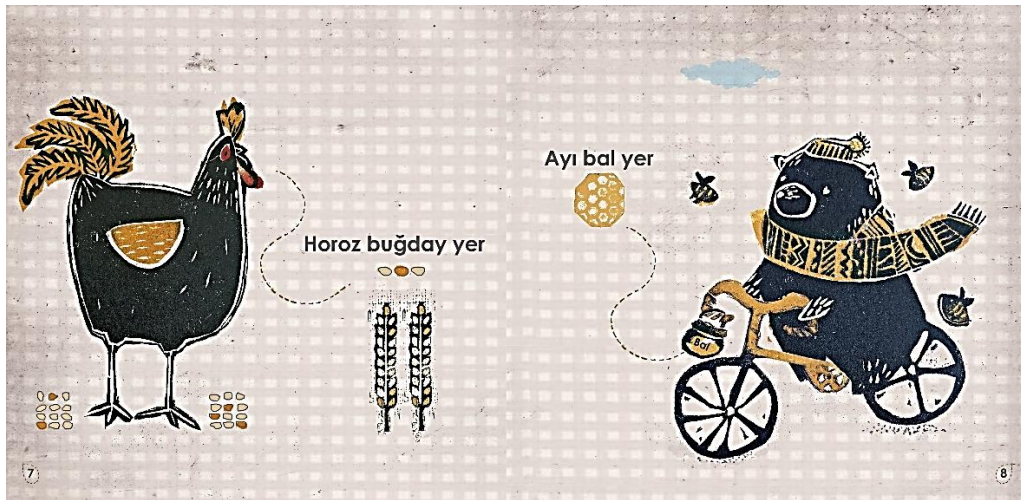
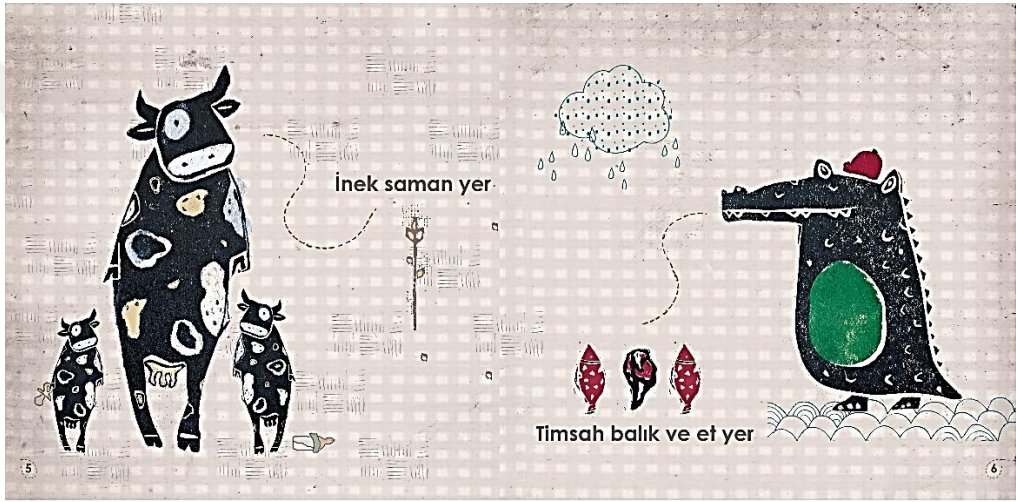
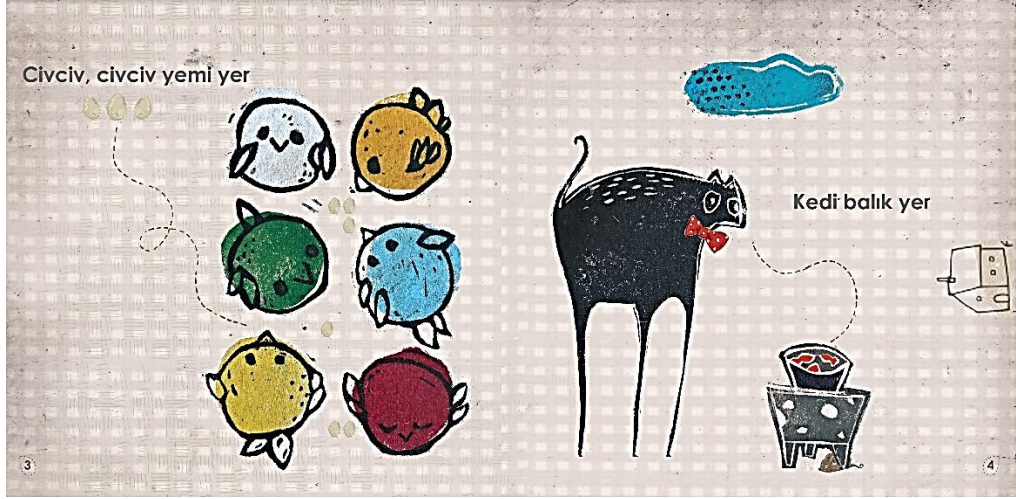
3.2.10 Hikaye Kitabı Tasarım-Uygulama

Şekil 138: Saeideh Shahmari'nin "Kim Ne Yer" adlı hikaye kitabının ön ve arka kapağı

Şekil 139: "Kim Ne Yer" adlı hikaye kitabının iç sayfaları

Şekil 140: “Kim Ne Yer” adlı hikaye kitabının iç sayfaları

Şekil 141: “Kim Ne Yer” adlı hikaye kitabının iç sayfaları

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR

Türkiye'de çok sayıda basılı çocuk hikaye kitabı bulunmaktadır. Bu bölümde araştırmanın örnekleminde yer alan ve belirlenen ölçütlere göre incelenen, çocuklar için yayımlanmış olan hikâyeye kitaplarının, dış yapı, içyapı, tipografi ve resimleme unsurlarının kullanımında karşılaşılan sorunlara yer verilmiştir.

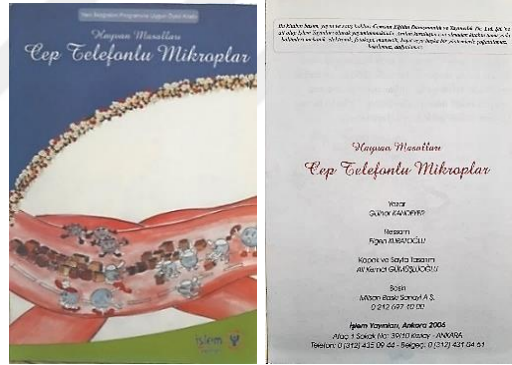
4.1 Kitap Seçim Süreci

Türkiye'de 5-7 yaş grubu çocuklar için yayımlanmış resimli çocuk kitaplarını “Cep Telefonlu Mikroplar”, “Keloğlan Billur Topta Neler Görmüş”, “Maymun Mini'nin Hayalleri”, “Tarçın Kokulu Masallar”, “Denizin Altını Merak Eden Vapur”, “Aslan Yavrusu”, “Kirpi ile Tavşan”, “Benim Babam Avukat”, “Pelican Bilican”, “Gülfidan Çiftlikte”, “Deniz Masalı”, “Kirpi Masalı”, “Beni Annem Yavruladı”, “Keçeci Bayram ve Anka Kuşu”, “Mandolin Çalan Pangolin/Mavi Kabuklu Bir Arkadaş”, “Ormandaki Arkadaş”, “Işıkları Seven Böcek”, “Uğurböceği'nin Mutluluk Hapları”, “Mektup Kayığının Beklenmedik Yolculuğu”, “Tereyağlı Ekmek Çetesi”, “Okul Gezisi”, “Prenses Anna ve Ejderha”, “Baykuş Ella'nın Doğum Günü”, “Çilli Horoz”, “Vız Vız Arı”, “kim bu yaramaz”, “Ajan Hızlıpatı”, “Ağaç Diken Adam”, “Türkü Çocuk”, “Anne Gökyüzünü Boyamışlar”, “Kargayla Tilki”, “Kara Köpek Tango”, “Ejderhanın Terazisi”, “Tilkiyle Leylek”, “Barbossd'nın Gözlüğü”, “Benek Buzağı”, “Eşeğin Suçu”, “Kırlangıç ile Minik Tay”, “Kibirli Meşe ile Alçakgönüllü Kamış”, “Yastık Adına Bir Kedi”, “Üşengeç Amcanın Ayakkabıları”, “Her Yer Duman Olmuş”, “Tilki ve Üzümler”, “Vahşi Kuş ve Ben”, “Duru'nun Günlüğü”, “Papağanın Sihirli Aynası”, “Yalancı Çoban ve Köylüler”, “İstanbul'da Bir Gün-Can ile Rüya”, “Yavru Sincap”, “Kim Bu Gelen”, “Dev Havuç”, “Zor Balık”, “Ponpon Kedi'ye Ne Oldu?”, “Üç Kedi Bir Dilek” kitapçıdan rasgele bulunan kitaplar ele alınmıştır. İlk seviye taramasında, bu kitapları gözden geçirerek ve bir öneri yapmak için bir uzman görüşü (Reza Dalvand) alınmıştır. Reza Dalvand, çocuk edebiyatında bir dizi deneyim ve arka plana sahip olan, illüstratördür.

Bu hikaye kitaplarda titizlikle gözden geçirilen kriterler şunlardır:

- İçerik - çocuklara hitap, yaratıcı, bilgi doğruluğu vb.
- Hikaye - ilginç, ilgili, anlaması kolay vb.
- Dil - dilin akışkanlığı, dil kullanımında zenginlik, tekrarlama vb.
- İllustrations (resimleme) - çekicilik, açıklık, önyargılardan / kalıplaşmışlardan vb.
- Üretim ve yerleşim - kağıt kalitesi, metnin okunabilirliği, yazı tipi boyutu ve türü vb.
- Metin ve illüstrasyonların tutarlılığı - çizimler metni anlamada destekleyici niteliktedir.
- Yaş, içerik, kavram vb.
- Ritim – resimlemelerde, tipografide vb.

Merak, sevinç, duyguların zenginliği, genel his ve kitabın diğer özellikler de incelenmiştir.

Şekil 142: “Cep Telefonlu Mikroplar” adlı hikaye kitabının kapak ve iç kapağı

Şekil 143: “Cep Telefonlu Mikroplar” adlı hikaye kitabının iç sayfaları

Şekil 144: “Cep Telefonlu Mikroplar” adlı hikaye kitabının iç sayfaları

a) “CEP TELEFONLU MİKROPLAR” kitabında görsel tasarım elemanları ile fiziki yapı açısından yapılan incelemeler sonucu; aşağıdaki veriler elde edilmiş ve tartışılmıştır.

- “Cep Telefonlu Mikroplar” kitabı suluboya tekniği yöntemi ile yapılmıştır.
- Kitap kapağında yeralan ve kitabın başlığını oluşturan yazıda seçilen yazı karakteri hedeflenen yaş gurubu özelliklerine göre uygunluk taşımamaktadır. Bu yaş gurubuna tırnaksız (serifsiz) yazı karakterleri seçilmelidir. Kaligrafik yazı karakteri okunurluk anlamında başlıklarda kullanılmaz.
- Kitap içerisinde ve kapağında, kitabın hedeflendiği yaş gurubu belirtilmemiştir. Bu problem kitap seçimi yapacak olan ebeveyn, öğretmen ve öğrenciler için sorun teşkil etmektedir.

- Sayfalar içerisindeki görsel düzende birliktelik sağlanamamıştır. Sayfalar, yoğun, kopuk ve dağınık bir şekilde tasarlanmıştır.
- Sayfalar içerisinde tipografik düzen, metin yerleşimi ve görseller denge-hiyerarşi ilkelerine uygunluk teşkil etmemektedir.
- Yazı-görsel ve yazı-zemin ilişkisi okunurluğu yeterince sağlayamamakta ve tipografik problem oluşturmaktadır.
- Sayfa düzeni içerisine yerleştirilen renklerin uyumsuzluğu, şiddeti ve metinle olan ilişkisi yeteri kadar sağlanamadığı için okunurluk ile görsel karmaşa zorluk yaratmaktadır.
- Metin, çerçeve içerisine alınarak gerekli olan okuma ve algılama boşlukları sağlanamadığı için kopukluklar oluşmakta okuma akışı olumsuz etkilenmektedir.
- Metinler, görselin üzerine yerleştirildiği için algı dağınıklığı ve okunurluk problem doğurmaktadır.
- Metnin sayfa düzeni dışarısına taşması ve sayfalar arası birliktelik sağlanamadığı için okunurluk sekteye uğramaktadır.
- Sayfa düzeni ve devamlılık ilkesi açısından önemli bir yeri olan sayfa numaraları tasarımları özensiz, rastgele ve görsel üzerine yerleştirildiği için okuyucunun algısından uzaklaşmaktadır.
- Kitap yüzeyinde kullanılan zemin dokusunun seçimi, şiddeti ve görsel karmaşa yaratması hem okunurluğu hemde görsel akışı olumsuz etkilemektedir.
- 2, 3, 4, 5, 12, 13 sayfalarda yatay metnin devamı, görsel olarak dikey çerçevenin içerisinde bulunmaktadır. Sayfadaki metinlerin birbirinden kopuk tasarlandığı ve devamlılık ilkesinin sağlanamaması okuma akışını olumsuz etkilediği görülmektedir.
- Yazı-Zemin kontrastlığının yeterli olmadığı görülmektedir.
- Resimlemer içerisindeki renk karmaşası, baskı renklerindeki çamurlaşma ve renklerin hedef kitle olan çocuklara uygun seçilmemiş olması görsel karmaşa yaratmaktadır.
- Metinlerde tipografik tasarım olarak seçilen metin blokları (soldan bloklama veya sağdan soldan eşit bloklama) arasında bir birliktelik ve devamlılık sağlanamadığından dolayı, kitabın bütününde dengesizlik görülmektedir.

- Metin yerleşiminde seçilen dik temel harflerde oluşan espas ve tipografik hatalar kelimeler içerisinde karmaşa yaratmakta ve okuma hızını etkilemektedir.
- Çerçeve içerisine sığdırmak için kelimeler bölünmüş ve bu nedenle metinler sıkışık tasarlanmıştır.
- 8, 9 ve 16. sayfalarda farklı bir sayfa tasarımı görülmektedir ve bu nedenle devamlılık ve bütünlük ilkesi göz ardı edilmiştir.
- Kitapta fiziki yapı kağıt seçimi açısından ikinci hamur sarı kağıt kullanılmaktadır. Bu kağıt türü renklerin görsel algısına ve baskı kalitesine etki etmekte ve direnç olarak zayıf kalmaktadır.
- Yine ikinci hamur sarı kağıtlar ışığa karşı geçirgenlik oluşturduğundan bir önceki sayfadaki resimlemeler arka sayfadaki resimlemelere gölge yapmasından görselin daha iyi algılanmasını engellemektedir.
- Kapak ve iç sayfa resimlemeleri arasında uyumsuzluk olması devamlılık ve bütünlük ilkesini bozmaktadır.
- Zımba ciltleme yoluyla ciltlenen bu tür kitaplarda kitabın dağılması ve deformasyonu kolay olacağından 5-7 yaş çocukları için pek tercih edilmez. Ayrıca zımbanın açılması ve batması olasılığında göz ardı edilmemelidir.
- Resimlemeler ve oluşturulan tipler karmaşık ve yeterince belirgin değildir.
- Kitap için önem teşkil eden yazar ismi kitap üzerine yazılmamış olması da önemli bir problemdir (Kandeyer, 2006).

Şekil 145: “Keloğlan Billur Topta Neler Görmüş” adlı hikaye kitabının iç sayfaları

b) “KELOĞLAN BİLLUR TOPTA NELER GÖRMÜŞ” kitabında görsel tasarım elemanları ile fiziki yapı açısından yapılan incelemeler sonucu; aşağıdaki veriler elde edilmiş ve tartışılmıştır.

- “Keloğlan Billur Topta Neler Görmüş” hikaye kitabı renkli kalem çizim tekniği yöntemi ile tasarlanmıştır.
- Baskıda renkler üst üste denk gelmediğinden dolayı titremelere ve net olmayan görseller ortaya çıkmıştır. Bu problem, görsellerin algılanmasında ve metinlerin okunmasında sorun teşkil etmektedir.
- Resimlemelerde kullanılan perspektif hedeflenen yaş gurubu özelliklerine göre uygunluk taşımamaktadır. Bu yaş gurubuna iki boyutlu resimlemeler seçilmelidir.
- Görselin üzerindeki yeralan yazılar yoğun siyah olması nedeniyle beyaz zemin üzerinde sert bir görüntüye sebep olmuş ve görselin daha iyi algılanmasını engellemektedir.
- Resimlemeler ve metin aralarında oluşan espas, Şematik dönemde olan çocuğunun kafasında karmaşa yaratmakta ve okuma hızını etkilemektedir.

c) **“MAYMUN MİNİNİN HAYALLERİ”** kitabında görsel tasarım elemanları ile fiziki yapı açısından yapılan incelemeler sonucu; aşağıdaki veriler elde edilmiş ve tartışılmıştır.

- “Maymun Mini'nin Hayalleri” hikaye kitabı guaj boya ve renkli kalem tekniği yöntemi ile tasarlanmıştır.
- “Maymun Mini'nin Hayalleri” hikaye kitabı “Mırnav'ın Yeni Arkadaşı” hikaye kitabı ile birlikte bir kitapta gelmektedir. Bu nedenle kitabın arka kapağı tersine basılmıştır. bu davranış ilk bakışta baskı yanlışı algısını yaratmaktadır.
- Kitabın ortası iki hikayenin bitmesine yer verilmiş ama resimlemeler anlamsız bir şekilde bir birine girip şaşırma duygusunu yaratmaya sebep olmuştur ki bu davranış hedef kitle olan çocukların algı seviyesine uygun değildir.
- Kitabın resimlemeleri özensiz ve yanlış yerlerde kesilmiş olarak tasarlanmıştır.
- Metin, çerçeve içerisine alınarak gerekli olan okuma ve algılama boşlukları sağlanamadığı için kopukluklar oluşmakta ve görsel karmaşa yaratmaktadır.
- Kitap kapağında ve içerisinde, kitabın hedeflendiği yaş gurubu, yazar ve resimleyen isimleri belirtilmemiştir (Işıkseli, 2018).

“Denizin Altını Merak Eden Vapur”, “Aslan Yavrusu”, “Kirpi ile Tavşan”, “Benim Babam Avukat”, “Pelican Bilican”, “Gülfidan Çiftlikte”, “Deniz Masalı”, “Kirpi Masalı”, “Beni Annem Yavruladı”, “Keçeci Bayram ve Anka Kuşu”, “Mandolin Çalan Pangolin/Mavi Kabuklu Bir Arkadaş”, “Ormandaki Arkadaş”, “Işıkları Seven Böcek”, “Uğurböceği'nin Mutluluk Hapları”, “Mektup Kayığının Beklenmedik Yolculuğu”, “kim bu yaramaz”, “Ajan Hızlıpatı”, “Ağaç Diken Adam”, “Türkü Çocuk”, “Tereyağlı Ekmek Çetesi”, “Okul Gezisi”, “Prens Anna ve Ejderha”, “Baykuş Ella'nın Doğum Günü”, “Anne Gökyüzünü Boyamışlar”, “Kargayla Tilki”, “Kara Köpek Tango”, “Ejderhanın Terazisi”, “Tilkiyle Leylek”, “Barbossd'nın Gözlüğü”, “Benek Buzağı”, “Eşeğin Suçu”, “Kırlangıç ile Minik Tay”, “Kibirli Meşe ile Alçakgönüllü Kamış”, “Yastık Adına Bir Kedi”, “Üşengeç Amcanın Ayakkabıları”, “Her Yer Duman Olmuş”, “Tilki ve Üzümler”, “Papağanın Sihirli Aynası”, “Yalancı Çoban ve Köylüler”, “Vahşi Kuş ve Ben”, “Duru'nun Günlüğü”, “İstanbul'da Bir Gün-Can ile Rüya”, “Çilli Horoz”, “Vız Vız Arı”, “Benim Babam Avukat”, “Pelican Bilican”, “Yavru Sincap” kitaplarda yukarıda sayılan benzer özellikler tesbit edilmiştir.

Şekil 148: “Tarçın Kokulu Masallar” adlı hikaye kitabının ön ve arka kapağı

Şekil 149: “Tarçın Kokulu Masallar” adlı hikaye kitabının iç sayfaları

d) **“TARÇIN KOKULU MASALLAR”** kitabında görsel tasarım elemanları ile fiziki yapı açısından yapılan incelemeler sonucu; aşağıdaki veriler elde edilmiş ve tartışılmıştır.

- Kitapta kullanılan siyah/beyaz resimlemeler, keçe ayraçlar ve tarçın kokusu gösterge olarak kullanılmasına rağmen, çocukları sıkacak durağanlık hakimdir.
- Koyu renklerin hakim olduğu sayfalarda, arka fonla neredeyse aynı tonlardaki karakterlerin çizimi, çocuklarda kitaba karşı algı ve dikkat sorunları yaratmaktadır.
- Kapak görseli ile konu uyumlu olarak tasarlanmamıştır.
- Görselin üzerinde yeralan yazıların siyah olması ve zeminin rengiyle aynı tonda olması nedeniyle okunurluğa ve tipografide problem yaşanmaktadır.

- Kitap içerisinde kullanılan Karakter ve tiplerin tasarımındaki korkutucu görseller çocukların psikolojisi üzerine kötü bir etki bırakmaya sebep olabilir.
- Kitabın arka kapağında yer alan tanıtıcı metinde “Henüz okumayı bile bilmedikleri çağlarda çocuklarımıza okuduğumuz ya da anlattığımız masallarla onları dil dünyamızın zengin renkleriyle tanıştırır, masallar aracılığıyla onlara dünyadan söz eder, yaşamı sevdirmek isteriz” bölümüne rağmen kitap içi görseller tamamen monokrom ve gri tonlarda hazırlanması önemli bir sorundur (Anonim, 2016).

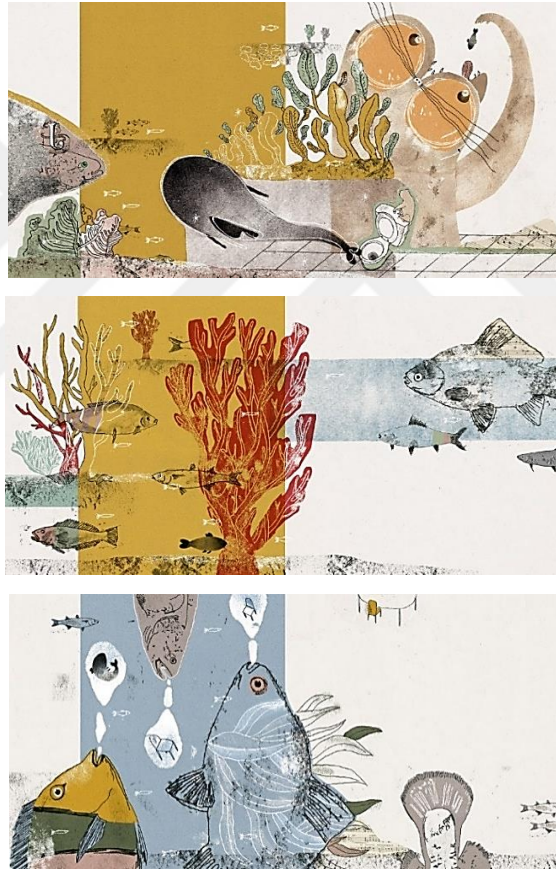

Şekil 150: “Kim Bu Gelen” adlı hikaye kitabının iç sayfaları

- e) “KİM BU GELEN” kitabında görsel tasarım elemanları ile fiziki yapı açısından yapılan incelemeler sonucu; aşağıdaki veriler elde edilmiş ve tartışılmıştır.
- “Kim Bu Gelen” hikaye kitabı dijital kolaj ve çizim tekniği yöntemi ile yapılmıştır.

- Son sayfanın katlanmış olması ve açtığınızda kocaman bir çizimle karşılaşmanız kitabı etkili kılmış.
- Sessiz bir kitabın en önemli özelliği, herhangi bir metinsel iletişiminin olmamasıdır. Bu kitapta hikâyeye kelimelerle anlatmaktan ziyade, resimlemelerle anlatılmıştır.
- Karakterlerin eylemlerine daha fazla etki yaratmak için kullanılan bazı ses efektleri (Git Gup, Bag Bag, Glup Blup) gibi sesleri, yazı, şekiller ve tipografi arasında bağlantı kurmuştur.
- Resimleyen, Çocukların dikkatini hikayenin kendisine çekmek için kitapta basit bir ifade tercih etmiştir.
- Yerleşim söz konusu olduğunda, hem maceracı çizimler hem de zürafalar için oranlar bakımından yeterli alan sağladığından kare boyut tercih edilmiştir.
- Mat renk paleti, çocuklara doğal bir duygu kazandırmak için seçilmiştir.
- Hayvanlar, karakteristiklerine göre seçilmiştir. Örneğin kurbağa, her şeyi planlayan en akıllı karakterdir ve bir şeye ulaşmak için atlayabilme yeteneğine sahiptir. Horoz, karga yeteneğinden bu yana iletişimsel karakterdir. Sonunda domuz, diğerlerinin zor görevler ve el emeği için kullandığı takımın aptal üyesidir.
- İletişimin önemini arttırmak için, horoz çiziminde devasa bir megafon kullanılmıştır.
- Yazı-Zemin kontrastlığının yeterli olduğu görülmektedir.
- Renkler hedef kitle olan çocuklara uygun seçilmemiştir (İrten, 2017).

- Resimlerin pürüzlü ve dokulu görünümü hikayeye farklı bir hava katmıştır.
- Parlak renkli, seyrek detaylı resimler ve çocuk kitlesinin okumasını kolaylaştıran büyük, net yazı tipi kullanmıştır.
- İllüstratörün yaratıcılığı ve yeteneği kitaba inanılmaz bir atmosfer eklemiştir.
- Hedeflenen yaş gurubu özelliklerine göre uygunluk açısından, resimlemeler gerçek bir derinlikten yoksun, düz olarak tasarlanmıştır.
- Basit soyutlama, İllüstratörün okul öncesi çocukların ilgilerine gösterdiği özen ve duyarlılığı açıklamaktadır (İrten, 2017).

Şekil 152: “Zor Balık” adlı hikaye kitabının iç sayfaları

- g) **“ZOR BALIK”** kitabında görsel tasarım elemanları ile fiziki yapı açısından yapılan incelemeler sonucu; aşağıdaki veriler elde edilmiş ve tartışılmıştır.
- “Zor Balık” adlı hikaye kitabında linol baskı ve mono print baskı tekniği kullanılmıştır.

- Resimlemer içerisindeki detaylar, renklerin canlı ve parlak olması hedef kitle olan çocuklara uygun olmaktadır.
- Sıcak ve soğuk renkler bir uyum içerisinde tasarlanmıştır.
- Resimlemenin, canlı ve parlak renkleriyle ve çizgileriyle çocuklara yönelik olduğunu görülmektedir.
- Kitap yüzeyinde merdane geçitleri ile ortaya çıkan zemin dokusunun seçimi ve görselleri üzerine yerleştirildiğinden dolayı, resimlemelere doku eklemesine sağlamıştır.
- Resimlerde retikülasyonlar ve dokular, hikayede olan karakterlerin sayfa üzerinde hareket edip canlı kalmasını sağlıyormuş gibi görünmektedir.
- Çizimler, bir sonraki sayfaya uzanarak, çocukların kitap sayfalarını çevirirken olası bir arama yapmasını sağlamıştır.
- Kitabın genel anlamda tasarımına karşı gösterilen bir özen ve titizlik durumu hakimdir (Tarçalır Erol, 2017).

Şekil 153: “Ponpon Kedi'ye Ne Oldu” kitabının iç sayfaları

- h) **“PONPON KEDİ'YE NE OLDU” kitabında görsel tasarım elemanları ile fiziki yapı açısından yapılan incelemeler sonucu; aşağıdaki veriler elde edilmiş ve tartışılmıştır.**
- “Ponpon Kedi'ye Ne Oldu” hikaye kitabında İllüstratör insanları, nesnelere ve doğal dünyayı temsil etmek için akrilik boya üzerine renkli kalem ve kurşun

kalemle çizgiler oluştururken yumuşak gölgeler ve geçişler oluşturmasını sağlamış.

- Parlak renkler, karakterizasyondaki yaramazlığın varlığı, bir tür çocuksu mizah ve basit formlar, kitabın okul öncesi çocuklar için yapıldığını kanıtlar.
- Dokulu kağıt ve farklı fırça kullanımı, kitabın öne çıkan özellikleridir.
- Resimlemeler, oluşturulan tipler ve karakterlerin yüz mimikleri hikayede geçen duyguyu belirgin bir şekilde ortaya koymuştur.
- Sayfa düzeni içerisine yerleştirilen renklerin uyumu kitap için önem teşkil eden 5-7 yaş grubu çocuklar için uygun tasarlanmıştır (Okcu, 2017).

Şekil 154: “Üç Kedi Bir Dilek” kitabının iç sayfaları

- i) “ÜÇ KEDİ BİR DİLEK” kitabında görsel tasarım elemanları ile fiziki yapı açısından yapılan incelemeler sonucu; aşağıdaki veriler elde edilmiş ve tartışılmıştır.
- “Ponpon Kedi'ye Ne Oldu” hikaye kitabında teknik olarak sulu boya üzerine renkli kalem ve kurşun kalem çizim tekniği kullanılmıştır.
 - Kitabın kapağında Parlak kuşe kağıdı, iç sayfalarda ise beyaz kağıt kullanılmıştır. Parlak kuşe kağıdı kullanımı her ne kadar sayfaları temizleme

olanağını arttırsada, ışığı yansıtarak çocuğun kitaba bakarken rahatsız olmasına sebep olacaktır.

- Resimler gayet nettir ve çoğunlukla sayfanın tamamını kaplayacak şekilde seçilmiştir.
- Kitapta devrik cümlelere çokça yer verilmiş bu çocuklara kitabı anlayabilmeleri konusunda karmaşıklık yaratabilir. Ancak kullanılan sözcükler hedeflenen yaş grubu çocukların dünyası ile ilişkilidir.
- Hikaye kitabının konusu çocukların ilgisini çekecek özelliktedir. Çocuğun bilgi dağarcığını geliştirecek nitelikte olmasa bile kitap içeriğinde çocuklara önemli mesajlar verilmektedir.
- Okul öncesi dönemdeki çocuklar somut düşündükleri için hikayede geçen hayali öğeleri kavrayamamış olabilirler. Bu açıdan baktığımızda çocukların yaratıcılıklarını geliştirebilmeleri hususunda sınırlılıklar içerebilir.
- Motor gelişimi açısından çocuklar için kitabın arka kısmında kuklara yer verilmiştir. Ancak kitabın arkasında kesilmek üzere yer alan parmak kuklaları çocuklara kitapların kesilebilir olma gibi yanlış bir mesaj verebilir (Şahinkanat, 2016).

Bu süreç boyunca uzmanın, çocuk edebiyatının çeşitli yönleri, hikaye çizgileri, dil akışı, illüstrasyonlar, izlenmekte olan eğilimler, sunum tarzı, bilginin doğruluğu vb. konular hakkında pek çok gözlemleri vardır. Birçok önemli gözlem burada kapsamlı bir şekilde paylaşılmıştır.

- Çocuklar için çok sayıda hayvan hikayesi olsa da, farklı geçmişlerden gelen çocuklarla ilgili daha güncel deneyimler, çoğu zaman çocuk kitaplarında özgünlük ve cazibeyle yansıtılmamaktadır. Çocuklara hitap edebilecek ve onlar için uygun olabilecek sağlıklı mizah içeren kitaplar çok azdır.
- İllüstrasyonlar çoğu zaman çocuğun dikkatini çeken, görsel anlamda besleyen ve kitabı sevdirmesi açısından önemli bir öğedir. Resimleme, özellikle 5-7 yaş çocuk okuyucular için tutarlı olmalı, herhangi bir biçimde önyargılı olmamalı ve yazılı metinle uyuşmalıdır, böylece anlama kolaylaşmalıdır. İçerik ve dil ile birlikte, resimlemelerde de görsel çekiciliğe ağırlık verilmelidir. Birçok kitap, metinle tutarlılık göstermeyen resimlemelere sahiptir. Yapay olarak çizilmiş görseller ve karakterler, gereksiz detaylandırma, çerçevelerin birleştirilmesi

hikayenin akışını engellemekte ve kitapta devamlılık ve bütünlüğü zedelemektedir.

- Klişe olarak görülen ve içeriğe ya da resimlemelerin temel ilkelerine aykırı kitaplar seçilmemelidir. Stereotipik⁵ görüntüler, kitaplarda sıkça görülür. Çocuğun okuduğu kitapta, sabit fikir ve kavramlar geliştirmemesi için her türlü stereotipten kaçınılmalı ve bunun yerine kültürel çeşitlilik ve kapsam içeriği çocuklara sunulmalıdır. Örneğin, pembe yanaklı, tombul, sürmeli gözlü vb. klişeleşmiş karakterler çocuk kitaplarında hala yaygındır.
- Uzman görüşüne göre, “*çocuk yayını ölçütleri*” net olmadığından ve sunulan kitaplardaki belirsizlikler nedeniyle bu kriterlere uymadığını gözlemlenmiştir.
- Uzman, yazarın / yayıncının bu bilgileri kitabın ön sayfalarında belirtmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu sayede karışıklıktan kaçınılacak ve ayrıca çocuk edebiyatı kategorisine giren geleneksel klasik yazıların gerçekliğini korunacaktır.
- Çocuklar, sınıf, tür, çeşitlilik, dil stilleri, hikaye türü, temalar, sayı ve form ile desteklenen güçlü ve kapsamlı illüstrasyonları içeren iyi kitaplara sahip olmalıdır.
- Kitaplarda o kitapla ilgili kısa bilgi (yaşa uygulugu, konusu, teması vb.) yazılması ailelerin ve eğitimcilerin, kitap seçimini kolaylaştıracağından önemlidir (Avcı, 2006). Bu yüzden arka kapakta bu bilgilere yer vermesine fayda vardır.
- Fiziki yapı olarak zımbalama, ciltleme yoluyla üretilen bu kitaplar çabuk dağılmaktadır. Yayınevleri genellikle ciltlemede zımba yöntemini tercih etmektedirler. Bu durum zımbanın dikiş yöntemine göre daha ucuz ve işçiliğinin basit olmasından kaynaklanıyor olabilir.
- Ne yazık ki, herhangi bir sanatsal ve edebi kaliteden yoksun olan kitapların sayısı, uygun sanatsal kaliteye sahip olanlardan daha fazladır.
- Türkiye'de her ne kadar az sayıda olsa da, bazı yüksek kaliteli resimli kitapların teknik yetenekleri, yaratıcılığı ve yenilikleri, fikirleri ve performansları, bu alanda öne çıkan Avrupalı eserler ile karşılaştırılabilir.

⁵ Stereotipi; bazı davranışların anlamsız bir biçimde tekrarlanması hali, yineleyici kalıplaşmış devinimlerdir.

- Çocuk kitaplarının iç yapı ve dış yapı ölçütlerine yönelik yapılmış çalışmalar, Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının pek çoğunun hem iç yapı hem de dış yapı ölçütleri açısından çeşitli sorunlar taşıdığını göstermektedir. Erdoğan (1999)'ın “Türkiye'de çocuk yayınları üzerine nicel ve nitel yetersizliklerin olduğunu” ortaya koyduğu araştırması, buna dayanak olarak sunulabilir.
- Ülkemizde maalesef çocuk kitaplarını denetleyen kurumsal bir yapı bulunmamaktadır. Bu doğrultuda aşağıda İranlı yazar Samed Behrenği (1968)'nin “Küçük Kara Balık”⁶ adlı eserinin orijinali ve piyasada bulunan çevirisini (Behrenği, 2016) örnek olarak gösterebiliriz.

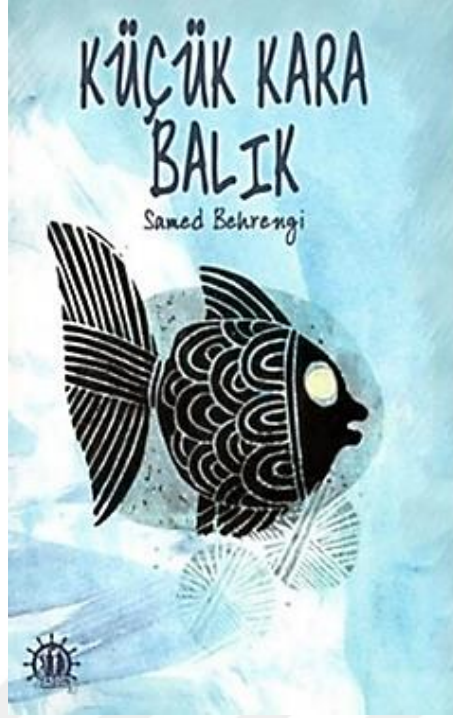
4.2 Çeviri Hikaye Kitapları

Okul öncesi dönem çocuklarına hitap eden kitaplar, alan uzmanı ve dil uzmanı görüşleri dikkate alınarak yayınlanmalı, özellikle çeviri kitaplarda bu konuya daha fazla özen gösterilmelidir. Çevirmenler çeviri yaparken dil kullanımını bakımından estetik güzelliğini kaybetmemeli. Çevirmenin sadece metne değil, içinde bulunduğu resimlemelerde dikkat etmeli, sadık durmalı ve müdahale etmemelidir.

Şekil 155: Samed Behrenği'nin “Küçük Kara Balık” orijinal eserinin kapağı, 1968

⁶ Yedi yaş ve üstü hikaye kitabı olan yapıt, Bratislava ve Bologna Dünya Çocuk Kitapları Fuarlarında ödüller almış, farklı çevirmenler tarafından Türkçeleştirilmiş olup, Türkiye'de ilk basımı 1975 yılında olmuştur.

Şekil 156: “Küçük Kara Balık” çeviri eserinin kapağı, 2017

“Küçük Kara Balık” adlı kitabın illüstratörü Mesgali, martının gagasını kırmızı yaparken 'tehlike' izini bırakmaya izin verir ve dikkatimizi balığın gözüne çeker. Ama çeviri kitapta ise tehlikeyi göstermek için martı korkunç çizmiş ve akan su damlaları kan damlalarını yansıttırıyor şeklindedir ki bu çizim şekli çocukların psikoloji üzerine kötü bir etki bırakmaya sebep olabilir.

Şekil 157: Samed Behrengi'nin “Küçük Kara Balık” orjinal eserinin iç sayfa, 1968

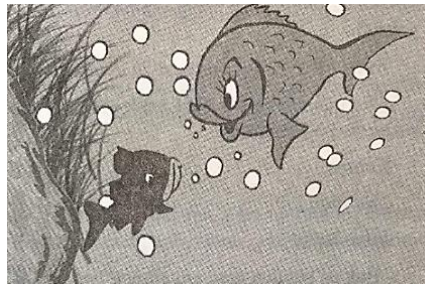

Şekil 158: “Küçük Kara Balık” Çeviri Eserinin İç Sayfısı, 2017

Yine aynı kitapta, deniz yaratıcı bir şekilde merdane geçişleri ile 5-7 yaş çocukların yaş özelliklerine uygun davranış ile yeşil renkle gösterilmiştir. Balıklar ise titizlikle tasarlanmıştır. Çeviri kitapta ise tam tersi balık ve deniz özensiz bir şekilde tasarlanmıştır.

Şekil 159: Samed Behrengi'nin “Küçük Kara Balık” orjinal eserinin iç sayfaları,
1968

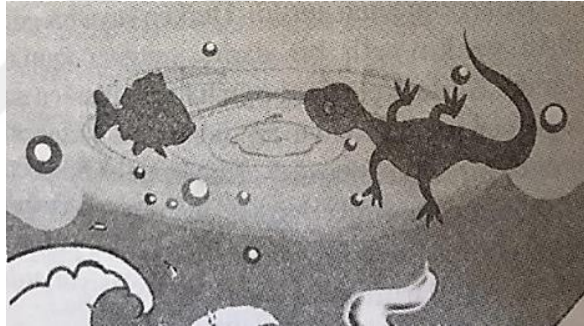

Şekil 160: “Küçük Kara Balık” çeviri eserinin iç sayfsı, 2017

Mesghali çizimlerine baktığınız zaman, linocut baskıların cesur kalıpları ile tezat oluşturan monoprint dokuların arka planda kullanması, linolyum kalıpları üst üste basarak denizin dalgalarını göstermesi ve renklerin canlılığını görebilirsiniz. Çeviri olarak tasarlanan kitapt için yapılan resimlemelerde ise bu niteliği göremiyoruz.

Şekil 161: Samed Behrengi'nin “Küçük Kara Balık” orjinal eserinin iç sayfaları,1968

Şekil 162: “Küçük Kara Balık” çeviri eserinin iç sayfsı, 2017

İncelediğimiz bu kitabın çevirisi ve baskısı için, oldukça kötü bir kâğıt seçilmiştir. Özensiz çizilmiş resimli kitaplar yerine daha iyi kitaplar çocuğa sunarsanız, çocuğun hayal gücünün ve imgeleminin artması sağlanmış olur. Bu konuda çocuk kitabı yazar ve çizerinin üzerine düşen önemli sorumlulukları vardır ve özünde bunun bilincinde olunması gerekir. Ayrıca koyu renklerin hakim olduğu ve arka fonla çok yakın tonlardaki karakterlerin çocuklarda sıkılma ve karamsarlık kitaba karşı ilgisizlik ve algılama sorunları doğura bileceği göz önüne alınmalıdır.

Geleceğimiz olan çocuklarımıza yönelik bu kitapları ayıracak ve piyasaya çıkıp çıkamayacağını denetleyebilecek kurumların oluşturulması, bu kurulda pedegog,

illustrator, grafiker ve resimleme alanlarında eğitimi almış kişiler bulunması niteliksiz baskı ve çocuğun seviyesine uygun olmayan çalışmaların azalmasına yardımcı olur. Nitelikli kitapların çocuklarla buluşması ve hayal güçlerinin artmasına yardımcı olur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 Tartışma

Yöntem bölümü Sayfa 74’de yeralan uygulama atölyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Resim-İş Eğitimi bölümünde “Yüksek Baskı Tekniği Yöntemi ile 5-7 Yaş Grubuna Yönelik Hikaye Kitabı Uygulaması” başlığıyla bir atölye çalışması örneği verilmiştir. İki dönem süren bu çalışmalarda yeralan uygulamalar esnasında problemlere uygun çözüm önermek için, uzman eğitmen desteğiyle öğrenciler 20 adet hikaye kitabı tasarlanmış, ciltlenmiş ve basılmıştır. Bu uygulamalarda görsel tasarım elemanları ile fiziki yapı açısından yapılan incelemeler sonucu; aşağıdaki veriler elde edilmiştir.

- Hikayeler linol baskı tekniği yöntemiyle tasarlanmıştır.
- Resimlemelerde sade görseller kullanılmıştır.
- Çocuklara hitap edebilecek ve onlar için uygun olabilecek sağlıklı mizah içeren resimlemeler kullanılmıştır.
- Resimlemelerde klişeleşmiş karakterlerden kaçınılmıştır.
- Çocukların fikirlerini geliştirmesi için stereotiplerden uzak yaratıcı resimlemeler tasarlanmıştır.
- Resimlemelerde karakterlerin fiziki özelliklerine, vucud detaylarına dikkat edilmiştir.
- Hikaye kitaplarında yaş grubuna önem verilmiştir.
- Renkler hedef kitle yaş grubuna uygun seçilmiştir.
- Hikayelere uygun kağıt seçimi yapılmıştır.
- Kapaklarda karton kağıt ve bez kullanılmıştır.
- Kapaktaki resimlemeler içeriğe uygun olarak tasarlanmıştır.
- Resimlemelerde göz yorucu tekrarlardan kaçınılmıştır.
- Resimlemeler anlatılan hikayeye bire bir aynı değil ve hikaye haricinde olayların hikayeye dahil edilmiştir.
- Hikayelerde “story board” kullanılmıştır.

- Yüksek baskı tekniği ile eser üreten her öğrenci kullanılan linol kalıpların çalışmalarda farklı etkiler yarattığı, özgün dillerinin oluşmasında da güçlü bir araç olduğu sonucuna varılmıştır.

Örnek uygulama sırasında öğrencilere sorulan tartışma soruları:

- Daha önce bilmediğiniz linolyum baskı tekniğinin hakkında neler öğrendiniz?
- Linolyum baskı tekniğinin en sevdiğiniz ve yaratıcı bulduğunuz kısım nedir? Neden?
- Yapıtınız uygulamada başarılı bulduğunuz bölüm neresidir?
- Bu teknikten haz alarak sadece kelimelere dokunmuş masalları bir daha resimleme isteği oluştu mu?
- Yaratıcı güçlerinizi ortaya çıkaran bir yöntem midir?
- Masalda kullandığım linolu bir daha kullanırmısın?
- Yaratıcılığı artırdığı ve bu uygulamaları çocukların okumaktan zevk alacağını düşünüyor musunuz?

Yine araştırmanın örneklemini temsil eden bir adet örnek kitap uzman eğitimci tarafından tasarlanmış, ciltlenmiş ve basılmıştır. Araştırmacının resimlediği ve tasarladığı “Kim Ne Yer” adlı kitapta görsel tasarım elemanları ile fiziki yapı açısından yapılan incelemeler sonucu; aşağıdaki veriler elde edilmiştir.

- “Kim Ne Yer” hikaye kitabı linol baskı tekniği uygulamasıyla üretilmiştir.
- 5-7 yaş grubu çocuklar, araştırmanın hedef kitlesi olmasından dolayı bu yaş çocuklarının “sağlıklı beslenme” sürecine yönelik bir hikaye içeriği oluşturulmuştur.
- Çalışmada sağlıklı beslenme konusunda farkındalık yaratma hedeflendiğinden, hayvanların yemekleri nedir ve çocukların yemeği ne olmalıdır anlatımı seçilmiştir.
- Sağlıklı yemek yemenin önemini arttırmak, ayrıca yazı, şekiller ve tipografi arasında bağlantı kurmak için yemeklere yönlendiren işaret çizgileri çizilmiştir.
- Konu sağlıklı beslenme olmasından dolayı hedeflenen hayvanlar, yediği yemeklere göre seçilmiştir.

- Çocukların dikkatini hikayenin özüne çekmek için kitapta basit bir anlatım tercih edilmiştir.
- Kitap'ın arka kapağında yer alan künyede hedeflenen yaş gurubu belirtilmiştir. Bu sayede ailelerin ve eğitimcilerin, kitap seçimini kolaylaştırılmıştır.
- Kitap kapağında yeralan ve kitabın başlığını oluşturan yazıda, yazı karakteri hedeflenen yaş gurubu özelliklerine göre uygunluk göstermek için, tırnaksız (serifsiz) yazı karakterleri seçilmiştir.
- Sayfalar içerisinde tipografik düzen, metin yerleşimi ve görseller denge-hiyerarşi ilkelerine uygun olarak tasarlanmıştır.
- Hikaye kitabının konusal içeriği yemek olduğu için kapak tararımında tabak, çatal ve kaşık, arka kapak planı için (iç sayfalar dahil), mutfakta kullanan bezlerin dokusu kullanılmıştır.
- Devamlılık ve bütünlük ilkesi için sayfalarda birbirine yakın sayfa tasarımı yapılmıştır.
- Kapakta fiziki yapı kağıt seçimi açısından kitabın yırtılmasını ve dağılmasını engellemek için karton kağıt kullanılmıştır.
- Resimlemeler ve oluşturulan tipler 5-7 yaş grubu çocukların algı düzeyine uygunluk taşıması için, stilize edilip sadeleştirilmiştir.
- Çocuklara doğal bir duygu kazandırmak için mat ve pastoral renkler seçilmiştir.
- Kitap için önem teşkil eden yazar ve resimleyen ismi kitap üzerine yazılmıştır (şekil 138, 139, 140, 141).

5.2 Sonuç

Bu araştırma, çocuklara yönelik çağdaş kitaplar hazırlanırken, kitap öğelerinin ve yaratıcılarının resimleme tasarımcılarının yaklaşımları arasında bağlantı kurmak ve çocukların resimli kitap bileşenlerini incelemeye odaklanmıştır. Bu şekilde, aşağıdaki bileşenler: kullanılan teknik, yerleşim düzeni, illüstrasyon ve tipografi, Orta Çağ'dan 21. yüzyıla kadar uzanan örneklerle incelenmiştir. Bu incelemeler ışığında modern bir resimli kitap tasarımı önerisi oluşturulmuştur. Tasarlanan çalışmanın amacı, okuyucuyla illüstrasyon arasındaki bağlantıyı kurmak, metinsel iletişimden ziyade

görsellere önem vermek ve geliştirmekte olan yayıncılık sektörleri ve üreticilerine yeni yaklaşımlar sunmaktır.

Bu araştırmada Türkiye'de çocuklar için yayınlanmış olan hikâye kitaplarının, dış yapı, içyapı, tipografi ve resimleme unsurlarının kullanımında karşılaşılan sorunlara saptanmıştır. Araştırma içerisinde yer alan örnek hikaye kitabı uygulaması öncesi öğrenci deney grubuyla yapılan çalışma sırasında saptanan sorunlar, deney grubuyla yapılan çalışmalarda çözümlenmiştir. Bu çözümler ışığında örnek hikaye kitabı ortaya konulmuştur.

Problemler özetlenecek olursa:

- Hikaye kitaplarında yaş grubuna önem verilmemesi
- Basılı kitaplarda kullanılan tekniğin çoğu zaman profesyonel olmaması
- Kullanılan renklerin okuyucu yaş grubuna uygun olmaması
- Resimlemelerde yaratıcı çözümlerin olmaması
- Yanlış kompozisyonlar kullanılması
- Uygun kağıt seçiminin yapılmaması
- Kapakların ince kartonlardan seçilmesi
- Kapaktaki resimlemelerin içeriğe uygunluk taşımaması
- Yanlış tipografi kullanması
- Karakterler ve tiplerin yaratıcı olmaması
- Resimlemelerde göz yorucu tekrarların olması
- Resimlemeler anlatılan hikayeye bire bir aynı olması ve hikaye haricinde olayların izleyicinin imgelemine bırakılmaması
- Resimlemelerde detaylara dikkat edilmemesi ve detayların gözden kaçırılması (karakterlerdeki vucud detayları, hayvanın vucud dokuları vb.)
- Hikayelerde “story board” kullanmanın öneminin unutulması

5.3 Öneriler

Yüksek baskı teknikleri özellikle uygulama alanında, kullanılan malzemenin tekniği, sunduğu anlatım olanakları, sanatçıların özgün dünyasını dile getirmede büyük bir anlatım aracı olurken, bu noktada yaratıcı çalışmaların ortaya çıktığı görülmüştür. Bu araştırmada getirilebilecek öneriler şunlar olabilir:

- Küçük çocuklar için kaliteli edebiyat üretmek çok büyük bir sorumluluktur. Piyasada maalesef sayısı az olmayan düşük kalite, uygun olmayan fontlar, sorunlu düzenlemeler, konuya uygun olmayan resimlemelere sahip olan kitaplar bulunmaktadır. Çocuk yayınlarına ilişkin çalışan tüm resmi-özel kurum ve kuruluşlar ve alan uzmanları bir araya gelerek “*çocuk yayını ölçütleri*” oluşturmalı ve basılan yayınların bu ölçütlere uygun olup olmadığını denetleyen bir “komisyon” kurulmalıdır. Bu komisyonlarda, resimlerin kalitesi açısından tasarımcı, uzman grafiker/ressam ve eğitim uzmanı (çocuk gelişimi uzmanı, öğretmen, psikolog vb.) bulunması sağlanabilir. Bunun için çocuk edebiyatı enstitüleri, yüksek lisans ve doktora programları kurulmalıdır.
- Yayınevleri, gelişmiş ülkelerin yayımcılarının kullandığı metotlar takip edilmeli, yeni olanın ve en son yapılan çalışmaların iyi örneklerini sunulmalıdır.
- Kitaplardaki görseller ve resimlemeler, alan uzmanların tarafından tasarlanmalıdır.
- Hikaye kitaplarda yazı puntosu, kullanılan renkler, tipografi, dil, resimlemeler ve sayfa sayısı çocuğun yaş seviyesine uygun olarak seçilmelidir.
- İçerik ve dil ile birlikte, resimlemelerde de görsel çekiciliğe ağırlık verilmelidir.
- Kitabın kapağında, kitap için önem teşkil eden yaş grubu, resimleyen ve yazarın isimleri yazılmalıdır.
- 5-7 yaş çocukları için hazırlanan kitaplarda zımba ciltleme yöntemi tercih edilmemelidir.
- Perspektifi içeren resimler, 5-7 yaş çocuklar tarafından yorumlanması zor olduğu için linol baskı tekniğine hikaye kitabı resimlemelerinde yer verilmelidir.
- Yayınevler, kaliteli kağıt ve iyi baskı teknikleri kullanarak kitapların görselliğine önem vermeleri gerekmektedir.

Bu araştırma, resimli çocuk kitap tasarımına odaklanan tasarımcılar, eğitimciler, yazarların gelecekteki çalışmaları için bir referans ve destek olabilir.

KAYNAKÇA

- Abacı, O. (2010, 03 Nisan). Çocuğun sanatsal gelişimi. Erişim Adresi: oyaabacisanategitimi.blogspot.com/2010/04/cocugun-sanatsal-gelisimi.html
- Adams, L.S. (2007). *Art across time*. New York: McGraw Hill Press.
- Agosto, D. (1999). One and inseparable: inderdependent storytelling in picture storybooks. *Children's Literature in Education*, 30(5), 267-280. doi: 10.1023/A:1022471922077}.
- Aktaş, S. (2001). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Alder, C. (2015). *Daredevil duck*. New York: Running Press Kids.
- Allsburg, Ch.V. (1985). *The polar express*. London: Andersen Press.
- Alma, (2015, 24 Şubat). Can Göknil ve çocuk kitapları. Erişim Adresi: <https://bernagencalp.wordpress.com/2015/02/24/can-goknil-ve-cocuk-kitapları/>
- Anonim, (2016). *Tarçın kokulu masallar*. İstanbul: Yakamoz Yayınları.
- Applegate, K.A. (1997) *Animorphs megamorphs: the andalite's gift*. United States: Scholastic.
- Aral, N. ve Gürsoy, F. (2000). Kitabın çocuğun gelişimindeki yeri ve önemi. *1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, Sorunlar ve Çözüm Yolları*. Ankara Üniversitesi Basımevi. Ankara.
- Argunşah, H. (1991). *Çocuk edebiyatı, Türk aile ansiklopedisi*. Ankara: TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Altun, A. (2010, 6 Haziran). Cumhuriyeti afişleyen adam. Erişim Adresi: <http://www.grafikerler.org/forum/konu/ihap-hulusi-gorey.16350/>
- Altuner, H. (2015). Ekspresyonizmde Hıristiyanlık ve “Çarmıhta İsa” tasvirinin kullanımı, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*. 34, ss.235-258.
- Aykaç, V. (1999). *Düşünsel ve toplumsal değişim sürecinde Türk özgün baskıresim sanatı ve özgün baskıresim sanatında soyut eğilimler*. Yayımlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi, Marmara Üniversitesi, Güzel sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Ayşe, K. (1997). *Yüksek baskı teknikleri, sanat eğitiminde önemi ve yorumlamalar*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bartrum, G. (2002). *Albrecht Dürer and his Legacy*. London: British Museum Press.

- Batur, E. (1997). *Modernizmin serüveni: bir "temel metinler" seçkisi, 1840-1990*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Behrangi, S. (1968). *Mahiye siyahe koochooloo*. İran: Kanoone Parvaresh Fekriye Koodakan va Nojavanan.
- Behrengi, S. (2016). *Küçük kara balık*. Ankara: Yason Yayınları.
- Berger, J. (1986). *Görme biçimleri*. (Çev., Yurdanur Salman). Ankara: Metis Yayıncılık.
- Berger, K.S. (2000). *The developing person, through childhood and adolescence*. New York: Worth Publishers.
- Beyazova, U. (2006). *Kitap çocuk ilişkisi. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, Ankara Üniversitesi Bildiri Kitabı. Ankara.
- Bilgin, H. (2011). *5-6 yaş çocuklarına yönelik 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitapların çocuğa görelilik kavramına göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Birinci, N. (1985). *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, İstanbul: Tercüman Gazetesi.
- Blume, J. (1979). *Are you there God? It's me Margaret*. United States: Yearling.
- Bodmer, G.R. (1992). *Approaching the illustrated text. in G.E. Sadler Teaching children's literature: issues, pedagogy, resources*. NY: The Modern Language Association of America.
- Bozdağ, F. (2000). *Çocuk kitaplarında metin, dil ve resimleme ilişkisi. I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu*, Sorunlar ve Çözüm Yolları Kitabı. Ankara.
- Bölükbaş, F. (2003). "Beyaz Lale" öyküsünün şiddet – çocuk psikolojisi bağlamında değerlendirilmesi. *Çocuk Edebiyatına ve Çocuk Hekimliğine Yansıyan Şiddet Sempozyumu*, Osmangazi Üniversitesi Basımevi. Eskişehir.
- Brommer, G.F. ve Horn, F. (1985). *Art in your visual environment*. Worcester, Massachusetts, USA: Davis Publications.
- Brown, M. (1988). *Dick Whittington and his cat*. United States: Atheneum Books for Young Readers.
- Brown, J. ve Stephens, D. (2007). *Behavior and ecology*, University of Chicago Press, 175. doi: 10.7208/chicago/9780226772653.001.0001.
- Brunner, F. (2001). *Gravür el kitabı*. İstanbul: Yeni Basım Matbaacılık.
- Bruce, D.F. (1931). *The best bat in the school*. United Kingdom: Girls Gone.
- Bryan, A. (1981). *Walk together children*. New York: Atheneum.

- Buchkunst, S. (2009). *Lubok: Small animals*. Australia: Smith & Peony Press.
- Bulut, G. (1994). *Tahta baskı sanatı*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Ciravoğlu, Ö. (1999). Çocuk edebiyatı ve yeni yayımlar. *Virgül Dergisi*, 17, 58-59.
- Ciravoğlu, Ö. (1999). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayıncılık.
- Coldwell, P. (2010). *Printmaking: a contemporary perspective*. London: Black Dog Publishing.
- Cole, B. ve Adelheid, G. (1989). *Art of the western world: from ancient greece to post modernism*. New York: Summit Books.
- Çakmak, H. ve Gönen, M. (1997). 1974-1993 yılları arasında Türkçe basılmış olan resimli öykü kitaplarının resimlendirilme ve fiziksel özellikleri yönünden incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 11, (2) 54-56.
- Çakmak, H. ve Geçgel, H. (2005). *Çocuk edebiyatı*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Çifci, M. ve Ulutaş, M. (2017). İlköğretim 100 temel eser listesindeki kitapların hedef kitlenin düzeyine uygunluğu. *Turkish Studies Dergisi*. 18: 235-270. doi: 10.7827/TurkishStudies.12149.
- Dağlıoğlu, H., Çamlıbel, E. ve Çakmak, Ö. (2009). Okul öncesi çocuklarına yönelik yayımlanan hikaye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 23, (3) 510-534.
- Darras, B. ve Kindler, A. M. (1997). *Map of artistic development: child development in art*. US: National Art Education Association.
- Davies, M. (1996). *The Gutenberg bible*. London: The British Library.
- Demirel, Ö. ve Kiroğlu, K. (2006). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Desmet, A. ve Anderson, J. (2003). *Handmade prints*. London: A&C Black Publish.
- Dilidüzgün, S. (1996). *Çağdaş çocuk yazını- yazın eğitime atılan ilk adım*. İstanbul: Yapı-Kredi Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2000). Çocuk kitaplarında yazınsal nitelik. *1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu*, Ankara.
- Dilidüzgün, S. (2003). *Çağdaş çocuk yazını*, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2005). *Çocuk edebiyatı ve eğitsel özellikleri, erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

- Drake, JE., Redash, A., Coleman, K., Haimson, J. ve Winner, E. (2010). ‘Autistic’ local processing bias also found in children gifted in realistic drawing. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 40: 762–773. doi: 10.1007/s10803-009-0923-0.
- Dupre, K. (2001). *The Raven's gift: a true story from Greenland*. Boston: HMH Books for Young Readers
- E. Berk, L. (2012). *Child development*. United States: Pearson Education Press.
- E. Drake, J. ve Winner, E. (2012). Children gifted in drawing: The incidence of precocious realism. *Gifted Education International*. *SAGE Journals*, 29(2):126. doi: 10.1177/0261429412447708.
- E. Drake, J. ve Winner, E. (2011–2012). Superior visual analysis and imagery in an Autistic child with drawing talent. *Imagination, Cognition & Personality*, 31(1): 9–29. doi: 10.2190/ic.31.1-2. d}.
- Erdal, K. (2008). Çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları. MEB yayınları, 178, 156-165.
- Ergöl, A. (2008). *Anaokulu çocuk kitaplarında deneysel formlar [Experimental forms in preschool child's books]*, Master's thesis, Anadolu University, Eskişehir. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Erkmen, N. (2000). Çocuk kitabı resimleri. İstanbul: *Art Dekor Dergisi*, Sayı: Nisan.
- Erkmen, N. (2003). Çocuk Kitabı resimleri. İstanbul: *Art Dekor Dergisi*, Sayı: Nisan.
- Fang, Z. (1996). *Illustrations, text, and the child reader: what are pictures in Children's storybooks for?* Copyright cG1996 by the authors. Reading Horizons is produced by The Berkeley Electronic Press (bepress). Erişim adresi: <http://scholarworks.wmich.edu/readinghorizons> 37(2): 137-138.
- Garchik, M. (1988). *Art fundamentals: basics of drawing, painting, sculpture, and printmaking*, New York: Stravon Educational.
- Gardner, H. (1989). *To open minds*. New York: Basic Books.
- Gençaydın, Z. (1987). *Beşyüzyıl boyunca Alman ağaçbaskı sanatı. Türkiye'de ve Almanya'da ağaçbaskı sanatı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Goldsmith, L. (1992). Wang Yani: Stylistic development of a Chinese painting prodigy. *Creativity Research Journal*, 5(3): 281–293. doi: 10.1080/10400419209534441.
- Golomb, C. (1992). *The child's creation of a pictorial world*. Berkeley: University of California Press.

- Golomb, C. (1995). Eitan: the artistic development of a child prodigy. in: golomb c (ed.) the development of gifted child artists: selected case studies. hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 171–196. doi: 10.1177/0261429412447708.
- Goodenough, F. (1926). *Measurement of intelligence by drawings*. New York: Harcourt Press.
- Gökaydın, N. (1987). *Tahta baskı tekniği dünü, bugünü, eğitimde yeri*, Ankara: GSF Yayınları.
- Gökçe, A. (2012). *Yüksek baskı tekniği ve türk baskıresmine yansımaları*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Eskişehir.
- Gökşen, E. (1985). *Örnekleriyle çocuk edebiyatımız*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gönen, M. (1986). Okulöncesi çocuk kitaplarının özellikleri. *Ya-Pa 4. Okul öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*, Ankara: Ya-pa Yayıncılık.
- Gönen, M., Katrancı, M., Uygun, M. ve Uçuş, Ş. (2011). İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 36: 160.
- Gönüleri, K. (2017, 06 Kasım). Nazan Erkmen'in unutulmaz sergisi, "Düşler ve Karabasanlar" illüstrasyon sergisi. Erişim Adresi: <http://sanat-magazin.com/sanatinicinden/unutulmayanlar/nazan-erkmen-hocanin-unutulmaz-sergisi/>
- Grandstaff, L. (2012). *Children's Artistic Development and the Influence of Visual Culture (Master of Arts)*, Graduate Faculty of the University of Kansas, Missouri.
- Güleç, H.Ç. ve Geçgel, H. (2005). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Güleryüz, H. (2003). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem.
- Gürler, Ü. (1999). *Çocuk kitapları ve anne-babaların bu konudaki tutumları üzerinde bir inceleme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gülseren, T. (2001). *Okul öncesi eğitimde kitap seçimi*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Hainsworth, P. (2016). *Tales from the Decameron*. Canada: Penguin Classics.
- Hall, J. (2017, 21 August). Universal themes in children's literature. Erişim Adresi: <http://www.almostanauthor.com/31-universal-themes-childrens-literature/>

- Hinrichsen, K. (2016, 03 December). A history of the London underground in pictures. Erişim Adresi: <http://blog.bridgemanimages.com/history-london-underground-pictures/>
- Hladíková, H. (2013). Questionnaire – answers by Brian Lies, 19 November 2013.
- Hladíková, H. (2013). Questionnaire – answers by Sherry Meidell, 28 October 2013.
- Ho, W.C. (1989). *Yani: the brush of innocence*. New York: Hudson Hills.
- İpşiroğlu, N. ve İpşiroğlu, Z. (2000). *Yaratıcı okuma*. İstanbul: Özyürek Yayınları.
- İrten, G. (2016), *Analysing the Components of a Children's Picture Book*, s 20 (Master of Arts). Sabanci University, İstanbul.
- İrten, G. (2017). *Dev havuç*. İstanbul: Hep Kitap.
- İrten, G. (2017). *Kim bu gelen?*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- İventa, A. (2018). Children book illustrations. Breathtaking Examples for Inspiratio. Erişim adresi: <https://graphicmama.com/blog/children-book-illustrations-examples-for-inspiration/>
- İzgi, M. (2000). Çocuk kitapları okul kitaplarının yerini almamalıdır. *1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Dil Öğretim Merkezi Yayınları. Ankara.
- Işıkseli, S. (2018). *Maymun Mini'nin hayalleri*. İstanbul: Ema Çocuk.
- Jarrett, J. (1999). *Folk tales: the power of traditional stories to reduce stress*. Charlotte: Blaxland Tan Publishing.
- Jordan, D. (2017). *A child's book of prayers and blessings*. America: Paula Wiseman Books.
- Kandeyer, G. (2006). *Cep telefonlu mikroplar*. Ankara: İşlem Yayınları.
- Kantarcıoğlu, S. (1991). *Eğitimde masalın yeri*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Kantemir, E. (1991). *Yazılı ve sözlü anlatım 1. yazılı anlatım*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kaptan, A. Y. ve Kaptan, S., (2005). Ders kitaplarındaki tasarım sorunları ve öğrencilerin öğrenme düzeyine etkisi. *Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.19.
- Karatay, H. (2007). Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-475, 3.

- Karatay, H. (2011). Transfer of values in the Turkish and Western children's literary works: character education in Turkey. *Educational Research and Reviews*, 6(6), 472-480.
- Kellogg, R. (1969). *Analyzing children's art*. Palo Alto: National Press Books.
- Ken, L. (1997). *Entering the world of children's literature*. USA: American Library Association.
- Kıbrıs, İ. (2002). *Uygulamalı çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kıran, H. (2010). *Ağaç baskı sanatı*. Ankara: Dumat Ofset Yayınları.
- Kocabaş, İ. (1999). *Çocuk kitabı seçim kriterleri ve 1997 yılını kapsayan bir değerlendirme (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kohara, K. (2008). *The haunted house*. North Carolina: Two Hoots Press.
- Kohara, K. (2009). *Here comes Jack Frost*. North Carolina: Two Hoots Press.
- Kurt, K. (2000). Bir çocuk kitabı yazarının düşünce, kaygı ve küçük mutlulukları. *1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Dil Öğretim Merkezi Yayınları. Ankara.
- Kuzu Sarar, T. (2002). Öykünün çocuğun bilişsel ve duyuşsal gelişimine katkısı bağlamında öykü seçimi, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, S. 9, Ss. 95-105.
- Laduke, S. (2017, 21 Ağust). Picasso: encounters at the Clark. Erişim Adresi: <https://www.wamc.org/post/picasso-encounters-clark>
- Lanigan, J. (2015, 16 September). The development of creative art abilities in 6- to 8-year-olds. Erişim Adresi: <https://articles.extension.org/pages/25730/the-development-of-creative-art-abilities-in-6-to-8-year-olds>
- Lanigan, J. (2015, 01 October). Choosing books for young children in child care. Erişim Adresi: <https://articles.extension.org/pages/25522/choosing-books-for-young-children-in-child-care>
- Lark-Horowitz, B., Lewis, H. ve Luca, M. (1973). *Understanding children's art for better teaching*. Columbus: Merrill Press.
- Lawrence, J. (2013). *This little chick*. ABD: Candlewick.
- Lewis, P. (2017, 08 May). Looking at illustration: traditional printmaking in children's picture books. Erişim Adresi: <http://picturebookden.blogspot.com/2017/05/looking-at-illustration-traditional.html>

- Lichtenheld, T. (2017). *Goodnight, Goodnight, Construction Site*. California: Chronicle Books.
- Lionni, L. (2017). *Swimmy*. Canada: Reissue edition.
- Lobel, A. (1976). *Frog and toad all year*. New York: Harper Trophy.
- Lowenfeld, V. (1990). *Desarrollo de la capacidad creadora*. Buenos Aires: Kapelusz Publishing.
- Lowenfeld, V. ve Brittain, W.L. (1975). *Creative and mental growth*. New York: Macmillan Publishing.
- Lynch-Brown, C. ve Tomlinson, C. (2005). *Essentials of children's literature*. ABD: Allyn & Bacon Publishing.
- Macdonald, D. B. (1993). *Sihir*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı İslâm Ansiklopedisi.
- Mackinnon, M. (2010). *Gingerbread man*. London: Usborne Publishing Ltd.
- Madole, K. ve Oakes, L. (1999). Making sense of infant categorization: stable processes and changing representations, *Developmental Review*, 2: 263–96. doi: 0273-2297.
- Mahserrec, N. (2000). Çocuk kitaplarında dikkat edilmesi gereken eğitsel açıdan önemli kimi noktalar. 1. *Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Dil Öğretim Merkezi Yayınları. Ankara.
- Mantchev, L. (2015). *Strictly no elephants*. America: Paula Wiseman Books.
- Mardi, H.Ö. (2006). *Çocuk kitapları resimlemede karakter yaratma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Martin, W., Hinrichs, D. ve Becker, S.H. (2005). *The art of the short story: stories and authors in historical context*. USA: Wadsworth Publishing.
- Matthews, J. (1984). Children drawing: Are young children really scribbling? early child development and care, *American Psychological Association*. 18: 1–39, doi.org/10.1080/0300443840180101.
- Milbrath, C. (1998). *Patterns of artistic development*. New York: Cambridge University Press.
- Mosleh, M. (2012). *A comparison of relationship between text and picture in the selected Iranian and contemporary American-European illustrated-fiction books based on the theory of Maria Nikolajeva and Carole Scott* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), University of Shiraz. Iran.

- Mottron, L. ve Belleville, S. (1993). A study of perceptual analysis in a high-level autistic subject with exceptional graphic abilities. *Brain and Cognition*. 23: 279–309. doi: 10.1006/brcg.1993.1060.
- Nas, R. (2004). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitapevi.
- N. Borotov, P. (1939). *Folklor*. Ankara: Ulus Basımevi.
- Ndler, R. (1948). *Little black Bimbo*. New York: Simon & Schuster Publish.
- Neydim, N. (2003). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Neydim, N. (2003). *İnceleme-Araştırma-Eleştiri çocuk edebiyatı*, İstanbul: Bu Yayınevi.
- Nikolajeva, M. ve Scott, C. (2000). The dynamics of picturebook communication. *Children's Literature in Education*, 31(4), 225-239. doi: 10.1023/A:1026426902123.
- Nuhoğlu, M. ve Tanrikulu, B. (2016). Latin Ve Arap harflerinin bir arada kullanıldığı kitap kapakları tasarımlarına örnekler üzerinden bir inceleme. *Electronic Turkish Studies*. 21: 801-820. doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9784>.
- Nur, B. (1988). *Özgün baskı tekniklerinin yaratıcılığa etkileri* (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Obler, L. ve Fein, D. *The exceptional brain: neuropsychology of talent and superior abilities*. New York: Guilford Press.
- Öçalan, M. (2006). Çocuk algılamasında imgelerin önemi, eğitimbilimsel açıdan çocuk edebiyatında imge kullanımı, *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi*, Erişim adresi: <http://www.turkoloji.cukurova.edu.tr/>, 01.02.2017.
- Oğuzkan, A.F. (1987). *Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle çocuk edebiyatı*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oğuzkan, A.F. (2000). *Çocuk edebiyatı*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oğuzkan, A.F. (2001). *Çocuk edebiyatı*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Okcu, S.T. (2017). *Ponpon kedi'ye ne oldu?*. İstanbul: Timaş Çocuk.
- Özdemir, E. (1996). *Yazılı ve sözlü anlatım sanatı*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Özünel, Ş.Ç. (2000). Çocuk kitaplarındaki görsel anlatımın eğitimdeki yeri. *1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu*. Ankara.

- Patterson, A. (1991). *Fables of power: Aesopian writing and political history*. ABD: Duke University Press.
- Pelinsu, (2017, 01 Temmuz). *Ayşegül kitap serisi*. Erişim Adresi: <https://twitter.com/aysuvv/status/881151724307841025>
- Petterson, M. ve Colin, G. (2003). *The instant printmaker: simple printing methods to try at home*. New York: Watson- Guptill.
- Pfüller, V. (2010). *Theater*. Germany: Lubok-Verlag.
- Philip, N. (2011, 01 May). Say something, Edith - Little-known linocuts of Claude Flight and Edith Lawrence. Erişim Adresi: <http://adventuresintheprintrade.blogspot.com/2011/05/say-something-edith-little-known.html>
- Pring L, Hermelin, B. ve Heavey, L. (1995). Savants, segments, art and autism. *Journal of Child of Child Psychology and Psychiatry* 36: 1065–1076. doi: 10.1111/j.1469-7610.1995.tb01351.x.
- Pierce, T. (2010), Five reasons why children need picture book's. Erişim adresi: <http://terrypierce.blogspot.com/2010/10/fivereasonswhychildrenneedpicture.html>.
- Pimentel, J. (2017). *The rhinoceros and the megatherium: an essay in natural history*. ABD: Harvard University Press.
- Potter, B. (1902). *The tale of Peter rabbit*. US: Warne.
- Pulat, A. (1999). Çocuk edebiyatı kavramı ve bu kavrama etrafında yapılan tartışmalar. *Sosyal Bilimler Dergisi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, 173-193.
- Rackham, A. (1912). *Characteristics of a fable*. London: Ballantyne & Co Press.
- Rebecca, J.L. (1999). *A critical handbook of children's literature*, ABD: Allyn& Bacon, Incorporated.
- Rimland, B. ve Fein, D. (1988). Special talents of autistic savants. *The Royal Society*. doi: 10.1098/rstb.2008.0326.
- Roland, C. (1990). Young in art a developmental look at child art. Erişim adresi: file:///C:/Users/1%20e%20n%20o%20v%20o/Downloads/Documents/young_in_art_3.pdf
- Ross, J., Clare, R. ve Tim, R. (1990). *The complete printmaker: techniques / traditions / innovations*. New York: Free Press.
- R. Rosenthal, B. (2004). *My house is singing*. New York: Harcourt Children's Books.

- Saff, D. ve Sacilotto, D. (1978). *History and process printmaking*. ABD: Wadsworth Thomas Learning Acedemic Resorce Centre.
- Sağlam, A. (2007). *Anne-baba ve öğretmenlerin okul öncesi çocuk kitaplarını değerlendirmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- San, İ. (2010). *Sanat eğitimi kuramları*. Ankara: Ütopya.
- Sellier, M. (2009). *What the rat told me*. United States: North-South Books.
- Schulevitz, U. (1988). *What is a picture book?*. London: Five Owls.
- Schultz, M. (2017, 10 September). Printmaking linoleum block/linocut. Erişim Adresi: <http://gallery.lib.umn.edu/exhibits/show/techniquesandmedia/printmaking/linoleum-block-linocut>
- Schwalenberg, K. (2009). *Sag einfach ja oder nein!*. Germany: Lubok-Verlag.
- Sema, B. (1994). *Türk gravür sanatının tarihsel gelişimi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sever, S. (1995). Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler. *Abece Dergisi*. S107.
- Sever, S. (2000). Çocuk kitaplarında dilsel ve görsel duyarlık. *1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu*. Ankara.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*, Ankara: Kök Yayınları.
- Sınar Çılgın, A. (2007). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Shams, M. (2014). *L'eye Bazigoosh*. İran: Ofogh Publishing.
- Sheridan, M. (1997). *Birth to five years: children's developmental progress* (2nd edition). Australian: Council for Educational Research.
- Shulevitz, U. (1997). *Writing with pictures*. New York: Watson-Guptill.
- Simmons, R. ve Clemson, K. (1988). *Relief print-making*. London: Dorling Kindersley Limited.
- Spitzer, K. (2010). *Volker Pfüller*. Deutschland: Annette Kautt.
- Stevenson, R.L. (2009). *Treasure island*. London: Walker Books.
- Sun, E. (2012, 23 September). Edvard Munch graphic works from the Gundersen collection. Erişim Adresi:

<https://www.nationalgalleries.org/exhibition/edvard-munch-graphic-works-gundersen-collection>

- Survey, M. (2017, 01 June). German expressionist woodcuts: Karl Schmidt-Rottluff. Erişim Adresi: http://www.spaightwoodgalleries.com/Pages/Schmidt_Rottluff.html
- Sürmeli, K. (2007). Masal kitaplarında grafik tasarım sorunları ve çözüm önerileri. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, AÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Stoyle, P. (2003). *Storytelling - benefits and tips*. Erişim adresi: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/storytelling-benefits-tips>.
- Şahinkanat, S. (2016). *Üç kedi bir dilek*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Şen, S. (2004). *Okul öncesi çocuklarının dil ve kavram gelişimine etkisi yönünden öykü ve masal kitaplarının incelenmesi*, Aydın: Proje Çalışması.
- Şeyda, E. (2003). Çocuk ve kitap. *Yağmur Dergisi*. 18.
- Şimşek, T. (2002). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Rengarenk Yayınları.
- Şirin, M.R. (1994). *99 soruda çocuk edebiyatı*, Ankara: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şişman, B. (2003). Çocukların eğitilmesi ve yönlendirilmesinde masalardan yararlanma, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C (15). 11-17.
- Tarçalır Erol, B. (2017). *Zor balık*. İstanbul: Minty Kitap.
- Tenney, Sh. (2016, 6 October). Every picture book author should make a storyboard (plus a giveaway!). Erişim Adresi: <https://taralazar.com/2016/10/06/every-picture-book-author-should-make-a-storyboard/>
- Therrell, J.A. (2002). *Age determination guidelines: relating children's ages to toy characteristics and play behavior*. U.S.: Consumer Product Safety Commission.
- Thomson-Wohlgemut, G. (1998). *Children's literature and its translation*. An overview (Postgraduate Diploma/MA.). University of Surrey School of Language and International Studies in Translation.
- Turan, G. (2006). *Kitaplarda resim*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Turani, A. (1993). *Sanat terimleri sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tür, G. (2001). *Okul öncesi eğitimde kitap seçimi*, Gazi Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı, İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

- Tür, G. ve Turla, A. (1999). *Okul öncesinde çocuk, edebiyat ve kitap*, İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Twain, M. (2017). *Tom Sawyer*. İtaly: Giunti Editore.
- Ümit, G. (1999). *Çocuk kitapları ve anne babanın bu konudaki tutumları üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Van Gennepe, A. (1924). *Folklore*. Paris: Librairie Stock.
- Von Drasek, L. (2017). *Children's book art: techniques and media*. ABD: University of Minnesota.
- Viana Barros Páscoa, L. (2006). *Relações culturais e artísticas entre Porto e Manaus através da obra de Álvaro Páscoa em meados do século XX Universidade* (doctoral thesis), Universidade do Porto, Portugal.
- Walklin, C. (1991). *Relief printmaking*. England: The Crowood Press.
- Waller, R. (1987). *The design of print media*, UK: Open University Press.
- Warde, B. (1956). *The crystal goblet or printing should be invisible*. Australia: Cleveland Publishing.
- Wheaton-smith, S. (2017). *Lino cuts and prints, wood cuts too!*. USA: Silver City.
- White, E.B. (1974). *Charlotte's web*. New York: Scholastic.
- Wilson, M. ve Wilson, B. (1982). *Teaching children to draw*. Englewood Cliffs NJ: Prentice-Hall.
- Winner, E. (1982). *Invented worlds*. Cambridge: Harvard University Press.
- Wolfenbarger, C.D. ve Sipe, L. (2007). A unique visual and literary art form: recent research on picturebooks. *Language Arts*, 84(3), 273-280.
- Wright, A. (1995). *Storytelling with children*. Oxford: Oxford University Press.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2008). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yavuzer, H. (1990). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeşildağ, Y. (2000). Türkiye'de çocuk edebiyatı. 1. *Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu*. Ankara.
- Younger, H. (2012). *Children's books & illustrated books*. United States: American Express.

Yüksel, T. (2006). *Keloğlan billur topta neler görmüş*. İstanbul: Cemre Yayıncılık.

Zeegen, L. (2009). *What is illustration?*. UK: Rotovision.

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
21.12.2018	11	2018 / 324

KARAR NO:
2018 - 324

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü doktora öğrencisi Saeideh Shahmari Kalestan'ın Prof. Dr. Ata Yakup KAPTAN danışmanlığında "Yüksek Baskı Tekniği Yöntemi ile 5-7 Yaş Grubuna Yönelik Hikaye Kitabı Uygulaması" isimli doktora tezine ilişkin atölye çalışması – değerlendirme çalışmaları okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü doktora öğrencisi Saeideh Shahmari Kalestan'ın Prof. Dr. Ata Yakup KAPTAN danışmanlığında "Yüksek Baskı Tekniği Yöntemi ile 5-7 Yaş Grubuna Yönelik Hikaye Kitabı Uygulaması" isimli doktora tezine ilişkin atölye çalışması – değerlendirme çalışmalarının kabulüne oy birliği ile karar verildi.

ASLI GİBİDİR.